

חוברת מאמרים

מפרי עמלם של:
תלמידי המכינה הקדם צבאית
קרית מלאכי

מחזור א'
התשס"ג

תוכן הענינים

2	הקדמה .....
3	ברכת הדרך- מרן הרב חיים דרוקמן שליט"א .....
4	ערך הצבא בישראל - מרן הרב חיים דרוקמן שליט"א .....
10	לפעול עם אל - האחריות - הרב בעז שרמן .....
17	ומתלמידי יותר מכולם - הרב יאיר בידני .....
20	דברים מהלב - נפתלי קנדלר .....
26	מהותה של הכנה - אבי צפדיה .....
31	יצר הרע – אברהמי יפתח .....
33	מלחמה ומוסר - אלמועלם שי .....
35	תפילה בציבור – אלי בטשווילי .....
37	שיטת בית מדרשנו ביחס לצבא ולמדינה – עומר בשה .....
40	חשיבות הטיוול באץ ישראל – רפאל רותם גז .....
42	הסביבה והשפעתה – עמיאל גרינשטיין .....
47	גאוות יחידה - אהד חדד .....
50	גיבוש החלטה – יניב כרמי .....
53	מטרה בחיים – נתנאל לוי .....
56	היחס בין השכל לרגש – אבנר סופר .....
60	חובת הגיוס – יקיר סעדון .....
62	חיי שיתוף – שלום עבודי .....
64	הראיה וההתבוננות הגבוהה – נדב פרץ .....
69	צער בעלי חיים – נדב קרואני .....
71	קדושת ארץ ישראל – יקיר רחמים .....
77	חידודי לשון, תודות וברכות – הרב יאיר .....
79	יש דברים שרציתי לומר – יקיר סעדון .....
81	תודה ל...- נדב קרואני .....

הקדמה

בע"ה, במשך שנת התשס"ג, עברנו במכינה תהליכים גדולים. היום, אנו מוכנים יותר לצבא בפרט ולחיים בכלל.

התפתחנו והתקדמנו בתחומים: הגופני, האישייתי והרוחני תורתני. למדנו על עולמו של היחיד ומתוכו באנו להבנה חדשה ועמוקה מה הוא כלל ישראל מוסר, מסירות נפש, יראת שמים, מידות, העמקה בתנ"ך, הלכות, גמרא, ציונות, בנין ההשקפה, מנהיגות, מורשת קרב, אמונה, תפילה, ישראל ואומות העולם, בכל אלו ועוד... עסקנו במהלך השנה, מתוך לימוד משותף בחברותות ובהקשבה לשיעורים רבים.

כעת, הגיע הזמן לכתוב, לחדש וליצור כל אחד מעצמותו.

"אשרי מי שיבא לכאן ותלמודו בידו" (ב"ב י' ע"ב)

המהרש"א מסביר: "יש לפרש עיקר הלימוד ושינעשה בו רושם, הוא הלימוד הבא מכתובת יד, אשר על כן נקראו הזכמים סופרים".

הכתיבה מעבירה את הלומד ממשורר הרעיונות והמחשבות למשורר החינוך וההפנמה. הרב קוק- (מוסר אביך) כותב: "נראה שאי-אפשר לצאת ידי זוובה בענין זוובות הלב רק אם יסדר ספר לעצמו בלימודים הדרושים לו בזה, בין הפרטיים ואפי' הכוללים. כ"כ יותר יבין ע"י מה שיזודש בהם ברוזון, ומי שהוא כבר באופן זה של הדעת, שיכול להעריך מערכה שכלית בעצמו, אי אפשר לו לבוא אל השלמות אם לא יעבוד בשכלו בזה".

חלק ניכר מחכמת הלימוד היא הסדר שבלימוד. סדור הרעיונות בונה את ההבנה הישרה. זכינו, וב"ה תלמידנו לקחו על עצמם את משימת הכתיבה. שבועיים של חדות - יצירה היו במכינה. החשק ההתלהבות בכתיבה ובסדור הרעיונות, הפכו לברור מעמיק, בסוגיות המשמעותיות לכולנו.

אנו מתפללים לה' יתברך, שדברנו והגיון לבנו יהיו לרצון לפניו. ובעזרת ה', נמצא זון ושכל טוב בעני אלוקים ואדם".

לתלמידי המכינה היקרים!

הנני שמח לברך אתכם לסיום שנת הלימודים במכינה.

האמת היא שהשנה הזאת היתה ברכה גדולה עבורכם.

אני זוכר אתכם בתחילת השנה, ואני רואה אתכם היום, וממש בולט כמה הוסיפה השנה הזאת להתפתחותו האמיתית של כל אחד ואחד מכם. עלייתם בה בתורה, ובמידות וביראת שמים, ואתם היום גדולים הרבה יותר ממה שהייתם לפני שנה.

הנני מברך אתכם ממעמקי לב, הן את אלה מכם שממשיכים שנה נוספת, הן את אלה שמתגייסים לצה"ל, שתמשיכו להתקדם ולעלות, וששם שמים יתאהב על ידכם.

חיים דרוקמן

ערך הצבא בישראל / מרן הרב חיים דרוקמן

א. המשימה האחרונה של משה רבינו - מלחמה

בבואנו לברר את ערכו של הצבא בישראל, אנחנו פותחים וקוראים בתורה על התפקיד האחרון שהוטל על משה רבינו עליו השלום בחייו. התורה מספרת לנו, כי המשימה האחרונה שהוטלה על שכמו של משה רבינו עלי אדמות, היתה - מלחמה:

"וידבר ד' אל משה לאמר: נקם נקמת ישראל מאת המדינים, אחר תאסף אל עמיק" (במדבר לא,ב).

באים חז"ל, ובין השיטין הם קוראים בדברים אלה של תורה שבכתב, כי משה רבינו שש לעשות מצוה אחרונה זו שנפלה בחלקו:

מגיד, שמיתתו של משה מתעכבת למלחמת מדין, ואף על פי כן - הלך משה ועשה בשמחה, שנאמר: "וידבר משה אל העם - החלצו!" ואין "החלצו" אלא "הזדרזו" (ספרי מטות קנד).

מדייקים חז"ל מן המלים "אחר תאסף אל עמיק", שהדברים תלויים זה בזה. הדבר היחיד המעכב את מיתת משה, השליחות האחרונה שעליו למלא עוד בחייו היא נקמת ישראל ממדין, ו"אחר - תאסף אל עמיק"¹. ואף על פי כן, דורשים חז"ל - "הלך משה ועשה בשמחה". מנין לחז"ל שעשה בשמחה? את זאת הם שומעים מן המלה "החלצו", שמשמעותה - "הזדרזו". והרי כל אחד יודע מנסיונו הפרטי, שדבר שאין הוא רוצה בו, אין הוא שמח בו - הוא דוחה את עשייתו ככל האפשר. והיה, אם אין כבר אפשרות לדחות אותו עוד - הוא עושה את הדבר, אך כמי שעושה מתוך "אין ברירה". אבל דברים שאדם שמח בעשייתם - הוא רץ לקראתם, הוא ממהר לעשותם².

אם כן, התפקיד האחרון המוטל על משה רבינו, איש הא-להים, הוא מלחמה, ותפקיד זה הוא מזדרז ועושה בשמחה. ממה רבינו אנחנו לומדים, מהי משמעותה של מלחמה, ודרכו אנחנו נפגשים גם עם התפיסה הנעלה ביותר של ערכו של צבא ישראל.

אבל עוד בטרם נביא דברים אלה, נברר לעצמנו מושגים פשוטים יותר. ישנו מושג יסודי, מוכר וידוע לכל בחשיבותו הבלתי-רגילה, וזהו המושג "פקוח נפש". הבה ונראה עד היכן מגיע ערכו של מושג זה בעינייה של ההלכה.

ב. ערך פיקוח נפש

מובא בשלחן ערוך בהלכות שבת (שכח,ב):

מי שיש לו חולי של סכנה - מצוה לחלל עליו את השבת, והזריז - הרי זה משובח, והשואל - הרי זה שופך דמים.

המשנה ברורה במקום (סק"ו) מוסיף ומביא את דברי הירושלמי:

והנשאל - הרי זה מגונה.

זה לכאורה, בלתי מובן. אנחנו מסוגלים להבין בפשטות את דברי השלחן ערוך, ש"השוואל - הרי זה שופך דמים". שהרי החולה נמצא כעת בסכנה, ואם אתה עומד לשאול שאלות בשעה זו - אתה עלול בשאלותיך לשפוך את דמו, או לפחות לעמוד על דמו. אבל, רבונו של עולם, מדוע יהיה הנשאל מגונה?! וכי מה הוא אשם? יהודי טוב, תלמיד חכם, ואולי רב בישראל, שבאים לשאול אותה שאלה - במה חטא?

מכאן מתחדד לנו ערכו הגדול של פקוח נפש. מדובר במושג כל כך יסודי, כל כך ראשוני - שידיעתו חייבת להיות נחלת הכלל, דבר השווה לכל נפש. ואם נמצא בקהילה מי שהערך הזה אינו פשוט לו, והוא צריך לשאול עליו שאלות - אזי האחריות למצב בלתי-נסבל זה נופלת על ראש הקהל; עליך, רב הקהילה או תלמיד חכם שבה, מוטלת האחריות, שלא הקנית מראש ערך יסודי כפקוח נפש בצורה ברורה כזאת, שלא היה מתעורר אצל איש הצורך לשאול על כך שאלות בבא העת.

1. וכלל בדינו מרש"י (בראשית טו,א ועוד) - כל "אחר" שבמקרא - סמוך, ו"אחר" - מופלג.

2. נשים לב, לדוגמה, כמה פעמים מופיעים בלשון התורה ביטויים של מהירות וזריזות, כשהיא מספרת איך אירח אברהם אבינו את שלשת אורחיו המלאכים.

אם כן, בספק פקוח נפש של אדם אחד - מצוה לחלל את השבת. והמצוה איננה מוטלת על אדם אחד בלבד, אלא כל מי שיכול לעסוק במצוה - ירוץ ויעסוק בה ויחלל את השבת. אומרת ההלכה (ש"ע שכח, טו):

אמדהו הרופאים שצריך גרוגרת אחת, ורצו עשרה והביאו לו כל אחד גרוגרת - כולם פטורים, ויש להם שכר טוב מאת ד', אפילו הבריא בראשונה.

אם רופא קובע שהחולה זקוק לתאנה - ירוצו עשרה אנשים ויקטפו כל אחד תאנה, אף על פי שיש צורך בתאנה אחת בלבד. ירוצו כולם - מכיון שאולי לאחד מהם יש סיכוי קל לרוץ יותר מהר; ירוצו כולם - מכיון שלא זה הזמן לעסוק בדיונים מי ירוץ. סוף כל סוף, יהודי נתון בסכנה! יש אפשרות להציל נפש מישראל; ירוץ כל מי שיכול לרוץ ובלבד שיצילו את הנפש! כל זה אמור בפקוח נפש של אדם אחד, בהצלת נפש אחד מישראל. לו יצוייר שמדובר בהצלת שתי נפשות מישראל, או עשר, בהצלת אלף יהודים, או עשרת אלפים! איזה ערך אדיר יש אז לעשיה שכזאת! על אחת כמה וכמה - כשמדובר בהצלת כלל ישראל; כשכלל ישראל נתון בסכנה - איזה ערך יש למצוה זו, של התעסקות בהצלתו!

ג. יושבי ארץ ישראל - הם כלל ישראל.

בהקשר עם מצוות קידוש החודש קובע הרמב"ם בספר המצוות (עשה קנג), כי קידוש החודש תלוי בארץ ישראל. נביא חלק מדבריו המאירים את עניננו:

ואני אוסיף לך ביאור, אילו הנחנו דרך משל, שבני ארץ ישראל יעדרו מארץ ישראל - חלילה לא-ל מעשות זאת, כי הוא הבטיח שלא ימחה אותות האומה מכל וכל...

לו יצוייר, אומר הרמב"ם, שברגע מסוים לא ימצאו יהודים בארץ ישראל - ותוך כדי דבור, באמצע המשפט, מוצא לנכון הרמב"ם להוסיף הערה, עוד בטרם ימשיך בקביעתו ההלכתית - "חלילה לא-ל מעשות זאת!" מבחינה ממשית לא יתכן הציור הזה, היה לא תהיה - כי הקב"ה הבטיח שלא ישמיד את עם ישראל לגמרי; יש לנו הבטחה א-להית על נצח ישראל! אם כן, אם נעצור כאן בדברי הרמב"ם, הרי לנו שהמציאות התיאורטית של אין יהודים בארץ ישראל - כמוה כמחייית עם ישראל ח"ו. ואם הדברים נשמעים למישהו כמוגזמים, כאילו לא עד כדי כך נתכוון הרמב"ם - הרי לנו דברי ה'חתם סופר', שחזקה עליו שלבטח הבין את דברי הרמב"ם אל נכון. אחרי שהוא מביא את דבריו אלה של הרמב"ם, מוסיף ה'חתם סופר' בתשובותיו (יורה דעה רלד):

נראה מדבריו (של הרמב"ם), כי אילו ח"ו לא ישאר שום ישראל בארץ ישראל, אפילו יהיו יושבים ישראל בחוץ לארץ - מקרי כליון האומה ח"ו.

כלומר, מה שאנו שומעים מדברי הרמב"ם הוא, שהישוב היהודי בארץ ישראל - הוא הנחשב כלל ישראל. מובן הדבר, שאפשר שיהיו יהודים יחידים, אפילו רבים מאד, בחוץ לארץ, אבל מבחינת התפיסה של המושג "כלל ישראל", הרי לנו שיושבי ארץ ישראל הם הנקראים כך. וזוהי בעצם גמרא מפורשת בהוריות (ג), בהקשר עם הפסוק - "ויעש שלמה בעת ההיא את החג, וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים" (מל"א ח,סה). קובעת הגמרא: "הני הוא דאיקרי קהל", כלומר - אלה היושבים בין לבא חמת ונחל מצרים הם הנקראים "כלל ישראל" - הרי לנו, אפוא, קביעה חד-משמעית: **יושבי ארץ ישראל הם כלל ישראל.**

על כן, כשמדינת ישראל נתונה חלילה בסכנה בטחונית, בסכנה של עצם קיומה - הרי כלל ישראל נתון בסכנה. וצבא הגנה לישראל, המגן על מדינת ישראל - הוא בעצם מגן על כלל ישראל; הוא עוסק באופן יומיומי ושוטף בפקוח נפש של כלל ישראל. ואם הבהרנו את ערכו העצום של פקוח נפש של היחיד מישראל - מובן מזה מהי משמעותו של הצבא בישראל.

ד. חשיבות השמירה על בטחון כלל ישראל

על החשיבות הרבה שבשמירת בטחון כלל ישראל אנחנו למדים מהתבוננות במספר הלכות מתחומים שונים.

גויים שצרו על עיירות ישראל - אם באו על עסקי ממון - אין מחללים עליהם את השבת; באו על עסקי נפשות, ואפילו סתם - יוצאים עליהם בכלי זיין ומחללים עליהם את השבת. (שלחן ערוך או"ח שכטו, ע"פ ערובין מה.) כלומר - אין מחללים את השבת על פריצת גויים לצורך גניבה בלבד. אבל אם ידוע, שבמטרת בואם יש משום סכנת נפשות - מחללים עליהם את השבת.

יתרה מזאת: "ואפילו סתם" - כלומר - אפילו אם אין ידוע בברור אם באו למטרות גניבה או על עסקי נפשות - מחללים עליהם את השבת, שהרי יש כאן עניין של ספק נפשות - וספק נפשות - להקל³.

מה ששמענו עד כה בסוגיית "גויים שצרו על עיירות ישראל", עסק בסתם עיירות שבמרחבי הארץ. ממשיכה ההלכה ואומרת:

ובעיר הסמוכה לספר - אפילו לא באו אלא על עסקי תבן וקש - מחללים עליהם את השבת (שם שכתו, ו).

בעיר הסמוכה לספר, שאותה מגדיר רש"י (עירובין מה.) כ"עיר שמבדלת בין גבול ישראל לגבול האומות", עיר שכזו, כל פריצה אליה מהווה סכון גדול לבטחון ישראל. בעיר כזו יוצאים לקראתם ומחללים עליהם את השבת, אפילו אם ידוע שבאו על עסקי ממונות, ולא עוד, אלא אפילו על גזלת דברים פעוטי ערך כתבן וקש. מוסיף רש"י שם ומבהיר את הסיבה לכך:

יוצאין עליהם - שמא ילכדוה, ומשם תהא הארץ נוחה ליכבש לפנייהם.

מוסיף על כך הרמ"א (שם) בשם האור הזרוע (סי פד סי"ג):

אפילו לא באו אלא רוצים לבוא.

או במילים שלנו - אם יש ידיעות מודיעיניות על כוונות חדירה - ואפילו רק על עסקי תבן וקש - עלינו לצאת לקראתם למלחמה תוך כדי חילול שבת. וכל כך - משום בטחון ישראל.

על עיר הנדחת חורצת התורה, אשר דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום - פסק דין קשה ביותר (דברים יג, טז-יז):

"הכה תכה את ישיבי העיר ההיא לפי חרב, החרם אתה ואת כל אשר בה ואת בהמתה לפי חרב. ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל לד' א- להיך והיתה תל עולם לא תבנה עוד".

מדובר על הכחדה טוטאלית של עיר ואם בישראל! אם כך, נראה שמדובר בדבר חמור ביותר, שאין כל אפשרות לעבור עליו לסדר היום.

והנה, כשאותו מקרה עצמו קורה באחת מערי הספר, והדבר נחקר ונדרש היטב, ומתברר שאכן ראוי היה להפוך עיר זו לעיר הנדחת - כאן פוסקת ההלכה אחרת:

כותב הרמב"ם בהלכות עבודה זרה (פ"ד ה"ד):

ואין עושין עיר הנדחת בספר.

ונמוקו הבטחוני עמו:

כדי שלא יכנסו גויים ויחריבו את ארץ ישראל.

המקור לקביעה זו נמצא בגמרא (סנהדרין טז): וממנה משתמע עניין זה בצורה חדה יותר:

מאי טעמא? שמא ישמעו גויים ויחריבו את ארץ ישראל.

שוב רואים אנו בבירור מתוך ההלכה את ערכה הגדול של הגנת ארץ ישראל.

הלכה נוספת המבליטה את ערכו של בטחון ישראל, היא מלחמת מצוה. הרי ראינו בהרחבה את הערך הגדול של פקוח נפש, אפילו של היחיד מ ישראל, שהוא דוחה כל התורה כולה, והנה - מעניין מאד - הכלל הזה של "פקוח נפש דוחה כל התורה כולה" איננו תופס כאשר מדובר על הגנת עם ישראל וארצו. כאן אנחנו מצויים לצאת למלחמה, למרות שזהו דבר פשוט, שבמלחמה יש סכנת נפשות. מצוות מלחמה קיימת, למרות שבהכרח כרוך בה 'פיקוח נפש'. עומד על כך ה'מנחת חנוך' במצוה תכ"ה:

דכל המצוות נדחין מפני הסכנה, מכל מקום - מצוה זו, דהתורה צוותה ללחום עמהם, וידוע דהתורה לא תסמוך עניניה על הנס, כמבואר ברמב"ן (דברים כ, ט), ובדרך העולם - נהרגים משני הצדדים בעת מלחמה. אם כן חזינן דהתורה גזרה ללחום עליהם, אף דהוא סכנה.

על יסוד זה מסביר מרן הרב קוק זצ"ל (חזון הגאולה עמ' רכב) את דברי חז"ל "ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות שבתורה" (ספרי ראה פ):

3. 'להקל' או 'להחמיר' זו שאלה של הגדרה: שמעתי מפי הגר"ד סולובייצ'ק זצ"ל ספור על סבו, ר' חיים מבריסק זצ"ל. כשהו הדין את בנו ר' משה זצ"ל, קודם שנתמנה לרב, איך לנהוג במקרים שונים, אמר לו, בין היתר, שלגבי פקוח נפש ביום הכפורים - יש להקל. כששאלו על כך את ר' חיים זצ"ל - היתכן? איך מקל הרב ביום הכפורים? ענה - וכי אני מקל ביום הכפורים? חלילה! אני מחמיר בפקוח נפש!

שהרי מעיקר הדין חייבה אותנו התורה לעסוק בזה (במצוות ישוב ארץ ישראל) אפי' ע"י מלחמה, ובדרך הטבע במלחמה יש תמיד סכנת נפשות, וכל המצוות שבתורה כתוב בהם "וחי בהם" מה שאין כן בכיבוש הארץ.

ביררנו עד כה, כי יש ערך גדול וחשיבות רבה לנושא של צבא ובטחון בישראל. ננסה עתה להבין מהו מקור הערך הגדול הזה, מה משמעותה של החשיבות הרבה של צבא ישראל ובטחון ישראל. נשוב עתה ונעיין בתפקיד האחרון שהוטל על משה רבינו - מלחמת מדין. באותה פרשה, מבארת לנו התורה את עומק משמעותה של המלחמה בישראל, ומתוך כך את ערכו האמיתי של צבא ישראל.

ה. משמעותה של המלחמה בישראל

מובא בספרי (מטות קנז) על הפסוק "נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים":

להודיע שבחן של פרנסי ישראל, שאין נפטרין מן העולם עד שנוקמין נקמתן של ישראל, שהיא **נקמת מי שאמר והיה העולם**.

אם כן, משמיעים לנו חז"ל כאן, שנקמת ישראל ונקמת ד' - חד היא. בהמשכה של הפרשה, בעניין בני גד ובני ראובן, שומעים אנו דברים מפורשים בנדון מפי משה רבינו. בדו-שיח שבין בני גד ובני ראובן למשה רבינו, מדגישים הראשונים את עשייתם לטובת כלל ישראל:

"ויגשו אליו ויאמרו: גדרת צאן נבנה למקננו פה, וערים לטפנו. ואנחנו נחלץ חשים לפני בני ישראל, עד אשר אם הביאנו אל מקומם, וישב טפנו בערי המבצר מפני ישיבי הארץ. לא נשוב אל בתינו עד התנחל בני ישראל איש נחלתו..." (במדבר לב, טז-יח).

משה רבינו חוזר, לכאורה, על דבריהם, אך בשינוי קל, המקנה להם את עומק משמעותם האמיתית:

"אם תעשון את הדבר הזה" - מסכם משה באזני שני השבטים - "אם תחלצו לפני ד' למלחמה, ועבר לכם כל חלוץ את הירדן לפני ד', עד הורישו את איביו מפניו, ונכבשה הארץ לפני ד', ואחר תשבו, והייתם נקים מד' ומישראל והיתה הארץ הזאת לכם לאחזה לפני ד' (שם, כ-כב).

אי אפשר לא לשים לב לכך: משה חוזר כאילו על דבריהם שלהם, אלא שעל ידי התקון הקל שלו הוא מקנה להם משמעות אחרת לגמרי, עמוקה פי כמה: משה מברר, שכל מה שבני גד ובני ראובן נלחמים "לפני בני ישראל" - לאמיתו של דבר - "לפני ד'" הם נלחמים. עוד קודם לכן בפרשת בהעלותך (במדבר י, לה) מברר משה רבינו כי אויבי ישראל הם בעצם, בעומק הדברים - אויבי ד'.

"ויהי בנסע הארץ - ויאמר משה: קומה ד', ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך".

שואלים חז"ל (ספרי בהעלתך פד):

וכי יש שונאים לפני מי שאמר והיה העולם?! אלא, מגיד הכתוב, שכל מי ששונא את ישראל - כאילו שונא את מי שאמר והיה העולם.

ועוד קודם לכן, בשירת הים, אומר משה רבינו (שמות טו, ז) - "וברב גאוןך תהרוס קמייך". ושוב מעירים חז"ל (מכיל' בשלח, מסכתא דשירה, ו):

תהרוס קמינו אין כתיב כאן אלא תהרוס קמייך! מגיד הכתוב, שכל מי שהוא קם כנגד ישראל - קם כנגד הקב"ה. וכן הוא אומר (תהילים פג, ג-ו): "כי הנה איביך יהמיון ומשנאיך נשאו ראש" - ומפני מה? "על עמך יערימו סוד, ויתיעצו על צפוניך. אמרו - לכו ונכחידם מגוי, ולא יזכר שם ישראל עוד".

אם כן, הקמים על ישראל - כקמים על הקב"ה, כביכול. שונאי ישראל - שונאי הקב"ה הם; והפוגע בישראל - כאילו פוגע בקב"ה עצמו. מדוע זה כך?

גם זאת נלמד ממשה רבינו מתוך דיוק בפרשת מלחמת מדין. הקב"ה מצוה את משה: "נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים".

משה, כשהוא "מתרגם" את דברי ד' אל העם, מגדיר זאת כנקמת ד':

4. בפרק העמות בין דוד וגלית (שמ"א יז) אנחנו שומעים את גלית מתגרה בישראל, ומגדיר התגרות זו כחרוף "מערכות ישראל" (פס' י). דוד, מצדו, כמאזין לדברי הנאצה האלה, מגדיר אותם פעמיים כחרוף "מערכות א-להים חיים" (פס' כו ופס' לו). ואכן - היינו הך. בפגישה הממשית בין שניהם, מבטא דוד מחדש את הזהות הזאת בהגדרה שלישית מאחדת, שאותה הוא קורא לעבר גלית (פס' מה): "...ואנכי בא אליך בשם ד' צבאות, א-להי מערכות ישראל אשר חרפת".

"החלצו מאתכם אנשים לצבא והיו על מדין, לתת נקמת ד' במדין".

עומדים על כך חז"ל (ילק"ש רמז תשפה) ומעירים:

הקב"ה אמר נקמת בני ישראל, ומשה אמר נקמת ד'. אמר לו הקב"ה: דין שלכם מתבקש, שגרמו לי להזיק אתכם. [המדינים, אומר הקב"ה, הם שגרמו להענשתכם; בשלהם היה הסער הזה, בגללם היה קצף גדול על ישראל ונתעוררה המגפה. אם כן - את נקמת ישראל מידם יש לנקום]. אמר משה: רבון העולמים, אם היינו עובדי אלילים או כופרים במצוות, לא היו רודפים אחרינו ולא שונאים אותנו, ועכשיו אינם רודפים אחרינו אלא בשביל תורה ומצוות שנתת לנו. הנקמה - שלך היא - "לתת נקמת ד' במדין".

במילים אחרות, שנאת הגויים אותנו נובעת מייחודנו, מהיותנו עם ד'. אילו חיינו כמותם - לא היו מתנכלים לנו ופוגעים בנו. כל הרדיפה אותנו היא בגלל היחוד שלנו. על כן הנקמה - מבחינת האמת - נקמת ד' היא.

כדי להיטיב ולהבין עניין זה, יש להקדים ולברר מה ענינו של עם ישראל בעולם. ישראל, בעצם מהותם, מגלים את הקב"ה עלי אדמות, מבטאים את האידיאלים הא-להיים בעולם הזה, במציאות חיינו:

נקדש את שמך בעולם - כשם שמקדישים אותו בשמי מרום.

התכלית שלשמה נברא העולם הזה, מתגלמת ומתגשמת בעולם על ידי ישראל. אבל כאן עלינו להוסיף, שהגילוי השלם של האור הא-להי במציאות יכול לצאת אל הפועל רק על ידי ישראל בארצו; רק במציאות שעם ישראל כולו יושב כעם ריבוני בארצו השלמה; רק ישראל העצמאי, הנגאל, רק ישראל זקוף הקומה יביא לידי גילוי שלם של רבונו של עולם בעולמו. רק במצב כזה יכולה להופיע התורה בשלמותה. וכשישראל נמצאים בגלות - אין לנו אלא חלקי תורה, 'ציונים' ממצב של תורה בשלמותה.

את פסוק הפורענות שבאיכה (ב,ט) "מלכה ושריה בגוים, אין תורה", המבטא - במבט ראשון - צרוף של שתי פורענויות שאין ביניהן קשר עניני, קוראים חז"ל כרצף אחד, שבו הרישא מובילה אל הסיפא:

"מלכה ושריה בגוים - אין תורה" - מכאן שהתורה בארץ ישראל!

(ספרי עקב לז)

כשאינ עם ישראל יושב כעם ריבוני בארצו - כביכול - אין תורה! יש עיכוב בגילוי השלם של תורה בעולם.

כיון שגלו ישראל ממקומם - אין לך ביטול תורה גדול מזה.

(חגיגה ה:)

מעשה ברור, על שום מה אנחנו קוראים למלחמה על קיום ישראל בארצו - "מלחמת מצווה"⁵, שהיא זוהי מלחמה על גילוי ד' בעולם! הרמב"ם בהלכות מלכים (פ"ז הט"ו) מדגיש בביטוי מיוחד את תכליתה של המלחמה:

... ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה - ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה, **וידע שעל יחוד השם הוא עושה מלחמה** וישים נפשו בכפו... וכל הנלחם בכל לבו בלא פחד ותהיה כוונתו לקדש את השם בלבד, מובטח לו... "כי עשה יעשה ד' לאדני בית נאמן כי **מלחמות ד' אדני נלחם**..." (שמ"א כה, כח).

מדברים אלה, ממילא מובן, שמי שמוסר נפשו על בטחון ישראל הרי מעלתו נישאה וזכותו גדולה ורבה.

ו. מעלת מסירות נפש על ישראל

על רום מעלה זו אנחנו שומעים בדברי חז"ל. על ציווי הקב"ה את משה (במדבר יא, טז) - "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו", אומר רש"י במקום:

אותם שאתה מכיר, שנתמנו עליהם שוטרם במצרים בעבודת פרך, והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם, שנאמר: "ויכו שטרי בני ישראל" - עתה יתמנו בגדולתם, כדרך שנצטערו בצרתן.

בדברי חז"ל בעניין זה (תנחומא בהעלותך יג) אנחנו מוצאים תוספת:

5. רמב"ם פ"ה מהלכות מלכים ה"א - "עזרת ישראל מיד צר שבא עליהם"; רמב"ן בהוספותיו לספר המצוות מצווה ד' - "ולא נעזבה ביד זולתנו מן האומות".

ולפי שמסרו עצמם ללקות על הצבור, לפיכך - "ונשאו אתך במשא העם". ללמדך, שהשווים הקב"ה למשה. מכאן אתה למד, שכל מי שמוסר עצמו על ישראל - זוכה לכבוד ולגדולה ולרוח הקודש. (שהרי באותו מעמד זוכים אותם שבעים איש לרוח הקודש: "ואצלתי מן הרוח אשר עליך - ושמתי עליהם" (במדבר יא, יז)).

וכל כך למה? על שמסרו נפשם על ישראל.
עוד מלמדים אותנו חז"ל:

הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם (בבא בתרא י; פסחים נ).

ומתברר שם, שזכותם היחידה היתה שהם מסרו נפשם להצלת ישראל⁶.
רואים אנו, לאור דברי רבותינו הנ"ל, איזו מעלה עליונה היא מסירות נפש על ישראל.

ז. חזון השלום האמיתי

לאחר שביררנו את ערכו הגדול של צבא ישראל ואת ערכן האמיתי של מלחמות ישראל, יש צורך להדגיש ולחזור ולהדגיש: החזון הגדול של אחרית הימים, האידיאל שכולנו מצפים להתגשמותו - הוא התאור של "וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות, לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה" (ישעיה ב, ד). אבל על מנת שהאידיאל הזה יתגשם צריכה האנושות להגיע למציאות של "כי מלאה הארץ דעה את ד' כמים לים מכסים" (שם יא, ט).

עם ישראל נועד להוביל את האנושות לקראת המציאות האידיאלית הזאת. עם ישראל קיים על מנת להגשים את האידיאלים הא-להיים בעולם. על ידו הולכת ומתגשמת במציאות תכלית בריאת העולם; על ידו מאיר אור ד' בעולם.

כאמור, כדי שיוכל עם ישראל למלא יעודו זה, עליו לחיות בארצו כעם ריבוני. רק כך יכולה התורה להתגשם בשלמותה בעולם. אם כן, שובם של ישראל למקומם הוא הבסיס להארת אורה השלם של תורה בעולם.

אושרה של האנושות כולה יבוא, איפוא, רק כאשר נגיע אנו אל המנוחה ואל הנחלה. בגאולתנו השלמה נעוץ הטוב האמיתי והמוחלט למין האנושי כולו. מאבקינו ומלחמותינו הלא הם שלבים משמעותיים בתהליך הגדול, של מילוי האמת הא-להית בעולם ושל הופעתו המלאה של האור הא-להי בהוויה כולה. במלחמותינו אנו מתקדמים לקראת התגשמותה של הנבואה:

"וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות, לא ישא גוי אל גוי חרב, ולא ילמדו עוד מלחמה".

6. רש"י בבא בתרא ופסחים שם, ד"ה 'הרוגי מלכות ותו לא' וד"ה 'הרוגי לוד'.

לפעול עם אל-האחריות / הרב בעז שרמן

כשאדם מתבונן סביבו, הוא מיד מתמלא בענווה, התבטלות לכל הנעשה והמתרחש סביבו.

מערכות החיים גדולות ממנו, החברה הגדולה המקיפה אותו, מציאות הלאומים הסובבים את מדינתו, האוניברסאליות הקוסמית ובודאי האלוקות- כל אלו מביאים את האדם להכרה ולהבנה כי קטן הוא, וחסר השפעה, ומה הוא, עוד יוכל לקדם ולפתח במציאות, במיוחד כשאנשים טובים ממנו, סובבים אותו? זאת ועוד, אנו משתדלים להתחנך לתפיסת עולם כזאת, של ענווה ויראת שמיים כלומר להבנת היחס האמיתי בן הקוטן לגודל, בין בורא עולם לילוד אישה, ואנו, מה אנו מה חיינו הלא הם...

הגמרא, בסוף מסכת סוטה (מט' עב') מתארת את המצב הנורא שבסוף הגלות בתחומים שבין אדם לחברו, לעמו ולעצמו. כל נסיון אנושי להרים מחדש את אותה מציאות שפלה, לא מועילה, ומגיעה הגמרא למסקנה: "על מזה יש לנו להישען על אבינו שבשמים" באופן פשוט ניתן להבין שדווקא המצב הקשה מביא אותנו להבנה הנכונה יותר והיא שהכל מכוחו של הקב"ה, מכח השפעתו על העולמות וממילא אין לנו אלא להישען עליו.

עוד יותר מכך ניתן ללמוד מיוסף הצדיק, שקיים אפילו איסור לאדם להתערב בדרכו של הקב"ה בסדר העולם, שכך חז"ל דורשים על הפסוק: "ויהי במקץ שנתים ימים" שיוסף נשאר שנתיים נוספות בבית הסוהר, משום שניסה לדבר על ליבו של שר המשקים, שיחון אותו ובכך פגע בביטחונו בקב"ה.

וביחס למלחמה, אנו יודעים, כי "לא בזזיל ולא בכוזז כי אם ברוזי אמר ה'" וכשהגויים ילחמו ברכב ובסוסים, אנחנו, בשם ה' נזכיר, שכן מובטחים אנו, ש: "ה' ילזום לכם ואתם תזרישו". כלומר בכל מערכות החיים יש סדר אלוקי, ואין לנו לשנותו, להשתדל ולהתערב בו.

ההבנה זו, שתוארה עד כה, מצאה מקום אצל יהודים לא מעטים ואפשר לומר שציבור שלם מאמין וחי על פי הבנה זו. אלא שבמישור של עשיית המצוות, שבו האדם מבין את אחריותו למעשיו, הם מבינים שזו מערכת התחייבותית בין האדם לבין יוצר האדם, וזאת כדי שהאדם יגיע ליעדו ולמטרת חייו מתוך עשיית המעשים המעולים והנכונים ביותר.

ברם, המדרש בבראשית רבה מתאר את האדם כשותף למעשה בראשית. כלומר מבחינה מסוימת כוחות היצירה אינם רק אלוקיים אלא הקב"ה ברצונו נתן גם לאדם את הבינה

והיכולת ליצור. אומנם יצירה מסוג, איכות, ויעדים אחרים לגמרי, ובכל זאת כוח יצירה יחשב. וכן האדם אחראי להשלמת בריאת האדם בברית המילה כשהוא נולד חסר ובברית משלימים אותו. במקום אחר לומדים חז"ל: "שכל המלמד את בן בנו תורה כאילו עשהו...". אנו מבינים שכח היצירה הרוחני הוא בעל חשיבות גדולה, והאדם ביכולתו ליצור, לחדש, ולהחיות כוחות רוחניים חדשים בבנו, בבן בנו ובעצמו ממש.

אולם, לא רק שאנו יכולים ליצור ולחדש בצד הרוחני אלא כל אחד מאיתנו חייב בכך. זאת משום שאנו מבינים שכל אחד יש לו אות בתורה ומה שהתחדש אצלך, לעולם לא יתחדש אצל חבריך וממילא כשאתה לא מחדש הרי שהעולם חסר. כל יהודי צריך להפוך את התורה לחלק ממשי ממנו: "כי אם בתורת ה' זופצו ובתורתו יהגה יומם ולילה"- תורה דיליה, וכדי שתורתו תהיה חלק ממנו, צריך ללמוד ולעמול מתוך רצון חזק, וברור הדבר שככל שאדם ישתדל בעבודתו הרוחנית-לימודית בהתמדה וברצון עז, אזי יראו בו, באישיותו, בהתנהגותו ובתפיסת עולמו התקדמויות רבות ומתחדשות. בכך אדם מבטא את מגמתו לחיים רוחניים שלמים.

א"כ ראינו עד כה שיש לאדם אפשרות ואפילו חובה ליצור, לעשות ולהיות שותף בהתקדמות העולם עד להשגת לתעודתו הרוחנית.

אחריות האדם איננה נעצרת בתחומי הרוח אלא לא פחות מכך בשאר סדרי החיים. מטרת האדם בעולם היא: "לתקן עולם במלכות שדי" – כלומר להופיע את העליונים בתחתונים, ליחד קוב"ה ושכינתיה, לחפור ולהעמיק במציאות בכל חלקיה וענפיה ולראות מי ברא אלה, ומי מחייה אותם כל רגע ועוד יותר מכך להיפגש עם ההופעה האלוקית המציצה מהציאות.

האחריות לגילוי שכינה זו, ניתנה האדם בעבודתו בעולם. האדם-היחיד בעולם העשוי מעליונים ותחתונים, מחומרי ורוחני, והוא, רק הוא המסוגל לראות ולהבליט את האלוקי שבכל חלקי המציאות מהרוחניים ועד לחומריים ביותר.

זאת ועוד שלמה המלך מתאר את הקב"ה: "מלך אסור ברהטים" (שה"ש ז,ו). כלומר הקב"ה כביכול זקוק לאדם כדי לגלות את שכינתו בעולם, מחכה שהאדם יתיר את אזיקיו ועל ידי כך תוכל שכינתו לשכון בעולמות. וכן מסביר ר' חיים מוולוז'ין בספרו נפש החיים את המילה "ברוך" שאנו אומרים בברכות. כשאנו אומרים ברכה, אין הכוונה שאנו מברכים את הקב"ה, שכן אין הוא זקוק לברכותינו, ואפילו זו לא עדות על כך שהוא ברוך - בעל הברכות, שהרי זה צמצום בו, אלא מסביר ר' חיים שכאשר אנו מברכים על כל דבר שאנו נהנים ממנו אזי אנחנו מופיעים שכינה בעולם, ה"ברוך" – הוא השפע האלוקי הזורם ומתגלה במציאות במזון או בכל הנאה אחרת שאדם נהנה מהם. ולפני שהאדם ברוך, מה

היה? הקב"ה היה בהעלם כביכול ולא הופיע במציאות. כאן באה לידי ביטוי האחריות הגדולה של האדם בעולם, והיא להופיע שכינה. ליחד קוב"ה ושכינתיה בעולמות. אנו צריכים להבין שיש דברים שהם בסדר העולם ובין זכו ובין לא זכו, הם יהיו לפי הסדר האלוכי בזמנם, כפי שנקבעו מסוף העולם ועד סופו. אולם חיבור העליונים ותחתונים, הופעתו יתברך במציאות, אפשר לומר בזהירות, שרק במעשה אדם הם תלויים. נבחן את הדברים בשלושת חלקי המציאות שהם: המקום, הזמן והאדם.

מקום – עולם

הרב סלוביצ'יק טוען (דברי השקפה עמ' 79-81, 117-118) שאין קדושה לחפצים ולקרקע מסוימת מעצמם, אלא האדם על פי רמתו הרוחנית יוצר את הקדושה בהם. לדוגמא: ספר תורה שכתוב כולו מתחילתו ועד סופו אולם אזכרותיו (שם ה') לא נכתב לשמה בכוונה, ספר תורה זה אינו קדוש. ומה חסר בו? כוונת הסופר. וכן מחשבת פיגול הפוסלת את הקורבן למרות שכולו שלם מבחינת מעשה ותנאי ההקרבה. וכן לקדושת ארץ ישראל טוען הרב סלוביצ'יק שאין ארץ ישראל קדושה מעצמה, אלא כשעם ישראל נמצאים בה ומקדשים אותה, וכשעזרא בא לארץ ומחזיק בה בקדושה שניה, שזו קדושת חזקה, היא התקדשה לשעתה ולעתיד לבו, ומאז קדושתה של ארץ ישראל קיימת! (ברם, הרב סלוביצ'יק מודה שאכן קדושת מקדש קדושה מעצמה – מפני שזו קדושת שכינה).

הרב מאיר שמחה הכהן מדווינסק, בעל "המשך חכמה" כותב (שמות לב', יט'), שהסיבה שהקב"ה אומר למשה: "ישׁר כוז מִשֵׁה שְׁעֵיבֶרֶת אֶת הַלְּוִזוֹת" היא משום שעם ישראל ייחס קדושה לעצם הלוחות ואילו משה רצה להראות לעם שאין קדושה בעצם הלוחות אלא בעבודת עם ישראל את הקב"ה, על פי תוכן הלוחות. ולכן שברי הלוחות תמיד נשארות עם הלוחות בארון הקודש, וזאת כדי להזכיר עקרון זה. וכן לקדושת א"י אין קדושה עצמית אלא בזמן שישראל יושבים בה וחיים חיי קדושה.

ריה"ל בספרו הכוזרי(מאמר חמישי, כג') מציג הבנה אחרת והיא שיש שתי שכינות בא"י השכינה הנגלית והשכינה הנסתרת. השכינה הנסתרת לעולם אינה מתבטלת וקיימת תמיד, ואילו השכינה הנגלית היא זו שגולה עם עם ישראל לגלות ובהסתלקותה אין אפשרות של נבואה וכו' כשעם ישראל בגלות.

הרב קוק כותב (מבוא לשבת הארץ, טו'): שקדושת א"י היא קדושה עצמית בעצם הקרקע, ולכן גם כשמוכרים את הקרקע לגוי בשנת השמיטה הרי יש עדיין מצוות ישוב ארץ ישראל מפני שמכירת הקרקע לא פגעה בעצם קדושת הקרקע. הרב מדגים זאת בדומה ללימוד תורה, שאין מטרתו רק כדי שנדע מה לעשות, אלא עצם הלימוד יש בו חשיבות וערך בפני עצמו ואולי גדול מדברים המביאים לידי מעשה (מי שלומד תורת קורבנות...) כך גם קדושת ארץ ישראל אינה רק כדי שיקימו בה את מצוות ארץ ישראל אלא קדושה מעצמותה!

בשני ההבנות הכתובות לעייל יש חיסרון משהוא. זאת משום שהרב סלוביצ'יק מנתק אותנו לגמרי מהקשר שיש לנו עם חפצים, קרקע – והרי אנו מרבים בקשרים אלו. ואילו לרב קוק אדם יכול לאבד את ההשתדלות והעבודה שלו – שהרי הקדושה בחפצים ובקרקע כבר קיימים.

ונראה לומר שאכן הקרקע קדושה מעצמה, אך כל קדושתה אינה שלמה אם האדם אינו מגלה אותה. השפת אמת מדגיש שכאשר עם ישראל נכנסים לארץ בתקופת יהושוע, הפ מגלים את הקדושה שכבר היתה בתוכה. וכן שלמה בתפילתו לחנוכת בית המקדש (מלאכים א', ח') מבין שאין בית המקדש מקום בשביל הקב"ה אלא מקום תפילה לאדם. אם כן, אנו רואים שהקב"ה מטיל את אחריות הופעת הקדושה שבארץ ישראל על האדם אולם הקב"ה מצידו נוטע בה את קדושתה בעצמותה.

זמן – שנה

ישנם פרקי זמן שקדושתם תלויה בעמ"י, והם קדושת הימים טובים – "ישראל דקדושינהו לאבנים". הגמרא במסכת ראש השנה (ח' ע"ב) מתארת את הקב"ה בזמן שרוצה לדון את ישראל, הוא מחכה שהם יקדשו את החודש, כדי שכביכול ידע מתי חל ר"ה ויוכל להעמידם במשפט, וסדר הדברים הוא "כי זוקק לישראל הוא" ואז "משפט לאלוקי יעקב".

וכשאנו מתייחסים לקדושת השבת ועשרת ימי תשובה אנו תופסים שאלו ימים שהקב"ה מתגלה בהם יותר וממילא קדושתו מופיעה במציאות יותר. השפת אמת מבאר שהקב"ה אינו משתנה לעולם והמושגים של יותר ופחות – לא שיכים בו. ולכן עשרת ימי תשובה זהו זמן שהקב"ה קבע שיש בו יותר אפשרות לאדם להגיע להתקרב לה', והכל מותנה במאמציו ובהשתדלותו של האדם, והקב"ה קרוב לכל קוראיו, אולם רק לאלו אשר יקראו באמת. בדומה לכך קדושת השבת, נתינת הנשמה היתירה באדם, היא יצירת הזדמנות כדי להתרומם, לספוג קדושה ולהגיע לקרבת אלוקים גדולה. אומנם יש אנשים שמדחיקים את אותה נשמה ומתנגדים לה וכו'.

א"כ אנו מבינים שקדושת הזמנים תלויה אף היא באדם ובאחריותו להופעת הקדושה בזמנים אלו, והקב"ה מבחינתו נתן יותר אפשרות בזמנים אלו להופיע קדושה במציאות.

אדם-נפש

לפי ריה"ל בסיפרו הכוזרי (רביעי, טו') הנבואה תלויה ב-3 גורמים. האחד – הכשרת המולדת של האדם לנבואה. השני – הכנתו ועבודתו על אישיותו ותכונותיו ומידותיו שיהיה ראוי לנבואה. והשלישי – רצונותיו של הקב"ה.

לפי הרמב"ם בספרו מורה נבוכים (חלק ב, לב'-מח') העניין קצת שונה. כשאדם נולד עם כישרון לנבואה ומבחינת ההכנה לנבואה, הוא ראוי, הוא בהכרח יתנבא (כביכול אינו צריך את רשותו של מקום).

כלומר, כשאנו מתבוננים בתכלית ופסגת האדם שהיא הנבואה, הדבר תלוי באדם ובאחריותו וככל שאדם יהיה ראוי יותר אזי יזכה להתנבא.

ובכלל, כל אדם, ככל שיופיע את הכוחות הנשמתיים שבתוכו, הוא יהיה רחני יותר ויוכל להופיע יותר קדושה בעולם.

נמצאנו למדים, שהקב"ה מטיל את האחריות על העולמות ובכללן האדם המקום והזמן, על האדם. לאדם הפשוט ביותר, ישנם כוחות גדולים ויכול הוא להשפיע, לקדם, לפתח וליצור ממש במציאות.

האדם הכללי

צריך להבין שכל אדם החי בעולם, הוא אינו חי לעצמו אלא הוא חלק ממערכת נשמתית גדולה וכל מחשבה, דיבור ומעשה שלו, משפיעים בין לטוב ובין למוטב על עצמו, על הסובבים אותו ועל הבריאה כולה. הרמח"ל "בדעת תבונות" (עמ' 182) בדרך ה' מתאר זאת במשל כמו אורלוגין כלומר גלגל שיניים קטן, שאדם מניע בכוחותיו ועל ידי כך הוא מסובב גלגלים והם מסובבים גלגלים אחרים וכן הלאה. וכך גם במעשי האדם, הלכאורא קטנים, יש להם השפעה בעולמות כולם. מתוך הבנה זו כותב הרמב"ם "בהלכות תשובה" (פרק ג', ד') על פי הגמרא שאדם צריך לראות בכל מצווה שעשה שהוא מכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, וכשחוטא מכריע עצמו ואת כל העולם לכף חובה.

אין ספק, שזוהי זכות גדולה שניתנה לאדם להיות משפיע ומקדם את כל הבריאה כולה. אולם, חובה גדולה יש בכך. אדם צריך להיות במודעות קבועה שכל התקדמות מערכות החיים בין החומריים, בין הפרטיים ובין הלאומיים, בין תהליכי ההיסטוריה ובין מהלכי הגאולה המתרחשים בדורנו, הכל באחריותנו ואת כולם יכול הוא לקדם, ומבחינה זו, צריך אדם לומר: "בשכיכלי תבוא העולם".

לקיחת אחריות, אינה המלצה או מילה טובה, אלא תכונה שהקב"ה הטביע בעצם המציאות, והעולם כביכול לא יוכל להגיע לתעודתו ולתכליתו, ללא, המימוש האידיאלי של תכונה זו.

לקיחת אחריות – הטעות והתיקון

כשאדם לוקח אחריות על חייו, על עמו, ארצו וכו' קיים חשש, שמא יגיע לתפיסת עולם שהוא במרכז העולם וע"פ רצונותיו ושאיפותיו יתנהלו כל חייו, וכשיצליח יגיע להבנה, כי

כוחו ועוצם ידו עשו לו את החיל הזה. מצב זה שבו האדם מתמלא סיפוק עצמי מהישגיו - זה דבר טוב. אולם, לא בזה תהיה שלמותו של האדם.

המשנה באבות (פרק ב', ד') אומרת: "עֲשֵׂה רְצוֹן כְּרֵצוֹנוֹ" כלומר האדם צריך להיות קשוב בכל העת לרצון האלוקי ולהופיע אותו על ידו בעצמו. את הבחינה הזו אומר כבר שלמה המלך: "בְּכָל דְרָכֶיךָ דַּעֲהוּ", ומוסיפה המשנה באבות (פרק ב', יז'): "וְכָל מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שְׁבִיִּים". אין ספק שאלו חיים לא פשוטים כלומר להיות בפעולה מתמדת של הכוונת מעשינו לרצון ה'. אולם, זו צריכה להיות שאיפתנו, לאמץ תפיסה עמוקה זו.

התיקון המלא, לגישת האחריות הפשוטה, תבוא מתוך שתי הבנות: הראשונה – שכל החכמה האלוקית, עם כל אין סופיותה, הרי שהיא מתגלה בתוך התורה שבכתב ובתושב"ע. כלומר שהדרכותיה של התורה הם יונקות מהנצח והם האמת המוחלטת. השניה – ההבנה שבהתפשטותה של תורה שבכתב שבע"פ מסתעף כל העולם כולו, כל מעשיו ועלילותיו, מהדברים הגדולים ועד לדברים הקטנים. להבין, שהתורה היא סדר כל המציאות ומשום כך היתה עוד טרם נברא העולם והרי היא יסודו ותכליתו של העולם, וכל מהלכי ההיסטוריה הפרטיים והלאומיים מכוחה הם באים.

וכשאנו מבינים, שהקב"ה מופיע לא רק בקודש וברוחניות אלא גם בעולמיות ובגשמיות, וכשכל מערכות החיים, החברה הישראלית, הספרות, הטבע, הפוליטיקה, הצבא, התרבות ועוד, יונקים הם, בעצמיותם, מתוך הגודל האלוקי ובהם הוא מתגלה, אזי, אנו מבינים את גודל אחריותנו על מערכות חיים אלו.

אפשר לקחת אחריות על עצמנו, על המדינה, הצבא ועוד מפני שכך חיינו יהיו מסודרים יותר, כך יהיה טוב יותר לכולנו, ואפילו כך נוכל להתפנות ולחיות כעם, עם תרבות-יהודית משלנו.

אולם כעת, אנו מבינים, שאין כאן תפיסה נמוכה של כדאיות ברורה לסדרי חיים פשוטים ותו לא. אלא כמצווים על "לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי", אנו מצווים ליטול אחריות אידיאלית, לפעול עם אל בכל תחומי החיים. לדעת שבכל מחשבה דיבור ומעשה שלנו אנו מקדמים את המציאות כולה ומגלים שכינה בעולם. אין הצטרפותנו למערכות המדינה כרוכה רק בהתחייבות מוסרית כלפי המדינה, אלא ראייה פנימית חודרת שזו שליחותנו בדורנו, לקחת אחריות אידיאלית על כל המתרחש ונבנה סביבנו, אנו צריכים לשאוף תמיד, להיות אנשים מקסימליסטים, לעשות הכל בגדלות שכן כך דורש מאיתנו הקב"ה: "גְּדֹלוּ לַה' אֵיתָּו... " וְכִי שֵׁם ה' אֶקְרָא הֵבוּ גְּדוֹל לְאֱלֹהֵינוּ".

עובדי ה' אנחנו, ומתוך כך אנו מבקשים את קירבתו בכל תחומי החיים. אין אנו מחפשים חיים קלים לא חיים של שררה וכבוד אלא חיים של עבדות. עבדות לבורא עולם ולכל דרכי הופעתו בעולם, עבדות לעם ה' ולכל מערכי וסדרי חייו וכל זאת, מתוך גדלות נפש, פשטות וענווה.

אחריות בדור של תחיה

הדברים שנכתבו עד כאן, יש בהם חשיבות לכל זמן מן הזמנים. אולם בדורנו, דור שאנו זכינו לחיות בתוכו, יש לדברים נדבך נוסף.

ב"ה, זכינו לחיות בדור של תחיה, דור של התחדשות האומה בארצנו הקדושה, זמן שבו הקב"ה משיב שכינתו לציון. עם ישראל חוזר למקומו הטבעי, מתפתח בו וככל שמענים אותו הוא מתרבה ופורץ. מהפך גדול, של שבירת תקופת בגלות, וכבר אנו צועדים במהלכי הגאולה ממש. אל לנו, לעמוד בדור נפלא שכזה, בזמן חשוב זה כצופים מן הצד "ושאחרים יובילו בשבילנו את המהלכים הפרטיים והלאומיים".

נקום כאיש אחד, נעשה, נקדם, ניצור, ונחדש, - יש בנו את הכוחות לכך – כי לכך נוצרנו וזוהי תכונתו האידיאלית של העולם. שותפים אנחנו במעשה בראשית, כשרק נפתח את עינינו ותבונתנו, נבין שבכוחו של כל אחד מאיתנו להצמיד את עמ"י לתעודתו ולתכליתו, לקדם את תהליך גאולתנו, וכל זאת מתוך הקשבה עדינה לרצונו של ה' בכל מהלכי חייו.

גדלות אנו מבקשים, לתפוס את החיים בגודל שלהם בהופעות הפנימיות שלהם, לקחת אחריות על כל הנעשה סביבנו, להעצים, לפתח ולהרחיב את כל היש, והכל מתוך ענווה פשטות ויראת שמיים.

נזכה בעז"ה לקרוא בשם ה' על הרכב ועל הסוסים, ולתקן עולם במלכות שדי.

"יהיו לרצון אמרי פי והגיון ליבי לפניך ה' צורי וגואלי".

"ומתלמידי יותר מכולם" / הרב יאיר בידני

בגמרא במסכת תענית דף ז' כתוב:

"אמר רבי זנזניה הרבה למדתי מרבנותי
ומזוברי יותר מרבנותי, ומתלמידי יותר מכולם"

ואומרת הגמ' שלכן דברי תורה נמשלו לעץ לומר לך מה עץ קטן מדליק את הגדול אף תלמידי חכמים קטנים מחדדים את הגדולים.

(במסכת מכות דף י') הגמ' מובאת בשם רב יהודה הנשיא ושם כותב רש"י: "לפי שעל ידיהם ירבה הפלפול ונותן לב לתרין קושייותיהם". דהיינו שמתוך שאלות התלמידים,

הרב צריך לחשוב ולהעמיק בחומר הנלמד ולכן "ומתלמידי יותר מכולם". נשאלת שאלה:

אם ניקח לדוגמא, רב גדול שמלמד כבר שנים רבות בכיתה א', זוהי דרכו בקודש כבר 15 שנה, (כגון רב בתלמוד תורה) איזו ידיעה יוסיפו לו התלמידים בשנת הלימודים ה-16 ואין

גם אז יתקיים "ומתלמידי יותר מכולם" עד כדי כך שזה יותר אפילו מרבותיו?

"ויברא אלוקים את האדם בצלמו"

כדי לפתור את השאלה הנ"ל נעמיק קמעא ביסוד היחס בין הרב לתלמידיו. בספר בראשית נכתב שהאדם נברא בצלם אלוקים, פרוש הדבר שבכל אדם ואדם שיש עלי אדמות ישנו צלם אלוקים, בכל אדם ישנה נקודת אור, נקודת טוהר שממנה הוא יונק את כל רצונותיו לעשות טוב, לעזור, לתת ועוד ועוד. אין לך אדם בעולם שאין לו נקודת אור כזו, שאין בו צלם אלוקים ואפילו הרשע שברשעים ביסודו הוא טוב וכך כתב שלמה המלך בקהלת (ז,כט) "לכבוד ראה זה מצאתי אשר עשה האלוקים את האדם ישר והמה ביקשו זשיבונות רבים".

האדם ביסודו הוא ישר, הוא טוב ומלא טוהר, רק שפעמים אנחנו מבקשים חשבונות רבים, כל מיני התחכמויות ובלבולים שמכסים על אותה נקודה טובה ויסודית שיש בנו.

הרב קוק- באורות התשובה (פרק א') מבאר שאותה נקודה טובה שיש באדם, אותו צלם אלוקים הוא המקור לייסורי מצפון ולמוסר כליות

"טבע הנפש האלוקית הוא ללכת בדרך ישרה, וכשסר מן הדרך, כשנפל בזוטא אם נפשו עדיין לא נשזזתה לגמרי הרי הזושה הזה של הישרות מדאיג את לבבו והוא מתמוגג מכאב".

מהו תפקידו של הרב והמחנך?

תפקידו של הרב אינו רק ללמד תורה, תפקידו אינו רק להעביר חומר ויידע תורני, תפקידו השלם של הרב הוא להתחבר לאותה נקודת טוהר שיש באדם, לאותה נקודת טוב שעדיין לא נפגמה ולא נתקלקלה.

ועל ידי שהרב מוצא בתלמידו את אותה נקודה הוא מצליח לאחוז בה, לטפח אותה ולהגדיל את אורה, עד כדי כך שהיא משפיעה על כל האישיות ורק כך יכול התלמיד להתרומם, רק כך הוא יעלה ממדרגה למדרגה רק בכוחותיו האישיים שלו. הרב קוק במאמר הדור כותב שזוהי הדרך להחיות את הדור.

"אי אפשר להצילו מרעתו ולהעמידו על דרך הזויים הנכונה כי אם במה שנדרש עמו מכל נשא ונשגב, מכל נעלה ונהדר, בשפה היותר פשוטה ונמוכה, בדברים היותר מורגלים ומובנים לו, כדי שימצא גם בעמק התהום שהוא שוכב שמה את הזיו והנועם האדיר והעליון שהוא מבקש. אמנם רק קוי אורה דלים ומועטים נוכל להגיע לו. במידה כזאת אך יספיקו הם להזויות את לבבו, לבען יתזיל להתרומם ולהתנשא ובמרוזקים יזכרוני וזיו את בניהם ושבו". וכיון שרק יתייצב על דרך האורה, ילך הלך ואור כשזור נכון מוצאו".

לדעת הרב קוק מספיק שנעורר או נמצא בדורנו "קוי אורה דלים ומועטים" והמשך יהיה "במידה זו יספיקו להזויות את לבב" דהיינו – אע"פ שבדורנו יש הרבה עוותים וקלקולים, מכל מקום אם נמצא את נקודת האור, שכן קימת בדור ואפילו נקודת אור דלה ומועטה ההמשך יהיה "ילך הלך ואור כשזור נכון למוצאו".

איך יידע הרב האם באמת זיהה את נקודת הטוב בתלמידו?

כיוון שמקורה של נקודת הטוב היא צלם אלוקים! אז הרי ודאי שאם הרב חשף וזיהה את אותה נקודה, הדבר יעורר בקרבו הערצה ואהבה לאותו תלמיד, לאותה נקודה אלוקית מיוחדת שיש בתלמיד זה ואין באף אדם אחר.

אמא אמיתית, אוהבת את בנה. אמא טובה מכירה בערכו האמיתי של בנה וכיון שכך היא מתייחסת אליו, כאילו הוא האדם המיוחד עלי אדמות. בכל ילד שיש לה היא רואה רק את הטוב והישר, רק את האישיות המושלמת ואת גילומו של הטוהר בשלמותו. כיון שכך היא מלאה כלפי בנה רגשות הערצה ואהבה.

כחס האם אל הבן, צריך להיות יחס הרב אל התלמיד. אם הרב מצא בתלמידו את אותה נקודה אור מיוחדת, את אותה אישיות שיש בתוכה קוי אור וטוב שאין באף אדם אחר, הרי שהרב יכבד את תלמידו, יאהב אותו וילמד ממנו.

במצב כזה הרב לא רק מלמד אלא דרך כך הוא הופך להיות לומד, פתאום הוא נחשף לנקודות מיוחדות שיש בתלמיד זה ואינן קיימות בו, בתלמיד שני הוא מוצא עוד נקודות וגם אותן הוא מנסה להעתיק לאישיות שלו. תוך כדי עבודתו הוא חושף מלא נקודות אור, מלא תכונות חיוביות שלא תמיד קיימות בו, הדברים לאט לאט מעלים אותו, מחזקים בקרבו נקודות קיימות, ופעמים שמתוך כך הוא מפתח תכונות שעד עכשיו היו רדומות בו. כיון שכך "ומתלמידי יותר מכולם" מכל תלמיד אדם למד, היות שלכל תלמיד יש אישיות מיוחדת.

לפי עניות דעתי הדבר גם מדויק באותה גמרא במסכת מכות. בדף י. קודם כל האמרה של "ומתלמידי יותר מכולם" אומרת הגמרא: "כל האוהב ללמוד בהמונ". { ופרש"י "מרבה תלמידים" } "לו תבואה" – יזכה להרבה תבואה, ועל זה אמר רבי "ומתלמידי יותר מכולם". הרי ששורש הדברים הוא "מרבה בהמונ" שמרבה תלמידים, עצם הריבוי הוא זה שגורם לחכמה. הגמרא לא תלתה את "ומתלמידי יותר מכולם" בפלפול ובחידוד לימודי. הגמרא תלתה זאת "במרבה המון" עצם ריבוי התלמידים לבד הוא הגורם. ועל פי מה שביארנו הדברים ברורים!

ולסיום, לכם התלמידים, בוגרי מחזור א' של המכינה, אומר תודה רבה, על שנה מלאה, תודה רבה לכם אחד ואחד מכם בצורה אישית ויהי רצון שתהא דרככם צלחה, ויתן ה' אתכם לאור ולתהילה.

אוהבכם בידני יאיר

דברים מהלב / נפתלי קנדלר

הקדמה

על אף אהבתי הגדולה לכתיבה, בייחוד מכתבים לחברים, לתלמידים ולאשתי, דווקא הפעם קשה לי. לכתוב שיעור עם מסר על המשך הדרך נראה לי קצת יבש ומצופה מידי, ועל כן אני עומד לכתוב כמה רעיונות מהלב דברים שדיברנו עליהם במהלך השנה, ואני חושב שצריך להדגיש אותם. הערה לסיום ההקדמה, בעז"ה בלי נדר, אני מבטיח שכל מי שישלח אלי מכתב, אענה לו בעז"ה על (כמעט) כל נושא בעולם.

תהליכים

כולם עברו בשנה זו תהליך אדיר, ואני מתכוון לכולם גם לאותם שהשתדלו להיכנס לרוב השיעורים, וגם לאותם שביקרו מידי פעם במכינה או ישנו חלק גדול מהיום. אף אחד לא בזבז שנה חס וחלילה אלא להפך.

הידיעה הפנימית העמוקה שיש תורה, שיש אנשי תורה, שיש גדולים בתורה, היא הנקודה המרכזית לדעתי של השנה. קשה לצאת משנה אחת של מכינה גדול בתורה ובחכמה כי מה לעשות שנה אחת אין בה מספיק זמן, וזו גם לא מטרתה של שנה זו. **בשנה זו – טועמים!** **"וּטְוֹעְמִיָה זְזִיִּים זְכוֹ"** מי שטועם ומפנים זוכה לכל החיים. לדוגמא: תנסו לרגע לדמיין קדימה איך אתם נראים בעוד כמה שנים. את הילדים שלכם, האם הייתם שולחים אותם לאותו מסלול חינוכי שבו אתם למדתם? יסודי-ממ"ד-תיכון דתי. או שמא מתחילת הדרך הייתם מתאמצים על הכוונת ילדיכם למסלול תורני יותר, ישיבה תיכונית איכותית או אולי אף לנסות להגיע אחר כך לישיבת הסדר או לישיבה גבוהה? האם אתם היום מבינים את חשיבות התורה והחינוך? .

"אחרי המעשים נמשכים הלבבות"

ישנו יסוד אמיתי וטבעי בכל אדם וזהו **"אזורי המעשים נמשכים הלבבות"**. בסיכום שנה ניתן לומר על כל אחד ואחד מכם שחל בו שינוי אמיתי ועמוק שעתיד בעז"ה לשנות את כל החיים שלו. אבל ישנו עוד שינוי שצריך לעשות ועליו נאמר: **"אין הדבר תלוי אלא בי"**.

למדנו יחד את סוגיית הישר והכובש, הישר- מיישר את כל כוחותיו הנפשיים והגופניים למען עבודת ה'. הכובש- משתיק יצרים אמיתיים שנמצאים בתוכו כיון שהוא לא יודע להתמודד אתם. אנחנו יודעים שלעיתים אותם אנשים שחוזרים בתשובה מראה בדרך הכובש מסוגלים בכוחות נפש אדירים תוך כמה חודשים לגדל זקן, לחבוש כובע וכיפה והופכים לרבנים, אך בהרבה מקרים הם נופלים באותה מהירות שבה עלו. ודאי שהישר

עדיף וכך ראוי לחזור בתשובה מתוך אהבה וגדלות, מתוך כל מעשיך, כל מהותך, כל דרכיך מעכשיו והלאה לא ישתנו אלא יהיו לשם שמים. אך גם למדנו שהכובש הוא חלק בעבודת ה', "אִיזְהוּ גִיבוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ". אמנם ראוי תמיד לחזור בתשובה מאהבה אך הכובש הוא בבחינת מתוך שלא לשמה בא לשמה ובעז"ה נתפלל שלאחר שיכבוש, יישב וילמד ומתוך כך גם ישוב באהבה.

איפה אתם בכל מהלך החזרה בתשובה? כמובן שהתשובה היא אינדבדואלית כל אחד לפי אופיו ומדרגתו אך באופן כללי ניתן לאמר שאתם הלכתם ישר, תחילה מאהבה מבירור, מלימוד, מהיכרות בעוצמת ה', בנצח ישראל, באמיתות התורה ועכשיו הגיע הזמן להתחיל לכבוש. אכן הגיע הזמן למעשים ואני מתכוון מעשים חיצוניים ולא דוקא לזקן ולכובע אלא לעשיית מעשים שאולי אתם עדיין לא מרגישים שלמים איתם או ברמה שלהם. דעו לכם שככל שיותר צעירים, חופשיים, ועצמאים יש לכם את היכולת לעשות שינויים גם במראה שלכם ומתוך כך בכל עבודת ה' שלכם. אסור לפחד לקפוץ וליישר את הברזל בצורת כיפוף לצד השני ומתוך כך לגלות את האמצע על ידי מעשים אמיתיים. אדם שיחליט ללכת עם ציצית כל היום, עם כיפה יותר גדולה, לכוון בתפילה, לקבוע עיתים לתורה, לא לקרוא עיתונים ולא לראות טלוויזיה וכד', ודאי לא יפסיד. החלטות מעין אלו על אף שיש סכנה של נפילה מהם, כשהם באים אחרי ידיעת האמת, אחרי תשובה מאהבה, הסכנה של נפילה היא בחזקת "כִּי עִבְעַ יִפּוֹל צְדִיק וְקָם". ההבנה שזו רק נפילה רגעית וצריך לשוב ולהתאמץ בעבודת ה'. וגם אם נפלתי, אני נפלתי ולא האמת נפלה זהו היתרון שלכם שמוכנים לשלב הבא של תשובה מיראה של כבישה אחרי תשובה מאהבה ובעז"ה להתקדם עוד שלב. דעו לכם כי בגלות מה שהחזיק את עם ישראל היו הפרטים קטנים, המנהגים השונים, בבחינת "הַצִּיּוּבִי לְךָ צִיּוּנִים". לעיתים גם במהלך הצבא ובכל החיים, הפרטים הקטנים המצוות הסייגים הם אלו שמסייעים לנו לזכור את הדברים הגדולים.

צניעות

ובאותו עניין יש להמשיך בנושא הצניעות, ודווקא בזה יש להיזהר ולהשתדל הרבה הרבה יותר. קשה לי לדבר על עניין הצניעות כי מי אני שאכתוב על נושא רגיש זה אבל דווקא בנושא זה לצערי "אֲזָרִי הַמַּעֲשִׂים זְמַנֵּי הַלְּבָבוֹת" ודווקא לכיוון השני.

חבר טוב שלי שזכיתי ללמוד אתו תורה הרבה שנים בסיום הישיבה המשיך לאוניברסיטה שם פגש בחורה, ומה לעשות היא עם מכנסיים. אומנם בעלת מידות ובחורה מקסימה, אך בנושא הצניעות לא כל-כך חזקה. הוא-אני לא יודע, אבל אני בטוח שכך חשב, ישכנע אותה על חשיבות הצניעות ואם הקשר יתפתח הוא ודאי יגרור אותה, ויחזיר אותה בתשובה. אך לצערי בדיוק ההפך קרה. הם אומנם ב"ה כבר מאורסים אך במקום שהוא ישפיע עליה, היא השפיעה עליו. לימוד התורה שהיום מעניין אותו הוא לימוד תורה של

ביקורת המקרא, הוא מקפיד הרבה פחות בנושאים שונים והחיים שהוא מנהל מושכים אותו ומובילים לחיי... .

קשה לי להמשיך לכתוב עליו, אך אין אפוטרופוס לעריות. אין אדם שיכול לומר: "עלי זה לא ישפיע" ההשפעה היא בגדר "אזרי המעשים נמשכים הלבבות" ובייחוד נמשכים הלבבות אחרי עיניכם, ועל זה הזהירה התורה: "ולא תתורו...".

צניעות – עריות זהו הדבר שמעכב ביותר את האדם בעבודת ה' שלו. באמת קשה לאדם שנמשך אחרי עריות וחוטא ונופל אפילו פעם אחת מיד אח"כ להתפלל, להניח תפילין ולהמשיך בעבודת ה'. הנפילה אחרי הצד הבהמי שבאדם החומרי גורמת לאדם להיגעל מעצמו, להתאכזב ולכעוס. ומתוך כך הוא לא מתיר לעצמו לחזור בתשובה ואז - "עבירה גוררת עבירה". אין צורך להכביר במילים, רק זהירות, זהירות, זהירות!!! ולכל דבר בכל זמן יש חזרה בתשובה, יש לעצור – לחשוב – ולהתמודד! בנושאים האלו אסור להתיימשך כי אין אדם שלא נכשל, יצר העריות הוא טבעי ובריא והאדם חייב לשלוט בו.

התדרדרות

ובהמשך לעניין הקודם אני רוצה לכתוב לכם על חשש גדול שלי. אמר לי הרב יהושע וייצמן -ראש ישיבת מעלות, עוד כשהייתי בשיעור א', שבית-המדרש זהו מקום להצמיח כנפיים גדולות וחזקות שבעז"ה יעזרו לנו לעוף. בתוך בית-המדרש יש רוח חזקה שמנשבת, שם קל מאוד לעוף, אפילו כנפיים קטנות וזמניות עפות. אבל בחוץ נגמרת רוח התנופה, שם בודקים האם הכנפיים שבנית בבית-המדרש חזקות או שרוח נגדית מכל כיוון לא צפוי שוברת אותם.

אין לי ספק שכל אחד מכם בנה כנפיים ובעז"ה יהיה איתן מול כל הרוחות, אבל יש נקודה שחשוב לי לכתוב עליה. לעיתים ההתרחקות מבית-המדרש ממקום תורה גורמת לכל מיני מרעין בישין להיכנס פנימה לתוך הנפש שלנו. אתם יודעים, הנפש שלנו דומה לכוס והיא תמיד מלאה ומתמלאת, אזי כשאין תורה שנכנסת בה וממלאת אותה משהו אחר ודאי יכנס. לפעמים לצערנו אנו מתדרדרים ללא משים לב התדרדרות איטית וכואבת שמשפיעה על כל החיים. סיפר לנו מתן כהנא שהוא החליט לקבל על עצמו לומר שיר של יום בתפילה, ופעם אחת קיבל על עצמו להתפלל ערבית מתוך הסידור ובזה האריך את תפילתו מ- 3 דק' ל- 7 דק'. מתן, על מנת להתמודד עם ההתדרדרות שלו כבש יעדים קטנים סממנים שהם סייעו לו בכל עבודת ה' שלו.

אדם חייב להיות אמיתי עם עצמו, לבחון כל הזמן איפה הוא עומד ואיך הוא הגיע למקום שבו הוא נמצא, האם כך הוא רוצה להיות ואיך ומתי הוא משנה את זה. אסור להרגיש כמו אותו מכור לסמים שאומר לעצמו "אני מפסיק מתי שאני רוצה". סכנה גדולה יש בהפיכת המצב שלך העכשווי לאידיאל, או לחיות בהרגשה שאני מסוגל בכל רגע לשלוט על עצמי ולחזור לאני הקודם.

יש אנשים שכאילו מרגישים שהם בדיוק איפה שהם רוצים להיות ברמה הדתית הנכונה, בקיצור, כמושלמים. זהו אחד המחלות הנוראיות ביותר שיש, אדם צריך להיות תמיד עם נקיפות מצפון שאני מסוגל ליותר- קשה לי, אני כרגע בזמן של חולשה אבל אני יודע שבזמן זה וזה אני עושה מעשה כדי לחזור לעצמי. ועל זה אומרת המשנה "אל תאמר לכשאפנה אשנה שבא לא תיפנה" אלא כל רגע כל הזמן תחייה בחשבון נפש עם עצמך.

איך לריב

איך לריב או יותר נכון על מה לריב?! לא כדאי לכתוב הרבה כי באמת אין לאדם הרבה סיבות אמיתיות ששווה לריב בעבורם. אומרת המשנה בפרקי אבות: "קשה לכעוס ונוז לרצות – זסיד". ראש ישיבת הדרום הרב ראובן פרינס עליו מסופר שהרב צבי יהודה אמר עליו שהוא "מסילת ישרים בזהלך", אמר לי פעם "בתורה אין פראייר, יש גומל זסדים". יש לוותר, לתת, לבקש סליחה, לסלוח, להסתכל מעל ולדעת שפליטות פה וטעויות קורות לכל אחד. ולכן, כנראה ובטוח שאותו אדם שטעה ודאי מתחרט על מה שקרה בדיוק כמו שאתה מתחרט ויש דרך להחזיר את הגלגל. שווה להסתכל על הכל מלמעלה וגם אם מישהו באמת מסכן ולא יודע איך להתנהג, ואפילו פוגע בך, תעזור לו תרחם עליו כי כנראה שהוא באמת מסכן ואם אי-אפשר גם בזה, אז פשוט תתרחק! נקודה למחשבה, בצבא בזמנים קשים תוך כדי מסעות או תיזוזים וכו'... לעיתים יש חברים מעצבנים שעושים שטויות, טעויות "ובזכותם": כל המחלקה זוכה לעשות את אותו תרגיל שוב ושוב וכו', גם אז ודאי לא שווה לכעוס אלא לעזור. ככל שאתה תכעס יותר על אחרים, תגלה איך אחרים כועסים עליך יותר. וככל שתוותר, ותבין ותעזור יותר, תגלה שכך יתייחסו אליך גם כשאתה תיפול.

צדקה ובזבז כסף

חשיבות מצוות צדקה ידועה, כמו גם הלכות מעשר כספים והדיונים, האם חייל חייב במעשר כספים? האם אברך חייב במעשר כספים? (ולמי שמתחבט בשאלה ראוי לשאול שאלת רב, אך בקצרה נאמר:) מצות צדקה חשובה היא מאד, אך אדם שחי מקצבה שאינה מספיקה למחייתו אלא בקושי. אינו חייב במעשר אלא יתן צדקה כפי יכולתו, שכן אפילו עני המתפרנס מהצדקה חייב בצדקה.

ועוד בהלכות מעשר כספים, לימוד תורה של הילדים, שעולה כסף להורים כגון, תשלום לישיבה התיכונית או תגבור תורני בבית הספר או לימודים במכינה הקדם צבאית בקרית מלאכי נחשב כחלק מהמעשר כספים. ועל כן לא ראוי שייקח אדם מצדקה אחת לטובת צדקה שניה אלא לימודי ילדיו קודמים לצדקה אחרת ובזה ודאי בנך הוא בגדר - עניי עירך קודמים.

אני כותב את הנושא הזה לא עבור ההורים שלכם אלא עבורכם, ראשית בעז"ה כולכם תזכו לבנות בתים נאמנים ויקרים לישראל ובישראל, ודעו לכם לא לחסוך בחינוך ילדכם אפילו מכספי צדקה ואני אתן כמה דוגמאות בהמשך. שנית צדקה לא נגמרת בכסף ויותר נכון לא מתחילה בכסף. ידוע שבן אפילו מגיש לאביו כל מטעמים בעולם אך בפנים זועפות לעומת בן שנותן מה שיש לו בלבד אפילו דבר פשוט מאד בסבר פנים יפות מנחתו רצויה לפני הקב"ה יותר. צדקה זה מסירות נפש שראוי להזיע עבורו. ככל שאדם נותן יותר בסתר בלי לקבל פרס כלל הרי משתבחת נתינתו. מטרת הצדקה היא כח הנתינה וכח האמונה שהכל מאתו והכל שלו ואנו רק שליחים.

לעיתים אני פוגש הורים שלא גומרים את החודש, הורים לדוגמא ל 4 ילדים וכל יום שולחים את הילדים עם שוקו ולחמנייה וממתק ז"א עם 4 ₪ * 4 ילדים = 16 ₪ ליום וכשיש כ-27 ימים בחודש זה יוצא למעלה מ 400 ₪ רק עבור ארוחת עשר. ולא פעם קורה שדוקא הורים אלו מתקשים מאד בקניית ספרי לימוד לביה"ס או ספרי קריאה לבית. אנחנו חייבים לדעת שחינוך ולימוד תורה קודם לקולה קודם ללוקסוס קודם לכמעט כל דבר וכדאי ורצוי וראוי לשלם עבור זה. ניתן לקבל חינוך בחינם מי שיצעק ולא ישלם עדין המערכת תיתן לו אבל זה לא חינוכי.

ואסיים נקודה זו בקריאה של הרב אבינר לתרום לשיבות הציוניות ובעיקר לאלו שאתם התחנכתם בהם. זהו קודם כל השתתפות פעילה במהלך התשובה והגאולה, לתרום דוקא לשיבות ברוח מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל. דבר שני יש בזה ערך של הכרת הטוב על כל מה שקיבלתי ועל זה שבעצם קיבלתי את מי שאני היום.

אוהב את הבריות ומקרבן לתורה

הרב צבי יהודה היה אומר על המשנה שאנחנו אוהבים את הבריות שלא על מנת לקרבן לתורה אלא פשוט אהבה אמיתית ועמוקה ומתוך האהבה, ומתוך האמת האמיתית גם מקרבים לתורה, אך חס וחלילה אם יהודי לא מעוניין כרגע להתקרב לתורה אנחנו ודאי אוהבים אותו בלב שלם. את הנקודה האחרונה הזו שאני כותב לכם אני רוצה להקדיש למסירות נפש ואהבה.

את תפילת מודה אני אנו מסיימים ב"רבה אמונתך", הקב"ה מאמין בנו הרבה ועל כן מחזיר לנו את נשמתנו כל בוקר מחדש, מאמין שיש בנו את היכולת להשתפר, להתקדם ולחזור בתשובה לעצמיותנו. גם אנחנו במכינה מאמינים בכך ודאי להבדיל מהקב"ה איננו מחזירי נשמות לפגרים מתים אבל כן השתדלנו בהמון מסירות נפש לתת את כל כחותנו לכם.

קחו את המסר הזה לחיים. יש אנשים שאוהבים אתכם, מאמינים בכך, בטוחים שאתם מסוגלים להמון ומוכנים לתמוך בכך בכל רגע בחיים. יש אנשים שנתנו למענכם את כל כולם, את המשפחה שלהם, את הפרנסה שלהם, בשבילכם ובשביל שכמותכם. אל תתנתקו

ממקור תורה, מבית המדרש, אל תתנתקו מאתנו. בכל מקום, בכל מצב, אנו נקבל אתכם באהבה.

סיכום ולא סוף

אילו יכולתי הייתי ממשיך לכתוב עד אין קץ כי באמת אין סוף לאהבה שלנו אליכם. החיים עוד לפניכם נצלו אותם תהיו מי שאתם באמת מסוגלים להיות אל תוותרו. תתאמצו, אל תתנו ליום, לתקופה, למשבר גופני או רוחני להשפיע על מהלך החיים האמיתי שלכם. אתם באמת חבורה מדהימה ומקסימה.

תספרו לחברים שלכם מה עברתם השנה ועד כמה זה חשוב, ואם אתם חושבים שהם מסוגלים לזה וזקוקים לזה אל תוותרו להם. בהצלחה בהמשך הדרך.

לכם נפתח!

מהותה של הכנה / אבי צפדיה

"מכינה - כיתת הכנה לכניסה לכתה או למוסד מסוים" [המלון העברי המרוכז, עמוד 375]. כשהגעתי, איפה שהוא 'באמצע תחילת השנה', התייחסתי לחשיבותה של ההכנה, של שנת המכינה. על כך שכל משימה באשר היא, דורשת הכנה. קניין תורה, מצריך הכנות מצד האדם. השירות הצבאי, מצריך הכנות גם כן. ארץ ישראל, מצריכה הכנה מצד הפרט והציבור:

"תיקון הארץ תליא כפי הכנת בני ישראל"
[שפת אמת, במדבר פרשת מסעי, תר"נ]

תפילה, מצריכה הכנה:

"אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש. זוסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללים כדי שיכונו את ליבם למקום"
[מסכת ברכות, פרק ה משנה א]

המצוות בכלליותם, מצריכות הכנות:

"וכן כל הכנה שאדם מכין לדבר מצוה היא גופא זשובה מצוה"
[פלא יועץ, ערך 'הכנה']

מבחן בבית ספר או באוניברסיטה מצריך הכנה. כל תפקיד שהוא, מצריך הכנות מסוימות. אפילו פעולות פשוטות מצריכות הכנה כגון האכילה, "יש האוכלים כדי ללמוד ואני לומד על מנת לדעת איך לאכול" [ר' מקוצק זצ"ל]. יתיר על כן, ביצוע ותוצאות המשימה הם ביחס ישר לאיכות ההכנה:

"יגעת ומצאת - תאמין, לא יגעת ומצאת - אל תאמין"
[רש"י, מסכת יבמות דף ק"ז ע"א]

כלומר, אם יגעת באמת, התכוננת באמת, אזי מובטחת למתכונן תוצאה חיובית שהיא עצם המציאה - "מצאת" ולזה "תאמין". אך חז"ל הרגישו צורך להוסיף צד נוסף, על דרך השלילה: אם לא התכוננת כראוי ו"לא יגעת" ובכל זאת הגעת לתוצאות, לזה "אל תאמין". יש חשש שהמציאה היא לא מציאה גדולה.

היגיעה (=ההכנה) תיתכן בשני מישורים: הכנה פיזית והכנה נפשית ולשניהם נדרש האדם בהכנותו:

"ובי שטרזו בערב שבת יאכל בשבת"
[מסכת עבודה זרה דף ג ע"א]

היממה מחולקת לשני חלקים, יום ולילה. יש המחשיבים את היום כחלק המרכזי של היממה. בו האדם יוצר ופועל, בו הוא עושה ומקיים. הלילה נתפס כצילו של היום כחוליה המשנית שלו, השקט שאחרי סערה, זמן לנוח. ההסתכלות שלנו צריכה להיות אחרת. אין להסתכל על הלילה כזמן של דיעבד. הלילה הוא זמן לכתחילה - הלילה הוא זמן ההכנה ליום המחר! וכך מקובלנו, שהיום מתחיל מהלילה "ויהי ערב ויהי בוקר" [בראשית א, ה']. ייחודו, באווירה שלו, בשקט שלו בכך שהוא מנותק מהמולת היום, בכך שהוא יוצר תנאים טובים ונוחים למחשבה, להכנה! כך כותב הראי"ה קוק זצ"ל:

"אמנם היום הוא היסוד להשתלמות האדם בזומו וברוזו. בו יתפשטו הזושים לברזוק, לזושי את העולם הזויצון, לבנות על פיהם את בניני השכל המעשי והעיוני, שימננו תוצאות למעשה האדם ושכלול המציאות... אמנם היתרון הנמצא למצב הנפש בלילה, שאיננה משועבדת לגבולי המציאות המורגשת, אשר תפיל על כוזותיה הפנימיים ככלים... אבל כל זה אינו בא כי אם כפי שהאדם משועבד הוא ביותר למצבו היומי, הנותן לו זייל ביזודו לא מפנימיות מקור נפשו כי אם מהעולם הזויצוני אשר סביבו. אבל כיון שיודע כבר איך להשתמש בכוזותיו הפנימיים, אזורי שכבר קנה לו דעת העולם הזויצון, ערכיו והשערותיו, אז דווקא ע"י ההתיזודות הפנימיות של תכונת הלילה יתנשא למרום המושגים היותר בהירים ויותר צוים ואמיתיים. וממרום ההשגות הנשגבות והכוללות יקוז לו מעמד גם כן להליכות הזויים בזוי המעשה..."

[עין איה (מהדו"ב), ברכות א פסקה יא']

ראינו עד כאן את חשיבותה של עצם ההכנה לקראת ... (השלם את החסר). כעת נעבור לביאור חלקי ומרכיבי ההכנות, ל- מה להתכונן? איזה הכנות דרושות? תשובה לשאלות אילו נמצא, בע"ה, בפירוט הפירושים השונים לשורש המילה 'הכנה' - כ.ו.ן.

(א) כ.ו.ן. מלשון להתכונן, לדעת מה צריך ואיך צריך לעשות. עם ישראל יוצא ממצרים. בא הקב"ה ושואלם האם רוצים לקבל תורה. בניגוד לשאר העמים המתנים את קבלת התורה, עם ישראל נענה באמרם "נעשה ונשמע" [שמות כד, ז']. אך יש לבאר, כיצד ניתן לעשות פעולה עוד בטרם נאמרה?! מוכרחים להסביר שהיתה הכנה לפני הביצוע - לפני ה"נעשה". איזה סוג של הכנה? ... עוד נראה...

פקודת המבצע הוא מסמך וחלק מנוהל הקרב, המחויב לפני כל משימה בצבא. הוא מורכב מסעיפים קבועים. לפני סעיפי הביצוע שהם 'המטרה', 'המשימה', 'הרעיון המבצעי', 'השיטה' ו'כוחות ומשימות' מופיעים סעיפי הרקע וההכנה למשימה: 'ידיעות', 'קרקע', 'כוחותינו' ו'אויב'.

מהאמור לעיל, נחשוף את הפן הראשון במהות ההכנה והיא שמיעה, לימוד והבנת הנדרש ממני. מה נדרש ממני מאת הקב"ה:

"ועתה ישראל מזה ה' אלוהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוהיך כלכת בכל דרכיו ולא אהבה אותו ולעבוד את ה' אלוהיך..."

[דברים י, יב']

מה נדרש ממני כחייל בצבא. מה נדרש ממני כאזרח במדינה וכחבר מן המניין. אך לא רק שמיעה, לימוד והבנה אלא גם הפנמה אישית. הלימוד צריך להשפיע על התנהגותו של הלומד.

"וגדולה למוד (ויש מקומות שכתוב "תלמוד") שמביאה לידי מעשה"

[מסכת בבא קמא דף יז ע"א, מסכת מגילה דף כז ע"א]

(ב) כ.ו.ג. מלשון לכוון, לבסס.

"ויאמר שמשון אל הנער המוזזיק בידו הנזוזה אותי והמיישני את העמודים אשר הבית נכון עליהם ואשען עליהם ... וילפת שמשון את שני עמודי התור אשר הבית נכון עליהם ויסמר עליהם"

[שופטים פרק טז, כו'-כט']

"והמבולכה נכונה ביד שלמה"

[מלכים א פרק ב מו']

אופן ההכנה כפי שבאה לידי ביטוי בפסוקים אילו מקבלת נדבך נוסף, עמוקה יותר. אין מדובר רק ברכישת ידע, הפנמתו ועשייתו אלא בביסוס וחיזוק הנלמד בין החדש ובין הישן.

מכינה לא באה רק כדי ללמד וכדי ללמוד דברים חדשים. היא באה גם על מנת לחזק את הקיים לחזק את הברור לנו מאליו גם מה שברור דורש בירור'. כך כתב הרמח"ל:

"הזיבור הזה לא זיברתי כלמד לבני האדם את אשר לא ידעו, אלא להזכירם את הידוע להם כבר ומפרסם אצלם פרסום גדול. כי לא תמצא ברוב דברי אלא דברים שרוב בני אדם יודעים אותם ולא מסתפקים בהם כלל. אלא שכפי רוב פרסומם וכנגד מה שאמתתם גלויה לכל, כך ההעלם מהם מציני מאד והשכחה רבה. על כן אין התועלת הנלקט מזה הספר יוצא מן הקריאה בו פעם אודת... אבל התועלת יוצא מן הזזרה עליו וההתמדה"

[הקדמה למסילת ישרים]

לחזק את כל אותם הדברים שבאנו איתם מהבית, מהבית ספר, מהחברים וממני. גם דברים אלו צריכים חיזוק וביסוס מתוך ההבנה שמי שעומד במקום ולא מתקדם בעצם הולך אחורה.

(ג) כ.ו.ן. – נכון, אמת. "והנה אמת נכון הדבר" [דברים פרק יג, טו].

לאחר שביררתי ולמדתי את שצריך לעשות וגיבשתי לעצמי תפיסת עולם, צריך להפעיל מערכת שיקולים ולהבחין בין העיקר לטפל. זאת על מנת לבחור ולעשות את הדברים הנכונים ולהימנע מהדברים שלא נכון לעשותם. קל לעשות את הדבר הנכון הקושי הוא לדעת מה הדבר הנכון לעשות. ובשפתינו אנו, לעשות את הדבר הנכון - נכון.

(ד) כ.ו.ן. בבחינת המוכנות והנכונות.

"כי המצווה הזאת ... לא נפלאה היא במך ולא רוזקה הוא לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אותה ונעשה ולא מעבר לים היא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אותה ונעשה"

[דברים פרק ל, יא-יג]

"שאינו היתה בשמים היית צריך לעלות אזוריה כלמדה"

[רש"י דברים פרק ל, יא]

עוד, ר' עקיבא (אחד מעשרת הרוגי מלכות), רגע לפני מותו מלמדנו:

"בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן, אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך אמרתי מתי יבא לידי ואקיימו ועכשיו שבא לידי לא אהיימו"

[מסכת רררוח דה חא ט"א]

ר' עקיבא חי את חייו במסירות נפש. כל ימיו חי מתוך נכונות למסור את חייו למען אידיאל גדול ונעלה. מתפקידנו להיות דרוכים, מוכנים ונכונים! בצבא קוראים לזה 'לתפוס כוננות'.

אילו הן המוכנויות שאליהן, לענ"ד, יש לחתור. ערך ההכנה ופרטי פרטיו, הם מהנושאים המרכזיים אותם ראיתי ועודיני רואה לנגד עיני.

ולסיכום, ובמשפט אחד:

היננו, מוכנים! ללמוד ללמד ולעשות, לשקול ולחזור. להיות נכונים לממשם עד כדי מסירות נפש. מסירות נפש בחיים ובמוות, ובחיים יותר מבמיתה שכן 'טוב למות בעד ארצנו' אך הרבה יותר טוב ונכון לחיות בעדה.

"עֵלָה נְעֵלָה... כִּי יִכּוֹל זֹכֵל לָהּ" [במדבר יג, ל']!

המאמר נכתב מתוך בירור עצמי, לעצמי ו"דברים היוצאים מן הלב גם נכנסים אל הלב".

יצר הרע / יפתח אנרגמי

אדם החולה הולך לרופא הרופא בודק קודם את החולה מברר מה יש לו ואח"כ נותן לו תרופה. גם אנו נבדוק קודם מהו יצר הרע? ואח"כ נעסוק בטיפול נגד יצר הרע. כתוב במדרש "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך" לבבך הכוונה ליצר הטוב וליצר הרע, ובשאלה איך אפשר לאהוב א' ה' עם יצר הרע הרי הוא יצר רע? אלא מטרת האדם להילחם ביצר הרע ולא לתת לו אפשרות להתגבר על האדם וזה מה שכתוב בפרקי אבות "איזהו גיבור הכובש את יצרו".

הסבר נוסף שתפקיד האדם להפוך את יצר הרע לטוב. מה הכוונה? "קיינאת סופרים תרבה זכמה" קינאה זה הרי דבר לכאורה רע אבל שסופר רואה שחברו הסופר חיבר ספר קנאתו עולה ואם הוא הולך ומחבר ספר וכך נוצר שיצר הרע גרם לדבר טוב.

עד כאן ראינו שיצר הרע הוא תכונה רעה והאדם צריך להילחם בה או להעלות אותו ולנצל אותו לדברים טובים אולם במדרש אנו רואים שיצר הרע מלכתחילה טוב והקב"ה מעיד עליו "והנה טוב מאוד"

"רבי זוזמן בר שמואל בר זוזמן בשם רב שמואל בר זוזמן אמר "הנה טוב מאוד " זה יצר טוב "והנה טוב מאוד " זה יצר רע וכי יצר הרע טוב מאוד אתמהא אלא שאילולי יצר הרע לא בנה אדם בית ולא נשא אישה ולא הוליד ולא נשא ונתן וכן שלמה אומר {קהלת ד, ד} "כי היא קנאת איש מרעהו" {בראשית רבה ט, ו-ז}.

אולם לפעמים יצר הרע בא בהגזמה וגורם לדברים רעים כמו ניאוף שהרי יצר המין קשור ליצר הרע. לכן ריה"ל כותב שהחסיד הוא המושל. כגון שמושל אינו מדכא אף אחד מקבוצת העם שלו כך חסיד שומר על יצריו ואינו מדכא אף אחד מהם, אלה מושל עליהם ונותן לכל אחד את הספקו במידה שלו. כל זה היה מיהו יצר הרע. עכשיו נעסוק בטיפול נגד יצר הרע.

"תנו רבנן שתי שנים ומוזצה נזלקו ב"ש וב"ה הללו אומרים נוזו לו לאדם שלא

נברא יותר משנברא הללו אומרים נוזו לאדם שנברא יותר משלא נברא"

ע"פ סיפורו של הרב דסלר- מחלוקת של בית שמאי ובית הלל "נוח לו שנברא" הגר"י סלנטר זצ"ל מסביר את מחלוקת בית שמאי ובית הלל ואומר שכולם מודים שתכלית בריאת האדם טוב לנו השאלה אם אנחנו יכולים להבין זאת ע"פ בשכל או רק ע"י האמונה משום שמחשבות הבורא אינן מובנות לנו. לפי זאת אנו מבינים שהמחלוקת של בית שמאי ובית הלל היא בדרכי העבודה למלחמה ביצר הרע.

בית הלל שמידתם היא מידת החסד שכל אדם צריך לחשוב שיכול – להצליח וכך נילחם נגד הייאוש של יצר הרע וזאת מתוך המחשבה "שנוח לו שנברא".

בית שמאי שמידתם מיד הדין טוענים שהאדם אינו יכול להילחם לבדו וצריך לבדוק במעשיו והקב"ה הוא זה שיעזור לו להילחם נגד יצר הרע, ודרכם היא שצריך להילחם משום שאין לו ברירה וכך הקב"ה יעזור לו.

הרב דסלר הולך לפי שיטת בית שמאי שאומרת אין ברירה וצריך להתגבר על היצר הרע- וזה מה שכביכול עוזר לו. הכוח של "אין ברירה" חזק מאוד ויצליחו להתגבר על יצר הרע רק בסייעתא דשמיא והאמונה שאם הקב"ה הטיל עלינו את הקושי הזה אז בעזרת כוחותיו יוכל להתגבר על יצר הרע.

דוגמאות:

1. אדם שגר עם חברה שלילית יהיה לו קשה להתגבר וכל הנראה יכול ליפול ולכן תפילתי תהיה שהעזרה שתהיה לי – נגד יצר הרע היא שבקב"ה יעזור לי בכך שבצבא יהיה לי במחלקה חבר'ה דתיים וכך יהיה קל לי נגד היצר הרע וכך זאת עזרת הקב"ה נגד יצר הרע.

2. בתפילה מבקשים מהקב"ה שלא יביאני לידי ניסיון ולא לידי ביזיון זוהי דוגמא לאין ברירה שאנו מבקשים מהקב"ה שלא ינסנו וכך ליצר הרע לא יהיה אך להחטיא אותנו .

תודה רבה לקב"ה שהביא אותי עד הלום. תודה רבה להורי התומכים והאוהבים, תודה רבה רבה לרב בעז ולנפלי שבזכותם אני נמצא פה במכינה ולכל מה שלמדתי מהם ולקחתי להמשך חיי על השנה הנפלאה שתמיד תישאר חקוקה בזיכרוני והלוואי גם במעשיי. תודה רבה לרב יאיר {שעזר לי גם לכתוב את המאמר} על החברותות במשך השנה על השיעורים הנפלאים. תודה לאבי הגדול שדאג לכל צרכינו במכינה מהאוכל מ"מבחר" ועד לארוחות ערב במכינה, מהטיולים המודרכים עד לניווטים הנהדרים בגבעות גורל. ותודה ליפית הנפלאה, לאוהד המד"ס, לאברכים, ותודה רבה גדולה לכל חברי המכינה על שנה נפלאה שהייתה לי איתם. בתודה רבה, יפתח.

מלחמה ומוסר / שי אלמועלם

מלחמה: התנגשות מזוינת בין צבאות, סכסוך בין גופים מדיניים בפעולות קרב בנשק ובכוח הזרוע, מאבק, התנצחות, ויכוח, מחלוקת חריפה, זוהי הגדרה קשה וצודקת למילה בעלת 3 הברות 5 אותיות והמון הרוגים ונפגעים אומנם מצב קשה אך גם פה דואג הקב"ה להציב גבולות בהלכה בכדי שהמלחמה תהייה נצרכת ושלא תשחית את האופי של האנשים המשתתפים בה ושתחסוך השחתת בריאות רבות בדרכה.

כיום בימינו אנו בזמן קשה כמו זה שהמדינה שלנו נמצאת, שבו כל ניצוץ קטן יכול לגרום לפריצה של מלחמה אומנם מדינת ישראל נשאת מאופקת ומנסה לפתור עניינים בעזרת השלום כי כולנו יודעים מה היא מלחמה, שאף שהיא חלק הכרחי בהוואי האנושי שלנו היא חלק מאוד מצער ומכאיב, בעיות רבות יש במלחמה ויש נקודות השנויות במחלוקת כגון באיל ונסיבות יש ליראות את המלחמה כדבר מוצדק, ובאיזה צורה על המלחמה להתנהל. איפה נוכל למצוא תשובה? בהלכה! אומנם גם שם אין הלכה/חוק קבוע שאומר לך איך להתנהג במצבים כאלו, מלחמה היא הרבה יותר מורכבת וכל מאורע צריך להיות נידון לפי גופו ועל פי תנאיו ואופיו המיוחד, איך דנים זאת? לפי מוסר האדם! אומנם יש הבדל בין המוסר הלכה, שההלכה היא בעל מסגרת קבועה ממנה אין לגרוע ואין להוסיף שעליה נאמר "יקוב הדין את ההר" (סנהדרין ו,ב) והיא חלה על כל אדם, ובכל מצב שהוא. ואילו המוסר אין לו מסגרת נוקשה והוא הולך לפי טבע האדם.

אז מפה אנו יכולים להבין שלהלכה אין קשר עם המוסר וקיום ההלכה הוא לא תמיד מוסרי, אבל לא!, אומנם המוסר אינו בכל המקרים הוא ההלכה, אבל ההלכה היא היא המוסר אנו צריכים להתרגל לכך שההלכה היא הטבע היא המציאות שאנו חיים בה היא דרך החיים שלנו שמתאימה לנו יותר מכל ובמלחמה ננהג לפיה כי היא תעזור לנו להשיג כמה שיותר, ביותר מוסר.

מלחמה היא אינה דבר צודק אך בשביל לצאת למלחמה יש לפחות להצדיק אותה ובשביל להצדיקה צריך גם לקחת בחשבון את המחיר שהיא תגבה מאיתנו למשל: המלחמה תיגבה מאיתנו קורבנות וזה דבר שאסור לזלזל בו, בין אם אלו קורבנות אויב ופי כמה וכמה קורבנותינו, ועוד שהמלחמה פוגעת באופיו של האדם והחברה הלוחמים. התחלת הדעיון בצידוקה של מלחמה הוא במוסג "מלחמת מצווה" שפירושו הוא מלחמה אשר באה לעזרת ישראל כנגד אויב אשר בא עליהם, וכאן צריך מאוד לבדוק שהמלחמה שאנו יוצאים אליה באמת באה לעזרת ישראל כנגד האויב, ולא סתם מלחמה שתעזור לגורם אחר, דוגמה למלחמת מצווה של ימינו היא: מלחמת של"ג-שלום הגליל שזוהי הייתה מלחמת מצווה.

שני סיבות יש לכך והן: האחת מרגע שהממשלה החליטה שיש צורך חיוני לצאת למלחמה, כדי להגן על ישראל מיד צר הפכה המלחמה להיות מלחמת מצווה. שהרי לא מדובר בממשלה המזלזלת חלילה בחיי החיילים המסתכנים בקרב. והשנייה היא שאחרי שוך הקרבות נוכחנו לדעת שלבנון הייתה מדינה מלאה רוצחים עם כלי נשק שמיועדים נגדנו ורק מלחמה בהם הצילה אותנו ממזימותיהם.

”הבא להורגך השכם להורגו” כלל בתורה אשר קובע ברורות שכאשר יש איום על הבן אדם ויש לו צורך להציל את עצמו מפני אדם שרודף אותו אמרה התורה ואף ציוותה את הנרדף להציל את חייו בהריגה ובפגיעה ברודף שלו, עוד משפט שנאמר הוא: המטרה מקדשת את האמצעים שיסודו בתורה ופירושו הוא שכאלו המטרה הקדושה מקדשת אמצעים שהם כשלעצמם פסולים, זהו עיקרון מסוכן שהאדם צריך להיזהר איתו מאוד דוגמא לשימוש נכון במשפט מחיי היום יום, רופא מנתח אף אל פי שהוא פוגע באדם ומוציא ממנו דם הרי הוא עושה איתו צדקה בזה שהוא מרפא אותו ממכאובו, אך כאשר אדם פוגע בזולת בכדי להפיק תועלת למישהו אחר אז המעשה הזה פסול אפילו אם המניע הוא חיובי, ובמלחמה אנו רואים את זה כאשר טנקים מגיעים למקום ישוב של אויב ויש שם אזרחים מותרת הפגיעה בהם שהרי העם שלהם נילחם בנו והם רוצים להרגנו, אומרת התורה שאסור לפגוע רק אם יש סכנה ממשית לחיי הכוח הלוחם וכידוע שכאשר ניפגע כוח מסוים זה משנה את כל ההערכות הצבא ויש שיבושים וחורים בתוכנית הקרב, ופה הלכה ברורה ברמב”ם בהלכות מלחמה שכאשר יש איום מסוים לחיילינו שהרי הם בשטח אויב גם אם הוא אזרח, וחיילינו צריכים להציל את עצמם מפגיעה ”וְשִׁמְרֵתֶם מְאֹד לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם” (דברים ד, טו), שאם הם יפגעו מאזרח אז חבל לנו על כל יהודי שנפגע ופה יש התר לפגוע אם יש סכנה ואפילו הקטנה ביותר.

לסיכום אומר את דעתי בנושא המאמר ”מלחמה ומוסר”, שבמלחמה אין מוסר יש רק דרך לעשות אותה פחות כואבת ומצערת, זו אומנם גם דרך של מוסריות, אבל מה היא מוסריות בהריגת בני אדם?

תפילה בציבור / אלי בטשווילי

שאלה: בתחילת התורה, מסופר על כמה תפילות שהיתפללו. גם כפי שהגמרא בברכות אומרת תפילות אבות תיקנום. יוצא שאת התפילות לומדים מהאבות. אבל ידוע שהאבות התפללו ביחידות ולא בציבור! מהיכן התחיל הרעיון של תפילה בציבור? תשובה: ניתן לראות מכמה מקורות בתנ"ך:

ספר יואל ו' ודברי הימים, שכשהיו צרות על ישראל נאספו "כָּל יִשְׂרָאֵל" (יואל-מקור 1).

נאספו "כָּל יְהוּדָה" (דברי הימים-מקור 3) כדי להתפלל.

בספר מלכים מובא ששלמה מתפלל ל-ה' על בית המקדש כדי שזה יהיה המקום שממנו יתפללו כל ישראל-מקום ציבור (מקור 2).

מהמקורות האלו רואים שיש ערך לתפילה בציבור. מהיכן יודעים שיש ערך לתפילה בציבור יותר מיחיד? וגם כמה זה ציבור (שנים, שלושה, עשרה אנשים)?

בגמרא במסכת "ברכות" מביאה הגמרא מקור (מקור 4) "אֲלוֹהִים נִיצַב בְּעֵדַת הָאֵל" שמזה לומדים:

1. שהקב"ה נמצא בבית הכנסת.

2. כשמתפללים עשר ביחד יש שכינה איתם.

בגמרא במסכת מגילה מובא במשנה שם שאסור לעשות דברים של קדושה פחות מעשרה.

מבררת הגמרא מניין שכל דבר שבקדושה צריך להיות לפחות עשרה אנשים ועונה הגמרא מהפסוק: "הַבְּדִלְוָה מִתּוֹךְ הָעֵדָה" מכאן רואים כמו שעדה זה עשרה (עשרה מרגלים). כן גם הקדושה מופיעה בעשרה (מקור 5).

מובא ברמב"ם בהלכות תפילה שכל בית ישראל מצווים על קידוש ה' ומצווים לא לחלל את ה' שכתוב: "וּנְקַדְשִׁי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" וגם כתוב: "וְלֹא תוֹזַלְלוּ אֶת שֵׁם קֹדֶשׁי" (עיין מקור 6).

ברמב"ם הלכות יסודי התורה שאסור לומר קדיש ללא עשרה כיוון שכל עשרה נקראים "עדה" כמו שהסברתי קודם (מקור 7).

לפי המקורות שראינו יוצא שיש חיוב לקדש את ה'. וקידוש ה' מתבצע ע"י גילוי שכינה וגילוי שכינה בצורה הטובה היא דווקא ע"י עשרה.

ורק בעשרה ראויים לקבל את כבוד השכינה שתשרה במחיצתם שכן הם נקראים עדה (עיין מקור 1).

ספר חסידים - מביא שכל הברכות נתקנו בלשון רבים מכיוון שאם היו נתקנים בלשון יחיד היו נראים כאילו נכתבו לשווא כי לא קבלה הדרך הזאת לברך בלשון יחיד שכן לא יכול להגיד על עצמו שהאדון שלו בחר בו דווקא ורומם אותו שכן זה מורה על גאווה וגם אם היו מברכים את ברכת שהחיינו בלשון איך היה יכול לומר אדם שבאותו רגע מת לו מת את ברכת שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן בלשון יחיד הרי אדם שמת לו מת כאילו שנחרב עליו עולמו ולכן כאשר נכתב בלשון רבים הוא יוכל לכלול את האחרים ששמחים ולא אותו, מקור 2 .

דבריי אביי שאומר: "לעולם לישתף אינש נפשיה בהדי ציבורא"

עפ"י רש"י ניתן לפרשם לגבי תפילה. שיתפלל אדם עם הציבור שכן כך יש כוח לתפילתו להתקבל מקור 3. הכוזרי שואל: למה צריך תפילה בציבור הרי טוב לאדם יותר שיתבודד ויתפלל לבד שכך תפילתו זכה יותר ומחשבתו פנויה יותר? ואומר החבר: שהיחיד יכול להתפלל על רעת היחידים והציבור לא מתפלל על רעת היחיד, והתפילה יש לה כוח כאשר היא מביאה כוח לעולם ושנית מפני שהיחיד לא יכול להתפלל את כל התפילה בשלמות כמו שצריך מפני שאין לו כוח לכוון בכל הברכות ובכל התפילה והציבור שמתפלל יחד כל אחד נוגע בדבר אחד בשלמות וכולם משלימים לתפילה אחת שלמה וראויה לטובה .

ועוד התפילה בציבור טובה שכן כאשר הציבור זכאי לטובה כולם מקבלים טוב אפילו מי שלא זכאי אבל כאשר לא עלינו הציבור חייב משהו לרעה מעטים יחידים יכולים להינצל ומי שמתפלל בשביל עצמו דומה לאדם שדואג לעצמו בשעת מלחמה ומגן רק על ביתו שלו ואדם כזה יש לו הוצאות מרובות והביטחון שלו קטן אבל מי שעוזר יחד עם הציבור שהוצאותיו קטנות וביטחונו גדול שכן הם מסתכמים יחד עם כולם, שכן היחיד הוא כמו איבר קטן בגוף גדול ואם אותו איבר יחסוך מעצמו טובה הוא יזיק לשאר הגוף, ולכן ראוי ליחיד לסבול בשביל הציבור אבל לא לתת לציבור לסבול בגללו.

מקור 4- בישראל לא ניתנת הארה אלא כשיש כלל ולא יחיד ובלי הכלל כל דבר ניתן לסילוף ושינוי לא נכון ובכל עשרה מישראל השכינה שורה שאור הכלל כולו מאיר בהם לכן כל התבדלות מהכלל מונעת את האור מכולם ובפרט מהפרט ולא יגיעו לו האורות אלא אם כן יתפלל בציבור, וגם כל ההיסוסים והספקות שמופיעות באדם הם כדי לזרז להתפלל בציבור (מקור 5).

תפילת הציבור מתקבלת אפילו אם יש שם רשעים וחוטאים ולעולם חייב אדם להשכים ולהעריב להתפלל בבית הכנסת ומי שיש לו בית כנסת בעירו ולא נכנס לשם להתפלל נקרא שכן רע (מקור 6). אומר שאדם צריך להשתדל להתפלל בבית כנסת עם הציבור אפילו אם יכול להתפלל לבד בביתו.

מהי שיטת בית מדרשנו ביחס לעצבא וביחס למדינה? /

עומר בשח

הרמב"ן בפירושו לשיר השירים (ח' יג') כותב שהגאולה השלישית תבוא בדרך הטבע וברישיון אומות העולם: "וברישיון מלכי האומות ובעזרתם ילכו לארץ ישראל כדכתיב: 'והביאו את כל אוזיכם...' ויהי המלכות ההיא נמשך ואינו פוסק לעולם".

הרד"ק בפירושו לתהילים (קמו' ג') על הכתוב: "אל תבטו בני בני אדם שאין לו תשועה" כתב: "שאין לו תשועה". שאם לא ברצון האל אין ביד האדם להושיע וזכרו מצרתו. כי לה' לבדו התשועה והוא יסובבה ע"י בני אדם. כמו שסיבב תשועות גלות בבל ע"י כורש. וכן לעתיד יסבב גאולת ישראל ע"י הגויים שיעורר את רוזם לשלזום, כמו שכתוב 'והביאו את כל אוזיכם מכל הגויים מנזוה לה' וזה יהיה לפי שבטוון ישראל בגלותם באל יתברך לבדו".

האור החיים הקדוש כותב בפירושו לספר במדבר (כד' טז) שישנם שני מהלכים של גאולה. האחד "זכו אוזישה" תהיה גאולה ניסית מן השמיים השני "לא זכו בעתה" תהיה גאולה כדרך הטבע.

רבי אריה לייב הכהן כותב בספרו "מכתבי החפץ חיים" שבשעה שהממשלה האנגלית נתנה את הצהרת בלפור היה החפץ חיים שמח מזה במיוחד והיה אומר כי רואה בזה אתערותא דליעלא בעניין הגאולה. ודיבר אז דברי האור החיים הקדוש בעניין "וקם שבט מישראל". מבואר, כי החפץ חיים ראה במהלכים הטבעיים שבתקופתנו השתלשלות הגאולה בדרך הטבע, אלא שלדעתו "החופשים" עלולים לקלקל זאת. תלמידו של הגר"א רבי הלל משקלוב בספר קול התור מסביר את עקרי שיטת רבו על הגאולה כך:

"לדעת מראש כי אתזולתא דגאולה באה קימעא קימעא מעט מעט. כך היא גאולתן של ישראל קימעא קימעא באה כאילת השזור. כי אשב בזושך ה' אור לי הולך ואור עד זכון היום' לכן כל פעולה של האתזולתא יש להתזויל אפילו במעט. עפ"י הכתוב 'אזוד מעיר ושנים ממשפחה'. כלל גדול הוא עפ"י רבינו שכל הדברים שעתידים לבוא בשלמות הגאולה מתזוילים קימעא קימעא גם באתזולתא. וכן בנין ירושלים, להתזויל אפילו מאבן אוזת...".

במכתבו לרב במברגר כותב הרב קלישר: "כי מנעורי לא משו רווח אהבת (ארץ) הקודש מקרב לבי דרושה היא לכל זופצי. בעוד היה בזויים רבנו הגדול הקדוש הגאון רבי עקיבא איגר זצוק"ל שהסכים על דרכי". גם במכתבו לר"ע הילדסהיימר כותב הרב קלישר: "ואומנם ציון דורש אין לה לבנות הריסותיה כמאמר הגביאים. אכן זה יותר משלושים שנה השתדלתי בזה ביגיעה רבה בעוד רבינו הגדול והקדוש רבינו עקיבא איגר זצ"ל בזויים, והיה מסכים עם דרכי...".

המלבי"ם כותב לידיד נפשו הרב קלישר: "... ובעיקר הדבר דבריו אמיתיים וכנים. ויש לי כמה ראיות מפשוטי הכתובים כפי פרושי, כי הגאולה תצמוח לאט לאט, כשזור נכון מוצאו הולך ואור עד נכון היום. ושתזילה יתישבו אנשים מבני ישראל בארץ ישראל ברישיון מלכי האומות והישירים והזוסידים ויהיה ישוב א"י קודם ביאת המשיח... ומי יתן ויעלה זופצי בידו ושיהיה הזמן לזה עת רצון...".

בימי הרמב"ן, והרד"ק והבאים אחריהם הייתה שאלת גאולת ישראל בדרך הטבע שאלה תיאורטית בלבד, העלייה לארץ ישראל הייתה בחזקת סכנה וישוב היהודי בארץ היה מועט. עם עלייתם של תלמידי הגר"א והבעש"ט והתרחבות הישוב היהודי בא"י, הפכה הגאולה בדרך הטבע לשאלה מעשית. אחד הראשונים אשר החל לפעול פעולות של ממש, לגאולת הארץ וישובה ע"י ישראל, היה הרב קלישר תלמידו של רע"א שהמלבי"ם כנהו, "הרב הגאון הגדול המפורסם הצבי ישראל". הוא לא הסתפק לעליה למטרת לימוד תורה בלבד, אלא הטיף לפריחה ממשית של אדמת א"י שהוא תנאי הכרחי לגאולה השלימה. כמאמר חז"ל: "אין לך קץ מגולה מזה שגאולת ארץ ישראל ענפיכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא" ואיך יתקיים זה אם לא נפעול ארץ נושבת מעם ישראל, ואיך נוזיל לגלוי הזה אם לא נעורר את עם ישראל לפעולה באדמותם?" ע"כ מסקנתו היא כי "תזילה עלינו לפעול בהכנות כורמים ויוגבים לבני ישראל בארץ אבותיהם".

הרב גוטמאכר (תלמיד של רע"א) במכתבו כותב: "... ואצלי כבר ברור, שאם יקיימו ישראל שיתזילו לעבוד אדמת הקודש בסך ק"ל משפוזות שיתהיה התזולה הגאולה גם כשלא יהיו ישראל ראויים לכך...".

האדמו"ר מפילוב רבי חיים ישראל מורגנשטרן, פירסם בשנת תרמ"ו קונטרס בשם "שלום ירושלים" בו הוא מעורר לרעיון ישוב הארץ בדרך הטבע. הוא מציין כי העובדה שעד כה לא נתנה הארץ יבולה, ועתה בדורנו נשתנה הדבר ובנ"י יונקים בע"ה מאדמתה ע"י פעולותיהם, בודאי שזו הערה מן השמים שעלה נחמה לפניו יתברך לזכור את הארץ לנחם אותה. אין זאת אלא בית שבונה השי"ת ברחמיו וחפץ שישובו ישראל לארצם.

אין האדמו"ר מפילוב מתעלם מן העובדה כי העוסקים בישוב הארץ אינם צדיקים כ"כ. אלא שהוא מציין, כי כבר למדנו שמאנשים פשוטים מבני ישראל, ימצא הקדוש ברוך הוא קורת רוח, ולפעמים אף יותר, מאשר מן הצדיקים גמורים. "מוזמת זה אין אנו יכולים לשער בעצמו עם מי הקב"ה משתמש בעולמו שיבוא לפועל רצונו בעולם הזה". על כן אין להימנע מחמת עובדה זו ממצווה גדולה כמצות ישוב א"י, ששקולה כנגד כל המצוות שבתורתנו הקדושה, ואין אנו יודעים במי חפץ הקב"ה יותר לקדש שמו ברבים, וזכות מי יגדל יותר בזה.

התקדמות התהליכים בדורנו

בשנת 1948 פסק שלטון המנדט הבריטי בארץ ישראל ובחסידי ה' הקמנו מדינה יהודית, שלטון יהודי וצבא יהודי.

מצד אחד גם הצבא וגם המדינה מושתתים על מערכת חילונית שלכאורה סותרים את עיקרי התורה ואת יסודותיה, אבל ע"פ מה שנכתב לעיל שתהליך הגאולה יתפתח לאט לאט בצורה טבעית ועם הזמן יהפוך להיות שלם וקדוש הרי שיחסינו לצבא ולמדינה צריך להיות יחס חיובי של חלק מתהליך הגאולה. לכל יהודי יש חיוב להשתתף ולקדם את תהליך הגאולה בחינת "אתערותא דלתתא" כיוון שכך חובה עלינו להשתתף ולתת כתף בונה לכל אותם מפעלים שהם חלק מתהליך הגאולה שבדרך.

האדמו"ר מפילוב כתב על מפעלם של החלוצים החילונים שעתה החל הקב"ה להקים לו בית בא"י אף אנו נאמר שהמדינה על כל מוסדותיה הם תחילת הקמת מלכות בית דוד (גם במלכות דוד היו מוסדות כצבא בית משפט שלטון יהודי ועוד).

ברור שעדיין אין הדברים שלמים ויש הרבה דברים שצריכים תיקון, איננו עיוורים לכל אותם תופעות בתוך הצבא ובתוך המדינה שאנחנו מתנגדים אליהם היות שהם נגד התורה אבל יודעים אנחנו שבמטרה הכוללת המדינה על מוסדותיה מהווה את הגאולה שבדרך ויבוא יום ונראה את הדברים בשלמותם.

סיכום:

עם כל מה שאמרנו מקודם שאנחנו מחכים לגאולה צריך להבין שעם ישראל גם פחד ממנה כל השנים עד שאמר עולא "ייתי ולא אחמיניה", ולא הוא בלבד אלא כל דורו וכמעט כל הדורות אחריו ורק ר' יוסף יחיד בדורו מוכן לשבת בצל של הגללים של חמורו של משיח, על אף שיהיה קשה ומסריח ומסתבר שאם יש צל לגללים סימן שיש הרבה גללים וממש קשה ומסריח.

אף אנו צריכים לאחוז בדרכו של רב יוסף ולדעת שלמשיח יש חמור שעשה גללים. אין אנו צריכים להיחלש מהגללים שאנו רואים בימנו אף אין אנו צריכים לפחד מצילם של הגללים עלינו להתמלאות באמונה שאחרי הגללים ואחרי הצל מגיע המשיח, משיח בן דוד שיבנה את בית מקדשינו במהרה בימינו - אמן.

חשיבות הטיול בארץ ישראל | רפאל רותם גז

בתקופה זו יצא לי לצאת לטיולים רבים כמלווה נשק, ואני מרגיש חשיבות גדולה להדגיש את חשיבות הטיול והליכה בארץ ישראל ואהבת הארץ.

בעל ה'פלא יועץ'-הרב אליעזר פאפו בעד הטיול, והוא טוען כי האדם מבטל מצוות רבות בכך כמו למשל: תפילה בציבור בבית כנסת ועם כך נמשכות עברות נוספות. אבל מצד שני הוא אומר שיש מצבים שאפשר לטיל, כגון:-- חולי של אדם לא מחייב מחלה גופנית אלה מחלה רוחנית או נפשית או שרעה לו והוא מרגיש שהוא חייב לצאת לטיול בכדי שיתאווורר בשביל שיחזור אליו מצב רוחו ושישכח מן הצרות אשר לו וכאשר יחזור יהיה מוכן לחזור ולעבוד את הקדוש ברוך הוא בשמחה ובלב שלם, בשביל אדם כזה הטיול הוא לשם שמים.

אבל אדם הדבק באהבת הקדוש ברוך הוא ימאס בכל אלה וימצא טיול טוב ותענוג גדול לשבת בבית המדרש. כמאמר רבותינו ז"ל "בית המדרש הוא פרדס לצדיקים ומאסר לרשעים" (ספר חרדים מצוות התשובה פ"ד).

לפי 'הפלא יועץ' יוצא שעריך הטיול בה רק כדי להרפות ממחלה גופנית או רוחנית, אולם לטיול בארץ ישראל יש ערך ומשמעויות נוספות שאני יעסוק בהם במאמר:

יש שאלה אשר שואלים את הרב חיים דוד הלוי זצ"ל והיא: האם מותר להביא לאץ ישראל נערים מחול בשלושת השבועות (תקופת בין המצרים) בשביל לטיל בה?
 הרב עונה ואומר כי אין שום איסור לטיל בהלכה בתקופה זו אבל עדיף שלא לצאת לטייל משום השמחה שיש בדבר. אבל לגבי נערים מחו"ל מותרת היציאה לטייל בגלל שנערים אלו מגיעים בתקופת החופש שלהם ויכול להיות שלא יהיה להם זמן אחר לבוא או שזה ימנע מהם את הגעה לארץ ישראל, ולכן זוהי מצווה גדולה לעשות להם טיול, שלא היה לשם הטיול אלה בשביל הכרת ארץ ישראל שמגיעה בהיכרך מן הטיול.
נאמר בגמרא במסכת כתובות "כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל יש לו זולק ליעולם הבא". זוהי לפי דעתי חשיבות הטיול בארץ ישראל.

בדרך כלל שיוצאים לטיול בארץ ישראל הולכים רוב היום בין הרים וסלעים ונחלים, בהליכה זו חשים את חשיבות ההליכה בארץ ישראל. בהליכה זו גם מובטח החלק לעולם הבה וזה ההפך הגמור מהיום הרגיל שרוב הזמן עסוקים בעבודה רבה יושבים ונוסעים ויש בזה הפסד מסוים.

"יסוד הגלות והשפלות הנמשך בעולם, בא משום שאין מודעים את ארץ ישראל, את ערכה וזוכמתה ואין מתקנים את זוטא המרגלים, שהוציאו דיבה על

הארץ בתשובה המשיקל להגיד ולבשר בעולם קול הודה והדרה קדושתה וכבודה" (אגרות הראי"ה א עמוד ק"ב).

כלומר שמי שלא מבין ולא מודע לערכה האמיתי והפנימי של ארץ ישראל הוא כביחול משתתף בחטא המרגלים ולכן כפי שהרב כותב אנו צריכים לעשות תשובת המשקל ולהבין את ערכה של ארץ ישראל ולפרסמה בעולם.

הרב קרא בשעתו לבניין הארץ לנטיעות ועלייה. והיום כאשר חלקים גדולים של הארץ גדולים בנווים בצפיפות, וחיים בה ברוך ה' מיליוני יהודים, הרי אהבת הארץ והקשר אליה מתבטאת במידה רבה באהבה עצמה: בטיול בארץ, בטיפוח אוצרות היופי הטבעי והבנוי בשימור מורשת העבר ובהפיכת הארץ וירושלים במרכז למרכז רוחני ליהודי העולם כולו ובכלל לעולם כולו.

אני מתיחס לדבריהם של יהושע וכלב מן התרים את הארץ, "הארץ אשר עברנו בה לתור אותה טובה היא מאוד מאוד". ייחודה של הארץ אינו רק בנופים ובחופים אלה במעלתה הרוחנית אנשים מארץ ואנשים אפילו מחו"ל המבקשים את התורה של הארץ ואת מורשתה, ומגמה זו מוכיחה את עצמה. ואנו צריכים לחזק את סביבתנו ולעודד אותם לנפוש ולטייל בה, כי אכן טובה היא מאוד מאוד.

ובארץ ישראל אין הרוחני צורך את הגשמי: המטילים בארץ מחפשים את הנוף ואת הנופש. וגם מוסיפים עוד נדבך לתיקון החטא השורשי, חטא המרגלים, שבעיונינו היטלטלו בגלויות ארוכות ומרות. ועדין דלה אהבתנו ואין אנו יכולים, אלא להצטרף להמשך דבריו של הרב קוק זצ"ל באותה איגרת: והלוי שנזכה אחרי כל הפלגות כולן מבינינו להביעה אף חלק אחד מרבבה מחמדת ארץ ישראל, ומאוצרות אור תורתה עילוי רוח חכמתה ורוח הקודש המתנוסס בקרבה.

סיכום

אנו רואים את גישתו של הפלא יועץ הסובר כי עצם הטיול הוא רפואה לאדם, המתנתק ממחלתו הנפשית או הרוחנית או הפיזית ויוכל לחזור לעבוד את הקב"ה. לפי דעתו, הטיול לא נתפס כמשהו בעל משמעות אלא כעל פעולה של דיעבד, הוא אף מזכיר שיצא אדם לטיול פעם ביובל.

על פי הגמרא בכתובות, שו"ת 'עשה לך רב' של הרב חיים דוד הלוי זצ"ל ובספר 'אגרות הראיה' של הרב קוק זצ"ל אנו רואים את הטיול כמימוש אהבת האדם לארץ ישראל ומתוך הכרת הטוב הנובעת לארץ. עד כדי כך ש"המהלך ארבע אמות בארץ ישראל יש לו זולק לעולם הבא".

אנו למדים לאהוב את הקב"ה דרך הטיול ע"י היציאה למרחבים ולנופים וראית את מעשה הבריאה. היציאה לטיול גורמת לאדם לחזק את אמונתו בקב"ה בהתבוננות סביבו.

הסביבה והשפעתה / עמיאל גרינשטיין

כתוב בפרקי אבות: "אמר ר' יוסי בן קסמא: פעם אזזת הייתי מהלך בדרך ופגע בי אדם אוזר, ונתן לי שלום והוזזתי לו שלום. אמר לי: רבי מאיזה מקום אתה? אמרתי לו: מעיר גדולה של זוכמים ושל סופרים אני. אמר לי: רבי רצונך שתדור עמנו במקומנו? ואני אתן לך אכף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות! אמרתי לו: בני, אם אתה נותן לי כל כסף וזהב, ואבנים טובות ומרגליות שבעולם אין אני דר אלא במקום תורה, לפי שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות אלא תורה ומעשים טובים וכו' (אבות ו' ט')."

ומאמר זה תמוה ביותר וצריך הבנה! מדוע רבי יוחנן בן קסמא התנגד וסירב ללכת ולדור בעירו של אותו האדם? והרי באותה העיר יכול היה להשפיע על הציבור ולהעלותם בקדושה רבה, מה שאין כן בעיר שבה הוא דר כעת משום שבעירו יש המון חכמים וסופרים כמותו, ואינו דומה גודל הארת אור הנר בלילה (היינו רבי' יוסי בן קסמא בעירו של אותו אדם) לגודל הארת אור הנר ביום (רבי"ק בעירו שלו)! ובהקדם ביאור העניין נביא את דברי המדרש על הנאמר בפרשת קורח. וכדלהלן.

כתוב במדרש תנחומא על הפסוק "ויקח קורח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם" (במדבר ט"ז א'): ומכאן "אמרו חכמנו ז"ל אוי לרשע - אוי לשכנו טוב לצדיק - טוב לשכנו, שהרי דתן ואבירם נאבדו במזלוקתו של קורח לפי שהיו שכנים לקורח, שהיה שרוי בדרום, ודגלו של ראובן (שמהם באו דתן ואבירם) סמוך להם, ונשתתפו עימהם" (תנחומא קורח אות ד').

נשתומם לראות כמה משפיעה ההתחברות לשכן רע וגודל השפעת החברה והסביבה על האדם עד שמחמתה יחליף ואף ישנה את צורת מעשיו ומנהגיו מן הקצה אל הקצה. וזאת משום שהסביבה בה האדם נמצא משפיעה ומאצילה עליו מאופייה עד אשר היא מותירה רושם עז בנפשו וחורטת ומטביעה בו את אותותיה. שכן דתן ואבירם נגררו לחטא ואף נענשו במיתה משונה בגלל ששכנו בקרבה לבעל המחלוקת. וכשנתבונן בעומק העניין נראה את גודל עוצמתה של השפעת הסביבה שנאמר בהמשך הפסוקים

"ותפתזו הארץ את פיה ותבלע אותם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרוח ואת כל הרכוש, וירדו הם לכל אשר להם זיזים שאולה ותכס עליהם הארץ ויאבדון מתוך הקהל" (במדבר ט"ז לב' לג') ואמרו חז"ל בגמרא "רבי ברכיה בשם רבי זולבו אף שמוותיהם פרוזו מתוך טמסותיהם (שיטרות), היינו משטרותיהם של אזורים-פני משה) אמר רבי יוסי בר זנזינה אפילו מזוט שהיתה שאולה ביד ישראל בידיהם אף היא נבלעה עימהם (ירושלמי סנהדרין פ"י ה"א).

והטעם שאף מחטין נבלעו באדמה הוא כדי שאותם חפצים לא ישפיעו לרעה על הקהל משום שגם בהם אחזה הרשעות ואש המחלוקת שנבעה מקרח ולכן גם שמו של קורח תפח מהשטרות שבהם הוזכר משום שהשפעת הרוע של קורח היא כ"כ חזקה עד כדי כך שגם שמו שלו משפיע לרעה ועל כן אין אנו קוראים לילודים בשמם של רשעים שנאמר "שֵׁם רִשְׁעִים יִרְקָב" (יומא ל"ח ע"ב).

ומזה הדבר תובן תמיהתנו. ריב"ק, על אף היותו תנא קדוש ואלוקי לא רצה לדור בעיר אשר אין בה אנשים בעלי מידות, משום שחשש שהסביבה והחברה תשפיע עליו ועל מידותיו לרעה ותפגום בזכותו אשר עמל עליה שנים רבו משום שכוח השפעת הסביבה היא עצמה ורבה שיכולה לפגוע אפילו באדם בעל דרגה רוחנית גבוהה כמו ריב"ק.

ובדרך זו ניתן גם לברר עניין נוסף: נאמר בנביא "ואת עֲמִשָּׂא שֵׁם אֲבִשְׁלֹם תִּזְזַת יוֹאֵב עַל הַצֶּבֶא וְעַמִּשָּׂא בֶן אִישׁ וְשֵׁמוֹ יִתְרָא ה'יִשְׂרָאֵלִי" (שמואל ב' י"ז כ"ה) ובדברי הימים כתוב "אֲבִיגַיִל יִלְדָה אֶת עֲמִשָּׂא, וְאֲבִי עֲמִשָּׂא, יִתְרַ ה'יִשְׁמַעֲאֵלִי" (דברי הימים א' ב' י"ז) ובמדרש רבי שמואל אומר: יִתְרָא יִשְׁמַעֲאֵלִי הוּא (יתרא ישמעאלי היה) ואתה אומר יִשְׂרָאֵלִי? אלא יִשְׁמַעֲאֵלִי הוּא וְנִכְנַס לְבֵית הַמְדַרְשֵׁי וּמִצָּא אֶת יִשְׁי שֶׁהִיא יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ "פָּנּוּ אֵלַי וְהִיוּשִׁיעוּ כָל אֲפִסֵי הָאָרֶץ כִּי אֲנִי אֵל וְאִין עוֹד" (ישעיה ביה) מִיֵּד הַתְּגִייר וְנִתֵּן לוֹ בֵּיתוֹ (ילק"ש ש"א רמז קכ"ז). הדבר מלמדנו עד כמה גדולה השפעת הסביבה על האדם שיתרא הישמעאלי אע"פ שהיה רחוק מעם ישראל ואלוקיו והיה גוי גמור, מכל מקום כאשר נכנס לבית המדרש שבו ישב ישי, הוא ישי הצדיק שעליו אומרת הגמרא שהיה אחד משמונה נסיכי אדם (סוכה נ"ב ע"ב) ושעליו נאמר שמת בעטיו של נחש (שבת נ"ה ע"ב). לכן, ישי בלימודו הציף את בית המדרש בקדושה נוראה ועצומה אשר דבריו היו נקיים מכל רבב וסיג שיצאו מפה קדוש עד שהיו דבריו מאירים כנתינתן מסיני ("אמרי פי").

אכן, האווירה בבית המדרש היתה כה רוויה ברוחניות עד שגם גוי שנכנס לבית המדרש רק בכדי להציץ לרגע אחד היה מושפע ומתבשם מאווירת הקדושה שאפפה את המקום. ולכן יתרא מיד גמר אומר בדעתו להתגייר, משום שלא יכול היה שלא להיות מושפע מאווירת הקודש שבה היה נמצא.

ודבר זה יש לנו ללמוד גם מן המדרש: "לֹא בִיקְשׁוּ יִשְׂרָאֵל לְמוֹל בְּמִצְרַיִם, אֲלֵא כּוֹלֵם בִּיטְלוּ הַמִּילָה בְּמִצְרַיִם זֹוּן מִשְׁבֹּטוֹ שֶׁל לוי...וְהָיָה הַקָּב"ה מִבְּקֶשׁ לְגֵאֲלֵן וְלֹא הָיָה לָהֶם זְכוּת, מֵהַ עֲשֵׂה הַקָּב"ה? קָרָא לְמִשְׁהָ וְאָמַר לוֹ לָךְ וּמֵהוּלֵךְ אֹתָם... וְהִרְבֵּה מֵהֶם לֹא הָיוּ מִקְבָּלִין עֲלֵיהֶן לְמוֹל, אָמַר הַקָּב"ה שִׁיעֲשׂוּ הַפְסוּז וּכְיוּן שִׁיעֲשֵׂה מִשְׁהָ אֶת הַפְסוּז גָּזַר הַקָּב"ה לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם וְהָיוּ נוֹשְׁבוֹת בְּגֵן עֲדָן,

ומן הרוחות שבגן עדן הלכו ונדבקו באותו הפסח שנאמר "עורי צפון ובואי תימן הפיזי גני יזלו בשמינו יבוא דודי לגנו ויוכל פרי מגדיר" (שיר השירים ד).

והיה ריחו הולך מהלך ארבעים יום. נתכנסו כל ישראל אצל משה, אמרו לו בבקשה ממך האכילנו מפסחך, מפני שהיו עייפים מן הריח, היה אומר, כך אמר לי הקב"ה: אם אין אתם נימולים אין אתם אוכלים שנאמר "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן זאת זוקת הפסח וגו'. מיד נתנו עצמן ומלו ונתערב דם הפסח בדם המילה והיה הקב"ה עובר ונוטל כל אחד ואחד ונושקו ומברכו שנאמר "ויעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך זיין, ואומר לך בדמיך זיין" (יחזקל ט"ז) חיי בדם פסח חיי בדם מילה" (שמות רבה י"ט ה').

הא למדנו, שהסביבה משפיעה מרוחה ומאופייה על נשמת האדם ומותירה בו רשמים גדולים ועמוקים. ומשום כך, כל עוד בני לא הריחו את ריח קורבן פסח לא רצו למול עצמם, אך כאשר הריחו בני את ריח הפסח המעורב בריחות גן עדן, השתוקקו למול עצמם ובלבד כדי לטעום מן הקורבן אעפ"י שקודם לכן היה הדבר קשה בעיניהם וזאת משום האווירה המתוקה והטהורה אשר צבעה את מצרים עד כי בני רצו למול עצמם כדי להרגיש, ולו מעט, את ריחות הגן.

יתר על כן, אף המצרים רצו לאכול מקורבן פסח למרות שהקורבן מובא מן הצאן, שהוא אלוהיהם של המצרים. כמובא במדרש על הפסוק "משלכו וקזו לכם מן הצאן" (שמות י"ב) בשעה שאמר הקב"ה לשחוט הפסח אמר לו משה: ריבון העולם, הדבר הזה האיך אני יכול לעשות? אי אתה יודע שהצאן אלוהיהן של המצרים הן, שנאמר "הן גזבוז את תועבת מצרים לעיניהן ולא יסקלונו" (שמות ח'), אמר לו הקב"ה חייך אין ישראל יוצאים מכאן עד שיודיע להם שאין אלוהיהן כלום וכו' (שמו"ר ט"ז ג'). ובמדרש על הפסוק "לב יודע מרת נפשו" כתוב: "באו המצרים לאכול עמהן" (שמו"ר י"ט א').

והדבר מבהיל. היאך קרה שהמצרים השפילו עצמם כ"כ עד אשר ביקשו לאכול אצל עבדיהם, ולא עוד אלא את אלוהיהם? הרי אין לך ביזיון גדול מזה! אך לפי מה שנתבאר לעיל ריח קורבן פסח אפף את ארץ מצרים, ובוודאי שגם המצרים הריחו את ניחוח זה ועייפו ממנו, וכן גם הם ביקשו לטעום מן הקורבן ואף להשפיל עצמם, מכיוון שהם כ"כ הושפעו מאותו ריח גן עדן שעלה אל אפם מן הקורבן.

והוא אשר אמר החכם מכל אדם: "הולך את זוכמים יזכם ורעה כסילים ירוע" (משלי י"ג כ') וכתב הרלב"ג וזה לשונו: "מי שהוא רודף זוכמים וזוכרתם, הגה הוא יזכם בלא ספק ממה שילמד מוזוכמתם על צדיקים"

ובפרקי אליעזר נכתב "הולך את זכמים יזכם" למה הוא דומה למי שנכנס לבית המרקחים (בשמים), אעפ"י שלא לקח ולא נתן כלום מכל מקום ריח טוב לקח והוציא עימו, ורועה כסילים ירוע" למה הוא דומה לאדם שנכנס לבית הבורסקי אעפ"י שלא לקח ולא נתן כלום מכל מקום ריח רע לקח והוציא עימו" (פדר"א פכ"ה). היינו, למרות שהאדם לא עסק במשא ומתן עם סביבתו אלא רק שכן בניהם, על כך פנים בכל זאת מעשיהם ישפיעו עליו ויגררהו להתנהג כמותם הן לטובה והן לרעה, משום "שכל מי שהולך עם הצדיקים – לוקוז מדרכיהם וממעשיהם הטובים וכל מי שהוא הולך עם הרעים – לוקוז מדרכיהם וממעשיהם הרעים" (שם).

על כן, עלינו להפנים הדבר כמה גדולה חשיבות העניין הסביבה והשפעתה שמסוגלת להשפיע על כל המקיף אותה, וכן על הבהמות והחיות כפי שראינו בחמורו של רבי פנחס בן יאיר שלא אכל תבן שלא היה מעושר (חולין ז' ע"א). משום שהיה מוקף תדיר בקדושתו של הצדיק שהשפיעה עליו כ"כ עד כי החמור היה יכול להבחין בן תבן מעושר לבן תבן לא מעושר. ואם בהמה יכולה להתעלות כך – בן אדם על אחת כמה וכמה.

נוכל להסיק, כי השפעת הסביבה מסוגלת להעלות את האדם לדרגות רוחניות רבות, להפוך את אופיו לטוב יותר ואף לגרום לו לעמוד מול ניסיונות קשים. מנגד, על האדם לדעת שהסביבה עלולה גם לפגוע ולהפילו מרמתו הרוחנית ולדרדר את האדם מדחי אל דחי.

כמו כן על האדם לדעת שבכל ציבור ובכל אדם יש טוב ורע. לכן האדם יוכל להתחבר לחברה בנקודה שבה השקפתה עולה בקנה אחד עם השקפתו ובכך יוכל הוא גם להתקרב לחברה ואף להשפיע עליה ממידותיו הטובות ובו בזמן להתרחק מן אורח החיים וההשקפות הנמוכות שבאותה חברה. אם כי לפעמים עדיפה האפשרות שבה האדם ירד מעט מדרגתו הרוחנית וזאת במטרה למסור נפשו כדי להעלות את רמתה של החברה, וכך נהג משה רבנו שיכול היה להתעלות יותר אך החליט להקריב עצמו כדי לרומם את העם ומכל מקום יש לדון כל עניין לגופו. וכשנעמיק במשנה על ר' יוסי בן קסמא נגלה שאותו אדם ביקש שרבי יוסי ידור עמהם ולא איתם. ואמר מרן הרב חיים דרוקמן שליט"א לגבי קריאת בלק לבלעם לבוא איתו ולקלל את ישראל שהקב"ה אמר לבלעם "קום לך איתם" (במדבר כ"ב כ') ואם כן, מדוע נענש בלעם על הצטרפותו איתם? הרי הקב"ה ציווהו לעשות כך!

השיב הרב, שהקב"ה ציווהו ללכת איתם, אך לא להיות איתם בעצתם ובתחבולותיהם, ואילו בלעם הלך עימהם – גם בעצה, ועל זה נענש. וכן גם במשנה שאותו אדם רצה שריב"ק ידור עמהם וילמד ממעשיהם ויושפע לרעה. ולכן סירב ריב"ק לדור עימם.

אך אם היה מבקש ממנו לדור איתם היה מסכים ריב"ק לבקשה זו כי למרות שיכול היה להתעלות יותר מבחינתו האישית באותה העיר בה הוא דר כעת, מכל מקום עדיף היה לו למסור עצמו למען הכלל כדי להעלות אותם מבחינה רוחנית.

בנימה אישית, אני רוצה להודות לכל אלו שהצליחו לשנות את תפיסת מחשבותיי ובמעשי במשך שנת המכינה לכיוון אמיתי ונכון יותר:

לרב בועז שהשקיע בכל אחד ואחד מאיתנו את מלוא כוחותיו במטרה לעזור ולכוון אותנו לדרכינו האמיתית. בשם כל תלמידי המכינה אני מודה מקרב לב על מסירותו הרבה לנו ועל תורתו שהחדיר בנו באהבה. יהי רצון שהקב"ה יתן לו כח להמשיך להתמסר ולהשפיע על תלמידי המכינה לעתיד לבוא.

לנפתלי שתמך בנו ולימדנו על חיי הרוח והמעשה, ומסירות נפש למען הגשמת המטרה.

לרב יאיר שהעניק לנו כלים רבים לרכישת האמונה ע"י חברותות ושעורים. כולנו הרגשנו את האכפתיות שלו כלפי כל תלמיד ותלמיד (ואף עזר לי המון בכתיבת המאמר).

לאבי המנהיג של החברה, שלמדנו מהי אחריות (מבחינת "ויגש") וסיפק לנו את כל מה שהיה חסר לנו (אבי אתה בסדר אתה).

תודה רבה לאברכים שבקרו אותנו בכל שבוע בהתמדה ובמסירות..

תודה מקרב לב, לאברך ניר שהשקיע בי (ובאבנר) מאד והוסיף חיזוק בלימוד, מחשבה, דרך ארץ ועצות.

המון תודה ליפית המזכירה שעשתה מעל ומעבר לתפקידה במסירות ובחשק. יהי רצון שתלמידי להקליד על עיוור (לא כמוני).

לכל תלמידי המכינה: שי עבודי, אבנר, יפתח, יקיר, נדב קרואני, אוהד, רפי, נתני, יקיר, נדב פרץ, אלי, יניב, שי אלמועלם ועומר. היתה שנה מאוד מיוחדת ומהנה ובטוח שלא אשכח כל אחד ואחד מכם. וכמובן שלא נשכח את יחזקאל, האחים סגרון, אלמוש רעננה, אלירן, נדב אוחנה ודודיק.

עמיאל גרינשטיין.

גאנת יחידה / אחד חוד

עם ישראל נמצא כיום במצב של עליה והתקדמות. אם נסתכל לאחור, במשך שנות ההיסטוריה של עם ישראל, אי אפשר שלא לראות את התקדמותו, אולם התקדמות זאת איטית וכרוכה בהמון בירורים, שיוצרים לא מעט בעיות ואף בעיות מורכבות. אבל, תהליך זה הוא תהליך הכרחי ונצרך להתקדמות, ואנחנו יכולים לזרז את התהליך, למנוע בעיות ולהפחית מעומקן.

אנו מתפללים שלש פעמים ביום, ובסופה של כל תפלה, אנו אומרים את תפלת עלינו לשבח; "עֲלֵינוּ לְשִׁבוֹז" ומודים לקב"ה על התבדלותנו מהגויים ושלא שם חלקנו עימם; "שִׁלָּא עֲשִׂנוּ כְּגוֹי אַרְצוֹת . . . שִׁלָּא שְׁמֵי זֻלְקָנוּ כְּהֵם". ובכלל בכל היהדות אפשר למצוא מדרשים ועוד. . . , המרוממים ומנשאים אותנו מעל הגויים. אחת מהאימרות הנוקבות יותר היא: "ההבדל שבין הנשמה הישראלית לנשמת הגוי היא יותר גדולה ויותר עמוקה משהבדל בין נפש הבהמה לנפש האדם", והיא ממחישה עד כמה היהדות "מרימה לנו את האף". אותה יהדות, שמנחה אותנו בכל נתיבותנו, היא מדריכה אותנו להתרחק מהגאווה בצורה אבסולוטית, וכדברי הרמב"ם; "ויש' דעות שאסור לו לאדם לנהוג בהן בנינוניות אלא יתרוזק מין הקצה האזור עד הקצה האזור, והוא גובה לב, שאין דרך הטובה שיהיה אדם עניו בלבד אלא שיהיה שפיל רוזו ותיהיה רוזו זמוכה למאד". הרמב"ם שאומר לנו בשאר המידות לא ללכת לקיצוניות, אומר שבמידת הגאווה צריך לנהוג בקיצוניות ולא להיות גאוותן כלל, ביטויים כאלה אפשר למצוא לא רק אצל הרמב"ם, אלא אצל רבים כמותו, ונשאלת השאלה, מה היחס בין חובת התרחקותנו ממידת הגאווה לבין הצורך בהיבדלותו והתרוממותו שעם ישראל מהגויים?

כאשר אנו מתבוננים בספר שמואל, במהלך המלכת שאול למלך, אנו מוצאים: כל העם נאסף במצפה, ושמואל מכין את העם לדבר המלוכה, והנה, כאשר הוא קורא לשאול אליו. כדי להמליכו, ושאל "זוֹזְבָּא אֵל הַכֹּלִים". כולם מחפשים אותו וקוראים בשמו, עד שהקב"ה אומר להם ששאל מתחבא ואז לוקחים אותו וממלכים אותו. והנה יש כאן מין ענווה שלא לצורך, וזאת משום שאול כבר ידע שהולכים להמליך אותו עוד לפני המעמד, וכשמגיעים למעמד, כל העם מחכה לשאול, ושאל חושש, אני מתאים, אני לא מתאים? שאול חושב שלא מגיעה לו המלוכה.

לעומת זאת, במלחמת דוד וגלית, כאשר גלית קורא להילחם איתו, בא דוד ומבקש להילחם עם גלית, ואומר למלך שאול; "ויאמר דוד אל שאול רעה היה עבדך . . . ובא הארי ואת הרוב ונשא שיה מהעדר : ויצאתי אזוריו והכתיו והביתיו : גם את הארי ואת הרוב הכה עבדך". משפטיו של דוד יכולים להראות כשחצנות, אבל כשנתבונן במצב, שגלית מחרף את מערכות ישראל, מחרף את הקב"ה, ועם מפחד ועומד חסר אונים מול גלית הענק. ואז בא דוד, רואה את המצב, ותופס יוזמה, הוא מכיר ביכולת המלחמה שלו ומחליט שהוא דוד הקטן יוצא להילחם עם גלית הענק, שכל ישראל מפחדים ממנו, ולוקח אחריות על ניצחון/הפסד ישראל במלחמה – וזו אינה גאוה. כדי לבאר את העניין, הבה נתבונן בדברי הרב קוק "דרך הענוה האמיתית היא לכבוד ג"כ את עצמו במדה הראויה, כי יסוד הענוה היא הכרת האמת לאמתתה, בלא שום עורון וערבוניא של רמיון . . . להורות שאין הענוה באה מזוסרון הכרה של רגש הכבוד כ"א דוקא מהכרתו והכרעתו לטוב ובמדה הוגנת".

ברגע שאדם לא יכיר במידותיו הטובות ויחשוב עצמו לכולם, אז מימלא לא יקח עליו שום תפקיד, שום אחריות, אולם אדם שמכיר ביכולותיו ובחסרונותיו בצורה אמיתית, הוא יקח יוזמה, יקח אחריות, יקח תפקידים בהם הוא יכול להועיל.

עכשיו נחזור לעלינו לשבח, רק לחלק השני "על כן נקווה . . .". כל מה שהזכרנו בחלק הראשון שבו אנו מודים לקב"ה על היותנו עם מיוחד בעל סגולות מיוחדות, השונה מהגויים – הכל בשביל "לתקן עולם במלכות שדי", "להעביר ג'ולים בין הארץ". זה בעצם ה"על כן", התפקיד שלנו, הכרתנו את מעלותינו, מכורח זה אנו מבינים את התפקיד המוטל עלינו, להגיע למצב שבו "כי לך תכרע כל ברך תשבע כל לשון", ובסופו של התהליך "והיה ה' למלך על כל הארץ". לפיכך, אנו מזכירים את "עלינו לשבח" שלש פעמים ביום, שתמיד נזכור את התפקיד, את האחריות המוטלת עלינו, ובע"ה לפעול להתמסר למענה. הרב קוק באורות המלחמה מסביר שלולא חטא העגל, אומות העולם, היו מבינים את המציאות שעם ישראל צריך להוביל אותן, והעמים היו משתפים איתנו פעולה, לתיקון העולם, אבל חטאנו וכשחטאנו ירדנו בדרגתנו הרוחנית, כל המציאות ירדה, ובמציאות כזאת, כשאנו במצב כזה, איננו יכולים לתקן ולהוביל את העולם, לכן אנו צריכים לקן את חטא העגל, ולעלות שוב למציאות שבה אנו מובילים את העולם לתיקונו.

כל התהליך, שבו אנו, עם ישראל, מכירים במעלתנו, מבינים את תפקידנו, ומתקנים את עצמנו זאת כדי למלא את תפקידנו בצורה הטובה ביותר וההכרחית ביותר, מהתפקידים הכי כלליים, הכלל עולמיים, ועד לתפקידים הפחות כללים, למעגלים היותר קטנים של סביבתנו, תהליך זה נכון לגבי עם ישראל, ונכון, לגבי כל אדם ברמה האישית.

אין אדם שאין ביכולתו לתרום ולעזור לתיקון העולם, אחרת לא היה נוצר, ומכיוון שהוא נוצר, סימן שיש לו תכלית, ויש לו תפקיד, כדברי הרב קוק על תפילת יום הכיפורים "אלהי עַד שֵׁלֵא נִוצַרְתִּי אִינִי כִדְאִי וְעִכְשָׁיו שִׁנִּינִי כִדְאִי לֹא נִוצַרְתִּי".

דברים לו נכונים גם לגבי הציבור הדתי לאומי, הציבור שפועל במסירות נפש למען "ארץ ישראל", תורת ישראל ועם ישראל, לציבור זה חסרה גאות יחידה, והוא צריך להתמלאות בענווה אמיתית, שהיא להכיר את כוחו ומעלותיו, לדעת שהוא על הגל הנכון, שהוא זה שיוביל את עם ישראל כולו לתיקונו, אבל, כדרך הענוה האמיתית צריך להכיר לא רק את היתרונות הבולטים והמיוחדים אלא גם את הקשיים והבעיות. מתוך הכרת האמת לאמיתתה אפשר לבוא לתיקון הציבור, שעובר כרגע בירורים: להתגדל להתרחב בתורת ישראל, במסירות נפש על ארץ ישראל ועם ישראל.

איננו צריכים לבוא לידי ריב, להתווכח עם שאר הציבורים בעם ישראל יתר על המידה, אנו פשוט צריכים לתקן את עצמנו, להוסיף טוב על הרע, באהבה עצומה, להיות בבחינת "הצדיקים הטהורים" שהרב קוק, דגל הציבור, אומר עליהם שהם "אינם קובלים על הרשעה - אלא מוסיפים צדק, אינם קובלים על הכפירה - אלא מוסיפים אמונה, אינם קובלים על הבערות - אלא מוסיפים זכמה". בהוספת הטוב, ובקירוב רחוקים ובחיזוק קרובים, אנו נהפוך לדגל העם, בדביקותנו במטרה, בלי שום בושה ובלי פחד, זאת משום שאנו מאמינים בצדקת דרכנו, שאנחנו הציבור הדתי לאומי נושאי דגל הגאולה ומובילי מהלך הגאולה עד השלמתו, בעזרת ה'.

ברוך ה' שהציבור שלנו מתגדל, נפתחים עוד ישיבות ועוד מכינות, יותר דתיים לאומים מבינים את מהותם ואת שליחותם המיוחדת בדור זה ולא חושבים שהם אמצע, ומחפפים בקיום תורה ומצוות. ברוך ה' שתורתנו של הרב קוק נפוצה וממשיכה להגיע אל כל חלקי הציבור ולהיות ממש כדרך חיים, דרך ארוכה, אולם אנו לא נרפה עד אשר נצליח להשיג את מטרותינו, שהם הם מטרותיו של עם ישראל כולו!

גיבוש החלטה \ יניב רמז

מאמר זה לא יעסוק בדברים גדולים, כמו מלחמות או שינוי המידות. אלא בדברים חשובים לא פחות, לפי דעתי. כשנתבקשתי לכתוב מאמר ע"י הרב בעז לא רציתי לכתוב מאמר כי לא חשבתי שזה יכול לתרום לי או למישהו אחר. אך לאחר שישבתי קצת עם עצמי החלטתי לכתוב על השתלשלות העניינים, עד הגעתי למכינה. כדי שמאמר זה אולי יעזור לאלה שעדיין מתלבטים בהחלטה הקשה מה לעשות אחרי כיתה יב', כמו כן מאמר זה הוא גם חיזוק בשבילי להראות לי מה רבו דרכי האל.

הסיפור שלי החל בשלבי כיתה יא' כאשר באו להרצות לכיתה יא' אצלנו בבית הספר וחשבו לנכון להכניס גם אותנו לשיחה. שמחנו מאוד לא על עצם זה שמסבירים לנו על מכינה/ישיבה אלא על זה שבוטל לנו שיעור ואפשר ללכת מוקדם הביתה.

כאשר הגענו לכיתה יב' וגם אנחנו עמדנו בפני החלטה שתשנה את חיינו, אני זוכר איך כמעט בכל הפסקה או שיעור חופשי התווכחנו בקשר לשנה הבאה מה יותר חשוב מכינה או ישיבה ואולי בכלל צבא. בהמשך השנה נכנס לבית ספרנו פרויקט מעגלים אשר עוסק בעזרה לתלמידים בגיבוש החלטה לגבי תוכנית ההמשך לאחר כיתה יב'. בני, המדריך שלנו ניסה מאוד לעזור לנו וזאת יאמר לזכותו, אפילו שלח אותנו לבדוק מכינות/ישיבות. כן, גם ישיבות בדקתי אפילו יותר ממכינות. אני אישית לא חשבתי בכלל ללכת למכינה אני תמיד חשבתי על עצמי בתור אחד שילך לישיבה, אך כאשר הלכתי לבדוק ישיבה עם שני חברים קיבלתי שוק, פשוטו כמשמעו, לא יודע למה פשוט לא ראיתי את עצמי בתוך כל זה, וביום שאחריו נסעתי לביתי.

אז החלטתי ללכת בכיוון אחר והכיוון היה מכינה. לאחר כמה זמן הלכנו כמה חברים לבדוק מכינה בקרית מלאכי, כשהגענו דיברנו קצת עם הרב בעז והיה נחמד. לאחר מכן המשכנו להיפגש עם המכינה במפגשים שהמכינה סידרה ולאחר שבדקתי שזה מקום טוב להיות בו במשך שנה ולהתקדם בו, נרשמתי עם עוד כמה חברים.

ישר בתחילת המכינה ראינו שיש פה עסק עם אנשים מעולים שלא לדבר על הרבנים בכללם הרב בעז שעזר לי בגיבוש החלטות חשובות בחיים ונוצרה הרגשה משפחתית שכזו, גם כאשר חשבתי לעזוב את המכינה, הרב בעז תמך בי רבות ודיבר איתי רבות עד שהחלטתי להישאר ואני מאוד שמח בהחלטה זו וכל התודות מגיעות לרב בעז, בנוסף לעזרה בעת בעיות הרב בעז מקרין שלוה עצומה כבר מהתחלה החבר'ה שמו לב שהרב בעז הוא לא אדם פשוט וממש התחברנו אליו וניסיתי ללמוד את סוד השלוה הנפשית של הרב.

בתחילת המכינה, היה כזה מגניב לחיות בפנימייה, לאחד שהיה בפנימייה רק בטיוולים שנתיים. פנימייה זה דבר גדול, אך נורא קשה, כי אתה עושה הרבה דברים לבד כמו ארוחות בוקר וצהריים ניקיונות ואין פה את אימא שתנקה אחרינו. פה אנחנו עושים את זה לבד בתורניות, זהו דבר גדול בפני עצמו, שאני לדוגמא בא מבית שאימא היא המנקה ופתאום במכינה זה אתה זה שמנקה ואם לא תנקה אז חברך יסבול או שאף לעיתים גם אתה תסבול. פתאום אתה מקבל פרספקטיבה שונה מעט על החיים שלא הכול יעשו לך. דבר זה, לא נמשך רק במכינה אלא גם שאתה חוזר הביתה ואתה רואה כלים בכיור לאחר האוכל, אתה מוצא את עצמך שוטף כלים ועוזר בבית כשצריך.

שינויים אלה ואחרים לא באים דווקא בשטיפת כלים או בעזרה בבית אלא יכולים לבוא בהרבה צורות. כמו כן, השינוי לא יחול בין יום, שתקום בבוקר ופתאום אתה נהיה אכפתי יותר או כל דוגמא אחרת, לכן לפני דעתי בכל פעם שאומרים שהמכינה היא אך ורק מכינה לצבא אני מתקן ואומר שהמכינה היא גם מכינה לחיים.

לכן, גם הגעתי להחלטה להישאר שנה שנייה במכינה וזה בכדי ללמוד על דברים שאני חושב שהם מאוד חשובים, לאו דווקא לצבא אלא גם לעתיד. בע"ה, כשתהיה לי משפחה, אני צריך לדעת איך לחיות עם אשתי ואיך לגדל את ילדי, זה לא דבר פשוט. כמו כן, במכינתנו רמת הרבנים מעולה מאוד, רבנים בעלי מידות טובות, רבנים שבאים להעביר שיעורים לארבעה חמישה תלמידים שבו בזמן הם יכולים להעביר שיעור לארבעים חמישים איש גם מכאן אנחנו לומדים על מידת הנתנה ועל מידת החשיבות של המכינה בעיני הרבנים, החבר'ה למדו זאת עוד בהחלה כשהרב בעז נשאר לישון במכינה שבועיים, תחשבו מזה לעזוב את המשפחה שלך שבועיים בשביל חבורת נערים שאתה בקושי מכיר. פה ראינו את מידת האמונה בצדקת הדרך לא רק של הרב אלא גם של הרב יאיר ונפתלי שעשו לילות כימים בשביל שהמכינה תקום ותמשיך להתקיים וגם אבי השקיע פה רבות מזמנו היקר, מכאן אני לפחות למדתי, על ההתבטלות והעשייה למען הכלל לכשצריך.

לסיכום, אני לא בא לשנות אף אחד, רק באתי לספר את הסיפור שלי. אני חושב כי אדם חייב לחשוב עם עצמו במהלך כיתה יב' ולהחליט מה הוא הולך לעשות. אם מאמר זה יעזור וגם במשהו דינו. כמו כן, אני חושב שמגיעה תודה גדולה גם לנשים של הרבנים שלנו שבתוך כל הסיפור הזה, דיברנו כמה הרבנים השקיעו ושכחנו לספר כמה הנשים השקיעו במכינה, אולי לא בטלפונים ובחיפוש מקום חדש או תורמים אלא בזה שהן עושות את העבודה השקטה והחשובה אם זה גידול הילדים וכמובן תמיכה נפשית.

לכן מדפי מאמר זה רציתי לומר תודה רבה לקב"ה שעזר לי להחליט את ההחלטה הנכונה ותודה לרבנים ולנשותיהם ואפילו לילדיהם "שויתרו" על זמן חשוב עם אביהם בשבילנו, לאוהד אסרף על שהשקיע במכינה הרבה מאוד זמן וכמובן לבני פרינס שבעזרתו אני כאן היום.

כמו כן, אני רוצה להודות לחבר'ה שעשו את השנה הזאת לאחת השנים החשובות בחיי ואחרונים אחרונים חביבים לאימא ואבא שלי שתמכו בי בהחלטתי ללכת למכינה. למרות שהם לא ידעו מהי מכינה, וכן לכל אלא שעסקו במלאכת הקודש שנקראת מכינה. מי ייתן והקב"ה ישלם להם שכרם וכן שהמכינה תעלה מעלה מעלה במעלות התורה והקדושה ובהצלחה לכולם בכל מעשה ידיהם.

מטרה בחיים / נתנאל לוי

לאדם יש מטרות שונות בחיים יש מטרות כלליות ויש מטרות ליחיד ולפרט.
במאמר זה אני יעסוק במטרה האישית של האדם שהיא מרכז חייו.

א. מדוע אדם צריך שתהיה לו מטרה בעולם? יש לכך שלושה הסברים

1. האם יש אדם ללא מטרה? אדם כזה חי חיים ללא משמעות, חיים ריקים מתוכן ומנקודה זו קל מאוד לרדת לדברים נחותים, משום שימצא לעצמו מטרות כוזבות והם יבאו אותו לאבדון רוחני ולמידות רעות.
2. אחד מיתרונות האדם על הבהמה הוא בהיותו בעל שכל. בשל כך יש לאדם חיי חברה, תרבות ועוד. לכן, צריך האדם לחשוב ולהציב לעצמו מטרה בחיים כדי שחיייו יהיו מלאי תוכן והיה לו לאן להתקדם, לאן לשאוף ואת רוב זמנו ישקיע במטרה זו.
3. לאדם יש מטרות שכליות ומטרות רגשיות. המטרה השכלית, עליונה יותר מהמטרה הנובעת מהרגש מכיוון שאינה מושפעת ממצב רוחו של האדם. המטרה הברורה נובעת מהשכל של האדם, וכשמטרתו ברורה דרכו ברורה ולכן קל לו להגיע להחלטות והכרעות משמעותיות בקשר לחייו משום שכל ההחלטות יהיו לטובת השגת מטרותיו.
וכן כותב הרב קוק זצ"ל בעין איה ב,ב:

ולכן ימצא אדם לעצמו מנוחה ושלוה אמיתיים רק כאשר ימצא לעצמו מטרה הנובעת מהשכל, כשהרגש יהיה שותף מלא במימוש שלמותו של האדם.

ב. איזו מטרה עליונה צריכה להיות לאדם?

מטרת האדם בעולמו היא להיפגש ולעבוד את בוראו.
זאת משום שהאדם מורכב מעליונים ומתחתונים מצדדים חומרים ומצדדים נשמתיים והלא הנשמה חלק אלוה ממעל, ולכן חפצה כל זמן שייכת לעליונים שהם מקורה ולכן עבודת הדם היא התחברות אם מקורה והא יוצר האדם בהבנה פשוטה אנו מבינים שהעבד העובד אצל אדונו, אין לו בחירה לעשות אלא רק את מה שהאדון אומר לו לעשות, אבל מעשית זו לא עבודת ה' שלנו ביום יום למעשה אנו עובדים את ה' מספר שעות מועט יחסית בכל יום, בתפלות, בברכות וכדומה. אולם רבי יוסי במשנה במסכת אבות פרק ב' מישנה י"ב אמר:

כלומר רבי יוסי סובר לא רק בשעות ספורות אלו אנו עובדים את ה' אלה בכל דבר ודבר אפילו בדברים הפשוטים ביותר צריך לעשותם לשם שמים. והרמב"ם בשמונה פרקים פרק חמישי מסיף ומבאר שאפילו באכילה אדם צריך להבין שהוא אוכל רק כדי שגופו היה בריא וזאת כדי שיהיה לו כוחות לעבוד את ה'. וכך הוא כותב:

ויותר מזה הרמב"ם כותב, שאדם צריך לחשב את כל צרכיו החומרים על הצד המועיל ולא על הצד הנהנה. זאת אומרת, מה שלא מועיל לך לעבוד את ה' אל תעשה אותו ובמיוחד אם יש בו הנאה, ובלשונו:

האדם פוגש את ה' בכל מציאות בחיים: בבית, בשדה, אפילו באוכל שזו שיא החומריות. על הפסוק "כי לויית זון הם לראשך" דורש מדרש רבה, שהמצוות מקיפות את האדם בכל זמן ובכול מצב אפילו שאדם הלך בדרך להנאתו.

מצודת דויד בפרוש על הפסוק "בכל דרכך דעהו" משלי ג,ו

אדם שמאמץ לעצמו את תפיסת העולם של "בכל דרכך דעהו" ושל "כל מעשך יהיו לשם שמים" מובטח לו שתהיה לו עזרה מן השמים.

הבנה זו יסוד לכל התורה כולה וכך כותבת הגמרה בברכות סג .

ג. איך יכול להיות שזאת מטרתו של האדם הרי זו מטרה גבוה וביליתי מושגת לכאורה? באמת אנו איננו יכולים להשיג ולדעת את ריבוננו של עולם. אפילו משה רבנו ז"ל מבקש לראות את ה' "הֲרֵאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדְךָ" ונענה בשלילה "כִּי לֹא יִרְאֵנִי אָדָם וּזְזִי". הרמב"ם בשמונה פרקים מבאר שאנו צריכים לדעת שמדרגה של בכל דרכך דעהו היא נעלה וקשה להשגה ולכן לא כל אחד יוכל להשיגה אלה רק מעטים.

הרב קוק זצ"ל כותב, איך אנו יכולים בכלל לחשוב על זה הרי זה בלתי נתן להשגה ובגלל זה אנו מוצאים תלמידי חכמים שיש להם שאפות גבוהות בפועל ניראה שאי אפשר לממשם ולכן הם יגעם ורפים ברוחם. לכן בא הרמב"ם באותו הפרק ואומר שכל אדם צריך להשיג ולעבוד את ה' על פי כוחו יכולתו השכלית והרוחנית בהיותו אדם. ובכל זאת, איך אנו מגיעים לעבוד ולפגוש את ה' מאהבה הרי זה דבר בלתי ניתן לתפיסה? בשאלה זאת התחבט הרמב"ם בהלכות יסודי התורה.

כלומר הדרך להשיג את ה' היא דרך התגלותו בעולם, בטבע ובמהלכי החיים ועוד כותב הרב קוק זצ"ל .

אם כן הרב מבאר שהשגת האלוקות שאנו כל כך חפצים בה יורדת אלינו ומתגלה בעולם ובכל דבר ודבר במציאות .

מטרתנו היא לפקוח את עינינו ושכלנו ולגלות את ה' במציאות וזאת על ידי עבודת ה' מאומצת לפי היסוד של כל מעשיך יהיו לשם שמים.

היחס בין השכל לרגש | אגנר סופר

השכל והרגש הם שני כוחות מרכזיים באדם ולא תמיד הם משתלבים ביחד. לעיתים ישנה התנגשות בין השכל לרגש. אסור לו לאדם להתעלם מאחד המרכיבים הללו משום שזהו חלק פנימי בו ואם אדם ידחיק את אחד הכוחות הללו האדם עלול לפגוע בעצמו. דוגמא לאדם שמדחיק את השכל ובכך הוא יכול לפגוע בעצמו, אדם שיודע שיש לו בעיה בריאותית בשיניים ומאיך הוא מאוד אוהב מטעמים מתוקים כגון: סוכריות, שוקולדים, עוגות וכו'... עומדת מולו עוגת קצפת ולאדם יש רצון עז לטעום מן העוגה, והוא אינו מצליח להתגבר אליו. במקרה זה אנו רואים כי האדם הדחיק את כוח השכל.

לעומת זאת ישנם מקרים שהאדם מדחיק את הרגש וגם הוא יכול לפגוע בעצמו כגון: אבא שרואה את בנו מטפס על מעקה במרפסת ובמקום שהאבא ירוץ בהיסטריה לילד האבא דוחק את רגש הפחד ונשאר בעיסוקיו שלו בזמן שהילד צולל לרצפה. במקרה הנ"ל אנו רואים שהאבא דוחק את כוח הרגש. בשני המקרים ראינו שכאשר האדם דוחק את אחד הכוחות הוא יכול לפגוע בעצמו או באחרים.

הרגשתי נכונות לדון בנושא משום שהייתי מצוי במצב בו הייתי קרוע בין שני הצדדים, הייתי אמור להחליט אם אני ממשיך שנה נוספת במכינה או שאני מתגייס לצה"ל לאחר שנת לימוד אחת. והשיקולים היו:

שיקול שכלי: ידעתי בתוך תוכי ששנה נוספת במכינה תעזור לי מאוד הן מבחינה רוחנית (ידע תורני, אמוני והשקפתי) והן מבחינת האישיות (התנהגות, הוצאה מהכוח לפועל ודרך חיים).

שיקול רגשי: השיקול הרגשי הוא להתגייס. היה בי רצון עז להתגייס – "מורעלות" כך שהיה לי מאוד קשה להתגבר עליו.

אלא שני השיקולים העיקריים שמאוד היקשו עלי את ההחלטה.

כדי לברר את הדבר לעומק יש להגדיר מהו שכל ומהו רגש, מהם תפקידיהם באדם.

השכל:

"מקור השכל הוא הידיעה המופתית והזכמה הלימודית והניסיונית שדבר אין לה עם רגשי הלב"⁷. השכל הוא הכושר הרוחני של האדם לחשוב ולשכול, לשפוט ולהבדיל בין רגש חוכמה ודעת.

אומר הרב קוק:⁸ "השכל נעשה באדם כדי לנהל את מעשיו וגם את כל רגשותיו הטבעיים". השכל אינו צריך להיות הכוח השולט באדם עד כדי כך שיגביל ויפריע את

⁷ עין איה ברכות א'

הרגשות הטבעיים. "האדם צריך לשמור לפתחו ולשכלל את כל הנטיות הטבעיות שהם הרגש של האדם בגופו בנפשו, ועל השכל צריך שיהיה עובד ומנהיגם אבל לא יכנס בגבולו לזבל ברגשות ולהמעיטן".

הסכנה הגדולה היא שכאשר השכל ידחיק את הרגשות, הרגשות עלולות להתפרץ ויגיעו למצב של מרד בהנהגת השכל ואז עלולים להיפגע האדם, המשפחה, השבט, האומה ובכלל האנושות.

אנו רואים זאת אצל יעקוב אבינו שכאשר הוא העדיף את יוסף על שאר האחים משום שיוסף הוא בן יותר מוצלח, אנו רואים כאן שיעקוב הלך לפי השכל, שהשכל אומר לאבא לאהוב את הבן היותר מוצלח ואילו הרגש אומר לאבא לאהוב את כל הבנים באופן שווה משום שכולם בניך מזרעך.

אנו רואים כאן שיעקוב הלך בעקבות השכל והדחיק את הרגש לצד, בכך שהוא אהב את יוסף בגלל היותו מוצלח יותר ולא בגלל היותו בנו כשאר הבנים. אומרת הגמרא: "שבשביל ב' סלעים (כותונת הפסים) מילת שנתן יעקוב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים"9 כמו שמסביר הרב שכאשר השכל מדחיק את הרגש סופו של הרגש להתפרץ וזה יכול לפגוע בו באדם הפרטי ובסובבים אותו. וכאן במקרה שלנו אבותינו שירדו למצרים בכלל וביוסף בפרט.

הרגש:

"הרגש הוא הרגשה משה שאדם מרגיש בנפשו, תגובה נפשית של סיפוק או של אי סיפוק המלווה את התחושות השונות או את הגירויים השונים, זווייה פנימית הבעה נפשית"¹⁰

האדם ללא רגש יתפקד כמכונה. מצינו שבחלק נכבד מתר"ג מצוות יש שילוב של הרגש והשכל. ישנם מצוות שללא הרגש אין אנו יכולים לקיימן, למשל: "ואהבת לרעך כמוך".

שני דברים דרושים להשלמת האדם, השכל והרגש. הרגש מוצאו מהדמיון. על פי רוב, שני הכוחות, השכל והרגש הם מעיקים זה על זה. ברגע שאדם משקיע את רוב האנרגיה באחד מן הכוחות הוא מכה את הכוח האחר.

הסכנות של האדם הפועל רק לפי הרגש הינן גדולות מאוד שקשה מאוד לחזור מהם. למשל: אדם יכול לטבוע בעולם של יצריות ותאוות משום שהוא נמשך רק אחרי הרגש. אדם ההולך רק לפי הרגש מתאפיין במידות רעות, אינו ממוקד במטרה והתענוג שנמשך אחריו יהיה תענוג רגעי. תפקיד השכל הוא למקד את הרגש כדי שיגיע למטרתו, לדוגמא:

⁸ עין איה שבת י' פסקה כ'

⁹ שבת י'

¹⁰ מילון אבן שושן

כאשר אדם אוהב בחורה, היום רגש האהבה אליה יהיה ברמה אחת ומחר רגש האהבה יהיה ברמה אחרת. אבל אם האדם ילך גם לפי השכל הוא יבין שאותה הבחורה, היא אשתו! והוא מחויב לה ואז הקשר ביניהם יהיה ברמה קבועה ולא ישתנה, כי השכל תמיד ימקד את הרגש.

השכל והרגש פועלים כאחד:

אומר הרב קוק זצ"ל¹¹ שהתורה נמשלה לשני תבלינין האחד של אש והשני של שלג. השכל נמשל לשלג שהוא הקרירות, האיטיות, הדרך אל המטרה. ואילו הרגש נמשל לאש אשר מלהיב את האדם בהשתוקקות, בהתלהבות להזדרז ולרוץ למטרה. השימוש בשכל בלבד אומר הרב יגרום רק לחקירה ולהגדלת הקרירות. הוא אינו מעורר את הרגש להתפעלות והתרגשות של האדם. כך יוצר מצב שע"י הגדלת הקרירות כדי להחכים, תוכל הקרירות לבטל את האש (הרגש) שהוא כוח הזריזות וההתלהבות של האדם שהוא כוח הרגש הדרוש לנו לקיים מצוות או לעשות מעשים טובים.

לכן חום הרגש צריך לחמם את הנטיות שצריכות בעיקרן להתנהל בשכל. "האדם באשר הוא אדם הוא גופני וצריך אל הרגש לעוררהו לפעולתו, השכל אומנם ינזוהו אבל כאשר פעולת הרגש תהיה אפסית יתנהלו הפעולות בעצלות ובקרירות ולא תהיה התלהבות והשתוקקות לעשות את המעשה, על כן נזוין לנו הרגש"¹².

לפי כל זה אנו רואים כי הדרך האידיאלית השלמה היא שילוב השכל והרגש גם יחד, כמו שראינו במהלך המאמר לכול כוח יש תפקיד משלו ולא בהכרח אנו צריכים להפריד בניהם אלא נשתמש בשניהם גם יחד. האנשים השלמים הם אנשים ששני הכוחות משולבים ופועלים בתוכם, כך שהשכל הוא זה שמנווט את הרגש למטרה. מצינו ששלמה המלך אמר על דוד אביו "פיה פתוזה בזוכמה ותורת זוסד על לשונו"¹³ כשאמר "פיה פתוזה בזוכמה" התכוון לכך שהתחלה לעולם צריכה להיות בחוכמה, בכוח השופט (בשכל), ולאחר מכאן "תורת זוסד על לשונו" אלה הם רגשי הנועם רגשי הקודש אומר הרב. ולכן טוב לו לאדם המשלב את השכל והרגש.

לסיכום:

ראינו במהלך המאמר את שני הכוחות החשובים באדם שמתפרצים בו בכול עת, הרגש והשכל !!! הכוח הלוהט והכוח הקריר, לכאורה הם נראים לנו כשני ניגודים שבלתי ניתן לשלבם יחד, אך טעות היא בידינו, הדרך האידיאלית להצלחה היא הדרך שבה אנו משלבים בין שני הכוחות השכל והרגש כמו דוד המלך, הוא ידע להעמיד כל כוח במקומו שלו, למדנו שהדרך היא: שהתחלה לעולם צריכה להיות בשכל בחוכמה בכוח השיפוט,

¹¹ בביאורו בעין איה שבת כ' פסקה פו'

¹² עין איה ברכות א'

¹³ משלי לא' – בעין איה ברכות א' דף י' מבאר שם

בקרירות עד ההתבייתות במטרה ולאחר מכאן בא כוח הרגש לפעול להלהיב בהשתוקקות את האדם לעשות את אשר השכל הורה לו, ותפקיד השכל עדיין לא תם הוא תמיד צריך לשמור על המטרה ולנווט את הרגש אל המטרה .

עכשיו שאני כותב את הסיכום אני מגלה שהמאמר עזר לי מאוד ומאוד חיזק אותי בהחלטה שלי וגרם לי להיות שלם איתה. כי עכשיו כשאני יודע מהי המטרה של בחיים, השכל אומר שהמשך במכינה שנה נוספת זה הדבר הנכון ביותר שאני צריך לעשות . המטרה שאליה שאפתי שנה שלמה היא: לצאת מוכן לחיים, ומסתבר שאני עדיין לא מוכן לחיים הגדולים לכן אני חושב שיותר נכון יהיה אם אני אשאר שנה נוספת במכינה. ומה עם הרגש אתם שואלים?

הרגש לא נעלם, "מורעלות" ככה קוראים לזה , בע"ה תישאר לי ואפילו תתחזק !!! אני חושב שבמקרה שלי "המורעלות" הזאת תעזור לי, היא תדחוף אותי לדעת עוד על הצבא מבחינה דתית, להכיר יותר מצבים שאיתם אני אצטרך להתמודד בחיים בכלל ובצבא בפרט. ולשרת את שנותי בצבא מתוך מוטיבציה גבוהה והשקעה גדולה. אני מאוד שמח שהגעתי להחלטה ושאני שלם איתה, כשאני אומר הגעתי אני מתכוון להגענו, הגענו זה אני והמקום אני רק חתמתי בסוף.

המקום הוא זה שבו יש לי חבר'ה שאני תמיד יכול לשתף אותם בכול בעיה בכול חוויה בכול מצב.

המקום זה הצוות שיש בו, הצוות שהוא חלק מאיתנו, אנשים שתמיד שמעו אותך תמיד שומעים אותך ומיד ישמעו אותך.

המקום שיש בו את ההכרה לחיים, ההדרכה לחיים, את החיים!!! (חיים = תורה)

זה **המקום** שתמיד שומר לי מקום, זה **המקום** שאני חייב לו הרבה .

ולמקום הזה קוראים **המכינה**.

הבית השני שלי!

בהמון המון תודה והערכה . אבנר סופר.

חובת הגיוס \ יקיר סעדון

נפתח בשאלה: כיצד יכול אדם להכניס את עצמו לסכנת חיים שהרי נאמר "וזוי בהם"? נוסף ונקשה: ידוע, שפיקוח נפש דוחה את כל המצוות שבתורה משום, שאם אדם ימות מי ישאר ויקיים את המצוות? ועוד, הגמרא במסכת יומא כותבת: "מפיקוים פיקוויז נפש בשבת והזריז הרי זה משובח... ואין צריך לטול רשות מבית דין". נסביר: לדוגמא, "ראה תינוק שנפל למים (בשבת) פורס מצודה (עובר על מצוות שבת, עובר על איסור) ומעליהו והזריז הרי זה משובח ואין נוטלים רשות מבית הדין" ועל כך אינו שואל אפילו שאלת רב, אלא נוטל רשות מעצמו. "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם": בצבא יש סיכונים, השירות הצבאי כרוך לכל הדעות בפיקוח נפש ואין עומד זה, בקנה אחד עם הציווי של "ונשמרתם", "וזוי בהם", ערך החיים לשם קיום מצוות?

לאור זאת, האם מותר להתגייס לשירות צבאי? התשובה לשאלות כבדות אילו נעוצה בהבחנה הדקה והמשמעותית שבין הפרט לבין הציבור!
הרב קוק זצ"ל, דן לגבי הפסוק "וזוי בהם" שכל האיסורים האלה חלים על אדם פרטי. למשל, מסופר בגמרא על שניים שהיו מהלכים במדבר ולהם קיתון (=מימיה) אחד מים. אם ישתו שניהם, ימותו שניהם. אם ישתה אחד מהם, השותה יחיה והשני ימות. ר' עקיבא פוסק במקרה זה, שבעל המימיה הוא זה שישתה שהרי "וזייך קודמים לזיי זזברך". וממקור זה נבין שהפרט מחויב לשמור על עצמו בחיים למען קיום מצוות גם 'על חשבון' האחר. לעומת זאת, בהלכות ציבור, דין זה לא חל, אלא יש חובה (כשצריך) להיכנס למצב של סכנה ואף למסור את הנפש. לדוגמא, הרמב"ם בהלכות יסודי התורה פרק ה הלכה ה: "אם אמרו להם עובדי כוכבים תנו לנו אוזר מיכם ונהרגינו ואם לאו נהרונו את כולכם, יהרגו כולם ולא ימסרו להם נפש אוזר מישראל". נסביר, למרות הציווי לשמור על חיי הפרט, כאשר באים לציבור ומבקשים להרוג או לפגוע באחד מישראל משום שהוא מישראל, יש חובה שלא למסור גם אם ההשלכות יהיו חמורות ויהרגו או שיפגעו בכולם.

מאמור לעיל נבין, שכאשר מדובר בציבור כללי, כעם ישראל במדינתו, אין אפשרות ליחיד לטעון את הטענות שנכונות לפרטים ועל כן בוודאי שיש להתגייס לצבא הגנה לישראל! נעמיק עוד קצת בביאור העניין.

הגדרת הרמב"ם למלחמת מצווה היא: "עזרת ישראל מיד צר (=אויב)". שכל אחד מחויב לצאת למלחמת המצווה גם חתן מחופתו.

מדינתנו נמצאת במצב ביטחוני קשה מזה זמן רב. ניתן לבטח להגדירו כעזרת ישראל מיד צר ועל כן חובת הגיוס איננה רק חובה מוסרית כי עם מצווה!
הרמב"ן כותב במצוות ישוב אר ישראל: "שִׁלָּא נְעֻזְבָנָה בִּיד הָאוּמוֹת": הגנת המדינה וישיבתנו בה תלויה במידה רבה בחוזקה של הצבא. ללא צבא חזק ורחב, היכולת להגן על המדינה תהיה קטנה יותר וממילא קלה יותר לכיבוש מצד אויב. לכן חלה על כל אחד מצווה, לשמור על ארץ ישראל שלא תגיע לידי אומות העולם.

מעבר להיבטים ההלכתיים שהראינו, ישנם היבטים כללים.

(א) המדינה נותנת לאזרחיה מסגרת נוחה לחיות בה. על כן, מן הראוי שאדם יכיר טובה למדינה שדאגה לו במשך חייו עד כה.

(ב) קשר עם המדינה: האדם לא חי באיבוד. להיפך, הוא חי בסביבה ובחברת אנשים. ע"י גיוסו ותרומתו למדינתו תגבר הקשר עם המדינה.

(ג) השירות הקרבי מקנה לחייל דפוסי התנהגות חדשים הבונים את אישיותו וחוסנו. בצבא יכול החייל לגלות הרבה על עצמו ויכולותיו ומגבלותיו. יתירה מכך, בהרבה מן המקרים יגלה שעל הכל ניתן להתגבר. וזהו לקח גדול לחיים בכלליותם.

סוף דבר: אנו נמצאים כעת בזמן של תחית האומה הישראלית בארצנו בדור של גאולה. כל אדם חייב לקחת חלק פעיל בהשתתפותו בבניית תהליך הגאולה. כמשה רבינו במלחמת עמלק: כשהתעייפו ידיו סירב לקבל משהו רך ורצה להשתתף בצערם של ציבור הלוחמים והניח ידיו בסלע. כך אנחנו צריכים להיות פעילים ושותפים בעזרה למען העם והמדינה בתהליך הגאולה ולא לעמוד מן הצד.

חיי שיתוף | שי עבודי

התועלת שבחיי שיתוף אינה מובנת להרבה אנשים. מדוע צריך להסתכל על העולם בשאיפה לכפר גלובלי? ומה היא הבעיה בחיים פרטיים ומנותקים מן החוץ, מלבד המעגל שקשור אליי. בציבור החילוני כיום לא קיימת שאיפה גדולה לחיי שיתוף (רוב הקיבוצים היום נמצאים בתהליך הפרטה), הורים מעדיפים שלא לשלוח את בנם לפנימייה אלא אם כן יש בבית בעיות העלולות לגרום נזק לילד, ולכן עדיף לשלוח אותו לפנימה. לעומתם הציבור הדתי רואה ערך עליון בחיי שיתוף, מדוע? במאמר נעלה מספר היבטים שיבארו את הגישה לחיי שיתוף.

בהסתכלות ממבט מן הצד, בהשוואה בין חבורה מלוכדת לעומת אדם בודד, ברור שההליכה בחבורה מלוכדת היא הרבה יותר בטוחה וחזקה. כאשר יש משימה שחייבת להתבצע, לאדם בודד יהיה הרבה יותר קשה לבצעה מאשר מצב שבו יש חבורה שלמה שתומכת ועוזרת לו. ולכן כאשר אדם חי וקשור לחבורה מסוימת, חייו יהיו הרבה יותר קלים מאשר לחיות כיחידה בודדת עצמאית.

כאשר חבורה מתלכדת לגוף אחד בעקבות מניעים מסוימים כדון: רעיוני, דתי אתני וכו'. ישנם מספר עקרונות בסיסיים להצלחת קיומם בתוך המסגרת. העקרונות "ואהבת לרעך כמוך" ו "יהי כבוד זכורך וזכיב עליך כשליך", אהבה וכבוד בין חברי הקבוצה הוא תנאי הכרחי לקיומם במסגרת חיי השיתוף, כיוון שאם ישנה שנאה ולזולזול בין החברים התוצאה תהיה התפרקות הקבוצה, ולכן החברים בקבוצה צריכים להיות מותאמים אחד לשני ומבינים את הצורך באהבה וכיבוד שאר החברים.

עיקרון חשוב נוסף הוא ההבנה של תלות אחד בשני, חברי הקבוצה חייבים להבין שכל דבר שאחד מהם עושה הוא חייב להתחשב בהשפעה שתהיה למעשיו על שאר החברים, וזאת כיוון שהחיים כקבוצה קושרים כל פרט אל הכלל, כבר נאמר: "בזה שישנוא עליך אל תעשה לזכורך" (בפרט אם הוא חי איתך) גם בדיבור וגם במעשה. לשיוך הדתי יש פוטנציאל גבוהה יותר לשרוד מאשר קבוצה שהתלכדה בעקבות מניע רעיוני כלשהו, כי כאשר ייוצרו קשיים השיוך הדתי עוזר לעמוד בהם לעומת הקשר הרעיוני שעלול להתפרק, וזאת משום שההתלכדות סביב מניע רעיוני אינה חזקה כמו ההתלכדות סביב מניע דתי – לאומי בגלל שלשייכות דתית יש תרבות ארוכה של דת יהודית שמחזקת אותה.

חיי שיתוף מביאים את האדם לחשוב פחות על עצמו ויותר על אחרים. רבים המקרים בחיי שיתוף שיש התנגשויות וחילוקי דעות בין חברי הקבוצה, ולכן אדם מפתח רגישות ומחשבה כלפי האחר (בניגוד לאגואיזם המצוי בדרך כלל אצל אדם שחי את כל חייו ללא מסגרת שיתופית), שנובעת מההבנה שאין אדם הדומה לחברו בכל. וכאשר ישנם חילוקי דעות או התנגשויות מסוג כל שהן, לומד האדם "לסבול" את דעתו של האחר, ומתוך כך מגיע לעבודה על מידותיו. ואין ספק שאדם הלומד להעביר על מידותיו הוא אדם חזק יותר טוב יותר ובעל שליטה עצמית גבוהה יותר. ונאמר במשלי פרק ז' פסוק לב': "טוֹב אֶרֶץ אֲפִים מִגִּיבֹר, וּמוֹשֵׁל בְּרוּזוֹ מִלוֹכֵד עֵיר".

הרמב"ם במורה נבוכים מתייחס בעקיפין לחיי שיתוף באומרו: תיקון הגוף אמצעי לתיקון הנפש האידיאלית. השאיפה שלנו לתקן את הנפש ולהגיע ל: בטחון בה', להיות רוחניים יותר ולהתקרב לה' (למשל ע"י התחקות אחר מידותיו) וכו'. אולם לפני כן צריך לדאוג שהגוף יהיה מתוקן ובריא וזאת כהכנה לתיקון הנפש. וחיי שיתוף משיגים מטרה זו. ולכן הציבור הדתי מעדיף להתחנך במסגרות שיתופיות כגון: ישיבות מכינות כוללים וכו'.

הקשר בין חברי הקבוצה נמשך גם לאחר סיום המסגרת השיתופית. וזאת משום שעולמנו קטנטן וכן ארצנו, סביר להניח שאדם ייפגש עם חבריו לחיי השיתוף שהיו לו, בהזדמנויות שונות. וכמו כן כל מה שעבר עליו במסגרת השיתופית ילווה אותו כל חייו.

לסיום, נסכם לפי המובא לעייל, שישנה חשיבות לחיי שיתוף על פני חיים פרטיים. ורצוי לכל אדם שלפחות חלק מחייו ימצא במסגרת שיתופית מלאה, המתאימה לרוחו ולאופיו (למשל: תנועות נוער, מסגרת חינוכית פנימית, צבא, ישובים וכו'). ולמעשה בכך האדם מכיר בחשיבות של כלל ישראל כחטיבה אחת ("כֶּעֶם אֶזְרָא בְּלֵב אֶזְרָא"), ומתוך כך הוא מגלה מודעות עצמית גבוהה יותר לסביבה.

בחברה העולמית אנו פוגשים את השאיפה לגלובליזציה (הסתכלות על העולם כגוף אחד גדול) כשאיפה עולמית, וזהו בעצם ביטוי לרצון לחזרה לחיי שיתוף, כי בסופו של דבר הכל ארוג אחד בשני.

את נושא המאמר בחרתי לאחר שנה במכינה קדם צבאית בקרית מלאכי, ולקחתי את הנקודה העיקרית שלפי הרגשית יצאתי איתה מהמכינה.

ברצוני להודות לכל צוות המכינה בראשות הרב בועז שעזרו לי במשך השנה והביאו אותי למה שאני היום. וכמו כן לחברי המכינה, מאד נהניתי במגורי איתכם במשך השנה. (וליקיר סעדון ממך למדתי שלא רק המראה קובע, וגם אם אתה לא "הכי חכם" יש בכל זאת דברים אחרים להתגאות בהם {בצחוק, אתה לא טיפש... טוב אולי קצת}).

הראייה וההתבוננות הגבוהה / ערב פרץ

"ויברא אלוקים, את האדם בצלמו בצלם אלוקים ברא אותו זכר ונקבה ברא אותם" (בראשית פרק א' פסוק כז')
 "וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן הארמה ויפוז באפיו נשמת זוים, ויהי האדם לנפש זויה" (בראשית פרק ב' פסוק ז').

האדם אשר נברא ביום השישי נברא בצלם אלוקים. האדם כפי שמוזכר בפסוקים נברא מגוף ונשמה. מצדדים חומריים ומצדדים רוחניים, נברא. מהעליונים, ונברא גם מהתחתונים, שילוב של שני עולמות. כל עולם, כל כוח שנמצא באדם הן מהצד הרוחני והן מהצד החומרי צריך לשאוף, ולקבל את הכוחות המגיעים לו. עפ"י יסוד זה בנויה גם אומת-ישראל, יש בה את הצד החומרי שחייב להתקיים שזהו המדינה הצבא הכלכלה וכו'- משיח בן-יוסף. ויש בה גם את הצד הרוחני, הצד הדתי, האורח חיים של האומה, וכאשר חסרים לאחד מהכוחות האלה משהו אזי זה משפיע באופן ישיר על הצד השני, ופוגע בו. האדם במהלך חייו צריך לשים לב שאינו פוגם באחד מהכוחות ונותן ביטוי לכל כוח את המגיע לו. משל למה הדבר דומה: לילד אשר כל היותו ילד, הדבר שמעניין אותו הינו רק דברים חומריים, ודברים נמוכים יחסית לאנשים יותר בוגרים.

עובדתית אין אפשרות ללמד ילד קטן דברים שכליים גבוהים כי הוא שקוע בחומר, ועם הזמן הוא נבנה בצד הרוחני והמוסרי והשכלי שלו, כך אומתנו בתחילת שנותיה הראשונות, בנתה את עצמה בצד הגשמי(מדינה, צבא, כלכלה) ועם השנים התחילה לבנות את זהותה שזהו יותר הצד המוסרי. והיום אנו רואים את השאלות המוסריות החזקות ביותר הקשורות לאומה. מי אנחנו? מה אנו עושים פה? ועוד שאלות שעל ידם אנו, גדלים ומתהפכים הופכים לגדולים. האדם יכול לתת לכל כוח, בין הגשמי ובין הרוחני, את הביטוי שלו ולהגיע למצב שלכוחות מאוזנים אך לא מחייב שהכוח הגיע ובא ממקור קדוש וטוב, ואם הוא לא בא ממקור אלוקי אזי האדם לא ימצא מעמד מבוסס לרוחו. והמנוחה והשלווה לכל הכוחות תימצא אך ורק בא-לוקות. אומנם יכול להיות מצב שהאדם באופן זמני משקיע עצמו בחומריות ובכך הוא ממעיט את אור חייו והכל יראה לו תקין ונחמד. אך יגיע זמן שזה לא יספיק לו והוא ירצה לפרוץ שוב את המסגרות הקודמות לו, ולא ימצא שלווה. אם כך המצב, שאת המנוחה אפשר למצוא אך ורק באלוקות, שהאלוקות היא דבר למעלה מאיתנו, והינה דבר נשגב ורם, והרגש והשכל אינו יכול להבין אותו.

אנו לגביי דברים כאלה שהם למעלה מהבנתנו הם דברים שלא קיימים בעינינו ואם זה לא קיים בעינינו אז חס וחלילה אפשר להגיד שאין אלוקות. ואם המקור היחיד שיכול למצוא שלווה לאדם הינו אלוקים, והוא עליון ורם אזי האדם לעולם לא יוכל להגיע לשלווה רוחנית. עפ"י זה ישנם המון תלמידי חכמים אשר נשמתם רוצה להגיע לדבר עליון ונשגב

זה, ומכיוון שהאור שהם רואים פה הוא לא מספיק להם, ואז כאשר הם שואפים להגיע לאור הזה, העולם שלנו הופך ונהיה מחנק בשבילם, ולא טוב בשבילם וזה קשה להם כי בעצם הם שואפים באמת לדבר שהוא נמצא אך לא פה, ובעקבות כך כוחות נפשם מידי פעם נחלשים כי הם לא מצליחים במטרתם. כפי שכבר הזכרתי(בשם גדולי הדור) כאשר לא יודעים מאיזה מקור לשאוב את הכוחות ובאיזה צורה, אזי אפשר להיכנס למערבולת של בלבול. לכן צריך גם לדעת את המקור וגם את הדרך. המקור- אלוקות. הדרך היא לראות את האלוקות המתגלה בעולם בכל צורה ובכל בריאה שיש בעולם, וגם בגלים גם בהדרת המאורות וגם בהגיונות כל חושב וכו'...

להבדיל מן האנשים שהזכרנו לעי"ל ששואפים לדבר שלמעלה שהוא בעצם אין, האדם האידיאלי, האדם שהקב"ה מצפה מאיתנו שנהיה זהו האדם אשר צריך להבין להאמין ולדעת שהא-לוקות אכן נמצאת למעלה אך היא גם יורדת למטה לעולם שלנו לכל דבר שנמצא ושקיים, ושמשפיעה ומאירה על הכול מאורה הקדוש ומורידה גם את כל היופי וההדר והטוב לעולם זה. וכאשר האדם מתחיל להבין להאמין ולדעת את הא-לוקות בכל דבר בעולם זה, הינו שואב מההדר ומהטוב האלוקי ושאיבה זו מרוממת את נשמתו למעלה ומקרבת אותה לקב"ה.

התהליך שקורה בזמן שהנשמה מתנשאת למעלה הוא, שהנשמה עולה דרגה ובכך העולם החומרי שלה נהייה קטן והעולם הרוחני עוטף אותו ותהליך זה גורם לנשמה להסתכל במבט חדש על העולם וכל הבריאה לובשת צורה חדשה, צורה בריאה יותר ויפה יותר. ואותם דברים שבהתחלה חנקו את הנשמה, המבט הצר על העולם, נהיה פתאום רחב, ומרחיב את הנשמה ואת הסתכלות על העולם, ואז על כל מה שהאדם מסתכל ועושה, הוא בעצם רואה א-לוקות ונצנוציי הא-לוקות הקטנים שראה בעולם הזה פתאום גדלים ומתרחבים. וזהו גלגל שחוזר על עצמו.

בשלב מסוים האדם והנשמה מתעלים שוב ועולים שוב דרגה ומקבלים פרספקטיבה חדשה על העולם. בדומה לילד, שבהתחלה כל עולמו זהו הסוכרייה. עם הזמן שהוא גדל הוא מבין שהיא כלום, ושיש גם אופניים, ועם השנים האופניים בכלל לא מעניינים, ומעניינים אותו דברים אחרים. כך גם הנשמה משנה את צורת הסתכלותה על העולם, זאת לפי קומת התעלותה וחידושה התלוי במצבו הרוחני של האדם. וכך עד שמגיע לדרגה הגבוהה בעולם. חשוב לזכור ולהבין שהאלוקות נמצאת גם כן בעולמנו זה וצריך להוציא את ניצוצות האלוקות שנמצאות בעולם, ולזאת ניתן להגיע ע"י לימוד חוכמות הטבע. גם בדברי המהר"ל בספרו "נתיבות עולם" [נתיב תורה פרק יד]: "...אבל נראה דזוכמת יונית היא זוכמה שהיא במליצה או משל, וזוכמה זו אין לה שייכות כלל אל התורה. אבל הזוכמות לעמוד במציאות וסדר העולם בודאי מותר ללמוד... ונקראו השמים מעשה ידיו, שנאמר: "כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך" וזה כי

מִן הַשָּׁמַיִם יִכּוֹל אָדָם לְהַכִּיר מֵהֵם מַעֲלֵת הַפּוֹעֵל אֲשֶׁר פָּעַל אוֹתָם וְעַל גְּדוּל כּוֹזֵז וְאֵת זּוֹכְמָתוֹ, כֹּאֲשֶׁר מֵתְבוֹנֵן בְּמַהֲלֶךְ יְשָׁלֵהם וּבַסֹּדֶר יְשָׁלֵהם, וְלִכְךָ הָאָדָם מוֹזוּיָם לְדַעַת וּלְהַכִּיר אֶת בּוֹרְאוֹ... וּמִזֶּה נִלְמַד כִּי כָל דָּבָר שֶׁהוּא לְעִמּוּד עַל מַהוּת הָעוֹלָם יֵשׁ לָאָדָם לְלַמּוֹד, וּמוֹזוּיָם הוּא בָּזֶה כִּי הַכּוֹל מַעֲשֵׂה ה' הוּא וַיֵּשׁ לְעִמּוּד עֲלֵיהֶם וּלְהַכִּיר ע"י זֶה בּוֹרְאוֹ ...".

הרב סולוביצ'יק מביא בספרו "על התשובה" שאלה על הרמב"ם. הרמב"ם בעיקרי אמונה קובע שתי בחינות להסתכלות על המצווה הראשונה בעיקרי האמונה. בספר המצוות אומר הרמב"ם שנצטוונו "להאמין באלוקות" ובספרו "משנה-תורה" בהלכות יסודי התורה הוא משתמש במילה לידע: "יסוד היסודות ועמוד הזכמות לידע שיש שם מצוי ראשון והוא מביא כל הנמצא". על עיקרי האמונה ישנה השלכה על כל המצוות כולן לכן חשוב לדעת בדיוק מה הכוונה בין "להאמין" לבין "לידע", וממה שהרמב"ם כתב בשני מקומות על אותה מצווה, הגדרות שונות למדים אנו שיש מצווה כפולה בנוגע לעיקרי האמונה, ומכיון שיש למצווה זו השלכה על כל המצוות אזי אפשר להסתכל על כל המצוות בשני אספקטים גם ב"להאמין" וגם ב"לידע".

הכוונה "לידע" אינה כוונה להבין את הקב"ה, כי גם אם ננסה אנו לא נצליח. הכוונה הינה להכיר הכרה תמידית במציאות הקב"ה בעולם כל הזמן בלי שום השיח הדעת וזהו אחד ההבדלים בין "להאמין" לבין "לידע" כי כאשר אתה "מאמין" אתה יכול במשך היום להסיח דעתך מכך, אבל כאשר אתה "לידע" אתה הולך עם תודעה תמידית כל היום, וזהו צריך להיות יסוד מחשבותינו "לידע" את הקב"ה בכל מקום ובכל צורה בעולם הזה. פשט זה של דברי הרמב"ם למעשה כתוב כבר בספר משלי: "בכל דרכך דעהו" זאת אומרת בכל מצב ובכל דרך ובכל תנאי-דעהו, ואל תסיר זאת ממחשבתך ומלבך. בכל דבר שאתה רואה בעולם: שקיעה, פריחת האילנות, זריחה, כל דבר שבטבע "תדע" שזוהי מציאות אלוקים.

ולמדים זאת גם מכך שאנו מחויבים לברך על דבר כזה שאנו רואים בטבע: "ברכת האילנות", "מעריב ערבים", "יוצר אור", ועוד כהנה וכהנה ברכות שאנו רואים ונהנים מהם וצריכים לברך עליהם. הל-"לידע" אינו מתבטא רק בטבע אלא בכל מקרה שאנו רואים בחיים. אפילו בדברים הקטנים ביותר בחיים צריכים ומחויבים אנו לא רק "להאמין" אלא גם "לידע" ולדעת תמיד שיש מציאות של הקב"ה בעולמנו. וכאשר אדם מסתכל על חיו הפרטיים שהילדים שלו בריאים ברוך השם וחיים, והוא חי והעסק הולך טוב, וגם במצב שכול אלו לא באים בטוב, הוא חייב לחבק את האלוקים ולהודות לו על כך שהקב"ה נמצא איתו ונמצא במציאות איתנו בכל מצב.

זאת משום שאם המציאות האלוקים נעדרת או עוזבת אזי הדבר לא נמחק מהעולם .
"תסתת פניך יבהלון" . וכאשר אדם יכיר וידע את מציאות ה' אזי נשמתו תעלה ותגדל
והתרחשו בה התהליכים שהזכרנו לעייל .

לסיכום:

בשלב הראשון הסברנו שהאדם בנוי משני כוחות וששני כוחות אלו חייבים להיות בניהם
איזון מסוים. אחר כך נגענו בכך שמקור הכוח יכול להיות מקור לא טוב אך האדם לא
ימצא שלווה אמיתית שם, לכן המקור היחיד ששואפים ממנו את הכוח הינו האלוקות
שרק שם מוצא האדם את שלוותו האמיתית. אחר כך הסברנו איך מוצאים את הכוח-
הדרך, שהיא שהקב"ה אינו נמצא רק למעלה והוא נשגב אלא העליונים משפיעים על
התחתונים ושמציאות הקב"ה נמצאת פה ברוב הדרתה וקדושתה רק צריך להאמין ולידע
אותה תמיד ועל ידי זה הנשמה תגדל ותעלה מעלה מעלה ותראה כל פעם עולם חומרי
ורוחני חדש, עולם אשר הקדושה נמצאת פה ולא נשגבה ולא ניתנת להשגה.

רובנו חיים בחיים מחזוריים ושגרתיים: נולדים, גן, בית-ספר יסודי, על יסודי, צבא,
לימודים, נישואין, מולידים. תהליך זה הינו תהליך מהיר, ואנשים לא תמיד מבינים מהם
עושים בחייהם. ואז הנוער שלא יודע למה הוא נמצא כאן, בארץ, מדוע הוא צריך להתנהג
בדרך מסוימת ואז ילדים ונערים לא מוצאים את השלווה האמיתית שלהם (דבקות
באלוקה) ואז הם מחפשים את זה בדברים אחרים כמו סמים או דברים חומריים אחרים,
שבשלב מסוים גם את דברים אלו אינם רוצים, ומחפשים ריגושים שונים ומשונים
אחרים. דברים אלו לא קיימים רק אצל הנוער אלא גם מתרחשים אצל אנשים מבוגרים,
שחושבים שאם יטוסו לחו"ל הם בעצם "ימצאו את עצמם".

לא חסרים סיפורים על כך שאנשים הולכים לחפש את עצמם, או שלא חזרו, או שחזרו
עם "שריטה עמוקה", או שחזרו למקורות היהדות, כי כשהגיעו להודו אמרו להם שם
שהדת שמוצאים בה את פנימיות האדם האמיתית הינה רק אצל היהודים. ומכאן שהחיים
כל כך שבלונים ורוצים להספיק ולא עוצרים לרגע ושואלים את עצמם את השאלות
האמיתיות, מזה נובעות רוב בעיותינו בארץ ישראל ובעולם בכלל, ואנשים ונערים
מתאבדים וחיים חיים לא שלהם אלא חיים שהכתיבה להם החברה, גם אם היא חברה
דתית אשר לא תמיד אדם דתי מרגיש שלם עם מה שהוא עושה כי הוא לא בירר באמת
ולא עצר לרגע את חייו בשלב כל שהוא והוא שאל את עצמו שאלות יסוד מי אני?...
וזרם אחרי החברה.

כדי לעצור ולברר את שאלות אלו אין אנו חייבים שנת מכינה או מדרשה למרות שזה
משפיע המון. אנו יכולים לברר ולחזק את זהותנו כבר בעל יסודי ולשאול את השאלות
האלה מתוך כוונה לדעת ולברר ולא מתוך קנטור. וכאשר עונים על שאלות אלה אזי
רואים עולם חדש, הנשמה מתגדלת ומסתכלת פתאום על העולם בתור דבר אחר – יותר
ערכי.

זה פתאום לא רק אני. אלא אני = עם ישראל, ועם ישראל מחזק את כל האומות. ועוד המון ערכים או הסתכלויות נהיות יותר ברורות בעולם הרוחני והחומרי שבהתחלה היה חונק והיו מחפשים אותו במקורות לא קדושים, ובדרכים לא קדושות. פתאום נהיה עולם יפה וקדוש ומלא אור ה', והנשמה נעלת ומוצאת מרגוע.

לדעתי זה הוא התהליך שעובר נער או נערה כשמגיעים למכינה או למדרשה או לשלב בחיים שמתחילים לשאול את עצמם שאלות יסוד, שאלות שעליהם בנויים כל עיקרי האמונה, גם להאמין וגם לידע את הקב"ה בעולם. וכאשר יש תשובות ומוצאים אותם העולם נראה שונה לגמרי, ואדם מוכן למסור את כל נפשו למען ארץ ישראל ולמען עם ישראל, ולא להסתפק בשירות לאומי או בהליכה לצבא כי כולם הולכים והם מוסיפים והולכים עם אידיאל יותר עמוק. ואחרי הצבא חייהם אינם רק פרטיים אלא הם חיים הקשורים לצרכיו הדרושים של הכלל ומוצאים את האלוקות בכל דבר שעוסקים בו למשל, הלימודים באוניברסיטה – הם לא לימודים רגילים כמו שכולם הולכים ועושים אלא לימודים יותר עמוקים, עם יותר קדושה וכך חייו או חייה נהיים שונים אפילו בדברים הכי קטנים שבעולם ושואפים לעשות הכול בגדולת .

שנזכה כולנו לעשות כל דבר בחיינו בגדלות עצומה ושהנשמה שלו תגדל וראיתנו תתרחב ושנמצא בעזרת ה' כל אחד את דרכו ואת התשובות ואת השאלות הנכונות שלא נגמרות. (מאמר זה מובא על סמך מאמר מהרב קוק בספר "אורות" עמ' ק"ט)

דברים אלו יהיו לעילוי נשמת חברי היקר אשר נרצח, אסף בן רבקה צפירה ז"ל.

אני מאוד רוצה להודות לרב בועז אשר לא נתן לנו לוותר על עצמנו, ואשר השקיע את כל שנתו הן בצד הגשמי והן בצד הרוחני לנו, אשר ידע תמיד לתת לנו אוזן קשבת בכל זמן ובכל עת.

תודה רבה לרב יאיר אשר לימד אותנו מה היא זריזות, זהירות, חסידות, ביטחון בקב"ה, טהרה, ענווה, קדושה ועוד. ושתמיד היה מוכן לעזור לנו להחליט החלטות גורליות בחיינו.

תודה רבה לרב נפתלי אשר קיטט רגליו ברחבי הארץ (ובעולם) לדאוג לנו לאוכל הגשמי, אשר בלעדיו לא היינו להתקיים כלל וכלל, ועל כך שבין פגישה לפגישה מצא זמן לבוא ולחזק אותנו, וללמד אותנו תורה.

תודה רבה לאבי צפדיה מדריכנו האהוב אשר בא אלינו הישר מבני-עקיבא ובא לדאוג ולחנך אותנו, ולהכין אותנו לצבא ולחיים. הראה לנו את חשיבות האחריות וחשיבות העמידה בזמנים ודאג לצרכינו כל בוקר צהרים וערב.

אחרונה חביבה יפית אשר תמיד כשהיינו צריכים עזרה בתחומה, או שלא, היא תמיד הייתה מוכנה לעזור. תודה רבה אשר לא שכחה אף פעם את ימי-ההולדת שלנו ואת האירועים החשובים של כל אחד מאיתנו.

תודה רבה לכם צוות נפלא, ושתזכו לאושר כמו שהסבתם לנו. תודה רבה.

צער בעלי חיים / נדב קרואני

הגדרת בעלי חיים: בעל חי הוא כל יצור חי שהולך לפחות על שתיים, הוא ניזון מבשר, עשבים, צמחים, פירות, ירקות, מוצרי חלב, דגני בוקר ואפילו חיות ממש.

בעלי החיים מתחלקים לארבע:

1. החיים במים.
2. החיים ביבשה.
3. החיים באוויר.
4. החיים מחוץ לכדור הארץ.

לדוגמא:

1. החיים במים - צפרדע, ראשון, דגים, ליוויתן, כריש, דולפין, תנין, קיפוד ים, צדפות, אלמוגים, כלבי ים, פינגווין, צלופחים, צבי ים, סרטן, מדוזה, היפו, חתול ים ועוד.
2. החיים ביבשה - בני אדם, ארנבת, חזיר, בת יענה, חגב, כלב, חתול, דב, חולד, עכבר, צב, אנקה, כוח, לטאה, נחש, עקרב, מרבה רגליים, נדל, חיפושית רגילה, חיפושית זבל, נמלה, צרעה, ג'וק, פיל, יגואר, נמר, יתוש, עכביש, ארינמל (זה שאוכל את הנמלים), תולעים (משי, התולעת שבתפוח), אלפאקה, קרצייה, קוף, חמור, סוס, סוס פוני, זברה, חילזון, אריה, קנגורו, חולדה, אפרוח, קיפוד, עז, פנתר, ג'רפה, צבי, קרנף, ברדלס, זיקית, זאב, שועל, צבוע, תן, תרנגול, שפן סלעים, גורילה, תאו, בופלו, קינה, בואש, חזיר בר, נמייה, דורבן, פומה, טיגריס, שימפנזה, דוב נמלים, כבש, דינוזאור, דרקון, דביבון ועוד.
3. החיים באוויר - יונה, גוזלים, נשר, עזנייה, דיה, עורב, תחמס, שחף, נץ, כוס, שלך, ינשוף, תנשמת, רחם, חסידה, אנפה, דוכיפת, עטלף, זבוב, יתוש, חגב, צרעה, שלדג, בז, שפירית, הליקופטר, חומני, ברבור, ברווז, אות, ציפור, דבור, דבורה, חרגול, צרצר, גמל שלמה, דג מעופף, תוכי, פשפש ועוד.
4. החיים מחוץ לכדור הארץ - קרצלון, עבמים, חייזרים, פילוברט, קרטוש, דגניה, עמימים, אפרצלון, ליבופר, פצמגית, קרדבוש, תפחצלון, קונקורדים, הפגלון, קרצופון, שדון ועוד.

האיסור לצער בעלי חיים נלמד מהתורה מ-שני מקומות.

האחד – איסור "בל-תשחית" שהפרשנים מסבירים אותו, לא רק לגבי חפצים, עצים וכו' אלא גם על בעלי חיים.

השני - מהפסוק: "כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו, עזוב תעזוב עמו". הגמרא במסכת ב"מ – לומדת מכאן את איסור צער בעלי חיים.

הרש"ר הירש מסביר שהתורה כאן הביע את רגישות כלפי צעירו של הבעל חיים.

אולם, ספר החינוך במצווה פ' מסביר, שאנו צריכים לחמול על בעלי חיים כדי ללמד את עצמנו את מידת החמלה שהיא מידה משובחת. וכשאדם יחמול על בעלי חיים ודאי יחמול על אנשים שסביבו.

כתוב בפלא יועץ בשם האר"י ז"ל שרצוי לא לגדל עופות ואפרוחים, אבל אם הוא צריך אותם לצרכיו (לאכול אותם) מותר, אך צריך מאוד להיזהר בהם, האדם יקדים מזונותיהם קודם שיאכל הוא, והאדם צריך לדאוג לכל הצרכים שלהם. ומזה יש ללמוד לכל הסמוכים עליו, כגון בני ביתו ומשרתיו, שהם מדומים לתרנגולים סגורים התלויים בבעל הבית.

שחיטה וצידה:

הוזהרנו מן התורה על צער בעלי חיים, אלא שכאשר מדובר על ניסיונות הנעשים בבעלי חיים על מנת למצוא רפואה למחלה המקננת אצל האדם, הרי הנידון הוא בפעולה המביאה תועלת לאדם, על אף שהיא כרוכה בצער בעלי חיים. לכאורה ברור הוא, שכול העושה אדם לצורכו ולתשמישו אין מקום לאיסור זה, שהרי לא נבראו כל הבריות אלא לשמש את האדם, אבל אם זה לשם שעשוע אסור. ומזה אנו רואים שמותר לצוד ולשחוט, לאכול את החיות ולעשות מעורם מעילים וכד'. אומר בעל הנודע-ביהודה, אם יש מקום שבו גרים אנשים ובאות חיות טורפות (לדוגמא: יתוש), מותר להרגם ואפילו מצווה, אך אסור לרדוף אחריהם ביערות שלהם.

לסיכום:

בבוא האדם לקיים את תפקודו, רשאי הוא לשם כך לשלול את חירותם של בעלי החיים ולנצלם לצרכיו, אך זאת בתנאי שישלוט ביצורים כאדם בעל צלם אלוקים- שלא יהא שלטונו עליהם בבחינת רמיסה והשפלה של בעלי החיים, אלא הפקת תועלת לצרכיו ושימושיו, על מנת שיאפשרו לו להתעלות כאדם העובד את בוראו. אך אם האדם ינצל את כוחו הניתן לו ואת מעמדו כדי להתאכזר לבע"ח, שליטתו לא תהיה עליהם כאדם בעל צלם אלוקים.

אכזריות זו תשחית את צלמו של האדם ואז תהיה לו זאת בחינה של "ירידה".

קדושת ארץ ישראל / יקיר רחמים

הקדמה:

בזמן האחרון ישנם דיבורים על מסירת חלקים מארץ הקודש ועל כן ברצוני לכתוב בע"ה במאמר זה על קדושת ארץ ישראל בזמנינו היום ובזמן שלפני כניסתנו לארץ.

חלק א': קדושה ראשונה ושנייה של ארץ ישראל.

ראשית אסביר את המושג קדושה ראשונה ושנייה. קדושה ראשונה, זו הקדושה שארץ ישראל נתקדשה כשעם ישראל נכנס אליה בפעם הראשונה בזמן יהושע והיא היתה קדושת כיבוש כלומר שיהושע והעם כבשו את ארץ ישראל מידי עמי כנען בכוח הזרוע. ואילו קדושה שנייה זאת הקדושה שבזמן עזרא שהיא נקראת קדושת חזקה מפני שעזרא נכנס לארץ והחזיק בה ולא כבש אותה.

בגמרא במסכת ערכין ל"ב ע"ב יש דיון בנוגע ליחס הקדושות האם קדושה ראשונה היתה לשעתה וקדושה לעתיד לבוא או רק קדושה לשעתה דהיינו כאשר כבשו אותה הגויים חזרה מידינו אז התבטלה הקדושה הראשונה. הרמב"ם והשו"ע טוענים שארץ ישראל נתקדשה בקדושה הראשונה בכיבוש יהושע והתבטלה, וכאשר כבשו אותה עמי כנען ואילו בקדושה השנייה של עזרא שלא כבש בכוח אלא קנה והחזיק את השטח, קדושה זו נשארה לדורות. וניתן לשאול, מדוע קדושה ראשונה התבטלה ואילו קדושה שנייה נשארה לעתיד לבא? אפשר לומר, שיהושע קידש את הארץ ע"י כיבוש בכוח מתוך מלחמה וזו רק מדעת מקבל ואילו עזרא שהחזיק בארץ בתורת חזקה עשה זאת מדעת מקבל ונותן מפני שכורש הסכים להקנות את שטח הארץ, וכך נפסק להלכה. לעומת קדושת כל ארץ ישראל קדושת בית מקדש תמיד קיימת, וזאת מפני שבית המקדש קיבל שכינה מהקב"ה ושכינה זה דבר שמתקדש לעולמים.

חלק ב': יש קדושה עצמית לארץ ישראל או לא?

יש שני שיטות בנושא זה. יש הטוענים שארץ ישראל קדושה רק כאשר עם ישראל נמצא בה ואילו כשעם ישראל למשל בגולה אין קדושה בארץ ישראל ויש הטוענים שקדושת ארץ ישראל היא עצמית ולכן היא תמידית. את שתי השיטות מביעים מחד הרב סולוביצ'יק ובעל המשך חוכמה ומאיך השיטה השנייה מביעים אותה ריה"ל בספר הכוזרי והרב קוק.

שיטה ראשונה:

* הרב סולוביצ'יק שואל האם יש זמנים יותר קדושים מזמנים אחרים, וכן האם יש מקומות קדושים יותר ממקומות אחרים הרי כל המקומות הם באותה רמה, קדושה וכו' וכך גם הזמנים?

ומסביר הרב סולוביצ'יק:

"ר' יהודה הלוי עמד על זה בספרו "כוזרי". גם הרמב"ם עיין בבעיה זו ב"מורה הנבוכים". ההלכה תירצה שאלה זו ע"פ דרכה אפכוזית והשכלית. אין הקדושה תואר על טבעי שמימי היורד מלמלעה לבטה ונתקע באיזה זופן. אין הדברים מתקדשים מאליהם. אילו היו הדברים מקבלים קדושה אוטומטית, הרי היתה היהדות הופכת לדת מאגית, זס ושלום. הקדושה היא יצירת האדם. האדם מזודש את אופיה ועל ידיו זולה קדושה על העולם הזויצוני, הקדושה מביעה עמדה רוזנית של האדם במקומות זמנים ידועים, מרוכזת היא רק בתגובתו הפסיכית לתודעות מיוזדת". "הוא המקדש את כלי השר והוא הקובע את המועדים. שם הוויה שנכתב שלא בכוונה, פעולת הסופר מקדשת אותו. אין אותיות מתקדשות מאליהן. דבר כזה אילו הרזש היה מטיל על הורה אופי מאגי, זס ושלום. קדושת המקום והזמן אינה אובייקטיבית כלל וכלל. היא פשוט אינה קיימת כשהיא לעצמה".

(הרב סולוביצ'יק דברי השקפה עמ' 117)

כלומר שאין דבר כזה שדברים או זמנים באים רק מקדושה אלוקית ואילו שאר הדברים לא קדושים שאם כן יוצא שיהדות היא איזושהי תפיסה מאגית ניסית, ולא כן. אלא הרב סולוביצ'יק אומר, שהאדם הוא המקדש את הדברים, הזמנים והחפצים.

לדוגמא: ספר תורה שסופר סת"ם כתב אותו בשלמותו אך את אותיות שם ה' כתב בלי כוונה לשמה אז ספר תורה זה פסול. כלומר שאם האדם לא קידש אותו על ידי מחשבתו אז הדבר לא קדוש ושלום.

דוגמא נוספת: אדם שנמצא במדבר ולא יודע באיזה יום יוצא יום שבת, אז הוא סופר לעצמו שישה ימים והיום השביעי זה בשבילו שבת, למרות שזה לא ברור שהוא יום השבת של שאר העולם, וזה מוכיח שהאדם מקדש את זמן השבת ולא רק שביום שבת יש קדושה אלא רק האדם מקדש את הזמן והמקום וכו'... (אומנם הרב סולוביצ'יק מודה שבבית המקדש יש קדושה עצמית משום שזו קדושת שכנה וזאת ע"פ דעת הרמב"ם.) * הרב מאיר שמחה הכהן מדווינסק בעל המשך חוכמה מביא הסבר דומה להסברו של הרב סולוביצ'יק בהתייחסו לשבירת הלוחות, הוא טוען:

"ויותר מזה, הלוחות - "מכתב אלקים" - גם המה אינם קדושים בעצם רק בשבילכם, וכאשר זנתה כלה בתוך זופתה. המה זושבים לנבלי זרש ואין בהם קדושה מצד עצמם, רק בשבילכם שאתם שומרים אותם. סוף דבר: - אין שום ענין קדוש בעולם מיוזס לו העבודה והכניעה, ורק השי"ת שמו הוא קדוש במציאותו המזווייבת, וכו' נאווה תהילה ועבודה, וכל הקדושות המה מצד ציווי שיצוה הבורה לבנו משכן לעשות בו זבחים וקרבתות לשם יברך

בלבד. הבין טעותם, "ויזור אף משה וישלך מידיו את הלוחות", רצונו לומר כי אין שום קדושה וענין אלוהי כלל בלעדי מציאות הבורא יתברך שמו. ואם הביא הלוחות, היו כמוזליפים עגל בלוחות ולא סרו מטעותם. אולם כאשר שבר הלוחות, ראו איך הבה לא הגיעו אל מטר האמונה ב"ה ותורתו הטהורה".
(משך חכמה שמות ל"ב, י"ט.)

כלומר שמה רבינו אומר לעם ישראל שהקדושה לא נמצאת בחפץ או בדבר כל שהוא אלא רק אם העם מקדש אותו אז הוא קדוש. לכן, כאשר משה רואה שהעם חושב שהקדושה נמצאת בלוחות עצמן אז שיבר אותם כדי להראות להם שאין בהן עצמם קדושה. וע"י שעשו את העגל, כאשר בה משה עם הלוחות והם רצו ללוחות, ולכן ה' אמר למשה "יישר כח" ששבר את הלוחות, כלומר, שטוב מאוד להסביר לעם שהם צריכים לקבל את תוכן התורה והמצוות שהלוחות מייצגים ולא את הלוחות עצמם. ולכן לוחות שניים ושברי לוחות ראשונים לעולם מונחים בארון בקודש הקודשים, וזאת, כדי שתמיד נזכור שאין בנברא קדושה אלא בעצם רצונו של העם לתורת ישראל רק אז יתקדשו הלוחות.

סיכום: אם כן נסכם ונאמר שהשיטה הראשונה היא: שאין קדושה משמיים אלא האדם מקדש את החפצים הזמנים וכו'... ע"י מעשי הרוממות הרוחנית שלו.

שיטה שניה:

* כתוב בגמרא: "ישבכל במקום שיגלו שכינה עמהם" (מגילה דף כ"ט) וריה"ל שואל האם כשבני ישראל גלו אז התבטלה השכינה בארץ ישראל?

ריה"ל מסביר שיש שתי סוגי שכינות: הגלויה והנסתרת שהרי רשום: "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון" (דברים י"א, כ"ח) ובימינו אין שכינה גלויה מפני שהשכינה גלתה לארצות נכר ומפני כך אין לנו היום נביא וכו'... ולכן השכינה הקיימת היום היא שכינה נסתרת ולכן גם כשעם ישראל גולה, תמיד ישאר השכינה בארץ ישראל שהיא השכינה הנסתרת.

ועוד הוא טוען שאם עם ישראל לא נמצא בארץ ישראל אז המעשים והמצוות שלו לא שלמים והכוונה לא תהיה שלמה רק לה'. כי רק בארץ ישראל אפשר להגיע לרמות הגבוהות של הקדושה וגם יש מצוות שמתבטלות למי שאינו בארץ ישראל, ולכן ארץ ישראל קדושה בעצמה ולא האדם מקדש אותה. וכך כותב:

"אכן השכינה הנראית עין בעין נעדרת כיום בארץ ישראל, כי השכינה שורה רק על נביא או על ציבור רצוי לאלוה ורק במקום המיווה והוא אשר נצפה לשובו אלינו לפי הבטחות "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון", וכמו שאנו אומרים בתפילותנו: "ותזוהנה עינינו בשובך לנוך לציון". אבל השכינה הנסתרת, הרוחנית, היא עם כל בני ישראל זך המעשים ותהר הלב אשר כל משה נפשו קודש לאלוקי ישראל. וארץ ישראל היא המיווהדת לאלוקי ישראל, ואין המעשים

שְׁלָמִים כִּי אִם בָּהּ, וְהִרְבֵּה מִצְוֹת שֶׁזִּיתָנוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּטֹלוֹת מִמֶּי
שֶׁאִינוֹ דָר בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. וְהִלֵּב לֹא יוֹךְ וְהִכּוּנָה לֹא תִהְיֶה כּוֹלָה
קֹדֶשׁ לְאֹלֹהֵי כִי אִם בְּמִקּוֹם אִשֵּׁם יֵאֱמָן עֲלֵיו כִּי הוּא מִיּוֹזֵד לְאֹלֹהֵי.
(ריה"ל, כוזרי מאמר חמישי כ"ג)

* הרב קוק נשאל, שכאשר אנו מבצעים את הפקעות היתר המכירה בשנת השמיטה בארץ ישראל אז לכאורה בטילה מצוות ישוב ארץ ישראל, וזאת אומרת שאין קדושה בארץ משום שהיא שייכת לגויים אז יכול להיות שאין קדושה בארץ ישראל בשנת השמיטה?

אלא הרב עונה שתמיד ארץ ישראל קדושה. הוא משווה את ארץ ישראל לתורה הקדושה שכמו שאנחנו לומדים דברים בתורה אפילו דברים שלא מביאים לידי מעשה כמו קורבנות, יבום וכו'... ויש ללמוד זה ערך גדול, כך ארץ ישראל, למרות שהיא שייכת כביכול לגויים ואנחנו לא מבצעים את המצוות התלויות בארץ, בכל זאת הארץ נשאת קדושה. כלומר מה שהרב בה להגיד זה שארץ ישראל תמיד היתה ותמיד תהיה קדושה. אומנם כאשר אנחנו לא נמצאים בה קיימת הקדושה הנסתרת, אבל תמיד יש קדושה. ולכן לפי הרב הכל קדוש בארץ ישראל תמיד וכן כל חפץ, זמן ומקום יכול להיות קדוש. וכך הרב כותב:

"כמו כן היא קדושת ארץ ישראל, אע"פ שבקדושתה היא מביאה אותנו גם בזורבנה לידי כמה מצוות, שאין לנו דוגמתן בזו"ל, וק"ו בבנינה, "מי מנה עפר יעקב", מ"מ לא זה הוא כל עיקר מעלתה, עד שנאמר, שאם מתבטל זיובן של כמה מצוות או אם יש איזה דיוק, המונע מקיום המצוות ומכריז דברים לבקש דרכים כדי להיות נפטרים מהן מפני הדיוק, יגרע בזה ערך קדושתה וזכות מצוה ישיבתה כי לא כן הוא". שעיקר קדושתה של ארץ ישראל היא הישיבה בה בעצמה, ומימלא נמשכות עם זה הזכויות של המצוות התלויות בארץ, אבל גם כשהן נפקעות ע"י דיוק עומדת היא בעצם רובמות מעל קדושתה, וצריך כל לב וכל רוח ונשמה של כל אדם ואדם מישראל להיות הומה ושוקק לבא להאחז בארץ זמדה, במקום בית זיי עם ה' לדוד ודור וכל צח נצחים".

(הרב קוק, מבוא לשבת הארץ י"ט"ו)

ונביא שתי דוגמאות המסבירות את דעת ריה"ל והרב קוק:

1. הש"ך אומר (יו"ד סימן שס"ג, א'): שכדי לקבור בן אדם בארץ ישראל מותר להוציא את עצמותיו מן הקבר שבחו"ל, ולהביאם לא"י מפני שקדושת העפר בארץ ישראל מכפרת שכתוב: "וכפר אדמתו עמו" וזה מראה שאדמת ארץ ישראל קדושה בעצמה.
2. הב"ח אומר (או"ח סימן ר"ח): שיש הטוענים שלא צריך להגיד בברכת המזון: "ונאכל מפריה ונשבע מטובה" מפני שלא בגלל זה אנו מייחלים להגיע לארץ ישראל, אבל הב"ח אומר שצריך לומר את הנוסח הזה מפני שבפירות ארץ ישראל

יש קדושה שנובעת מאדמת הקודש ולכן אנו מייחלים לאכול מהפירות הקדושים של ארץ ישראל.

סיכום: אם כן נסכם ונאמר שהשיטה השניה אומרת: שקדושת הארץ היא תמידית, עצמית ולא תלויה במעשה אדם והארץ מקדשת את המצוות של עם ישראל ולא עם ישראל מקדש את הארץ.

**החיסרון שבשתי השיטות הוא שלפי שיטת הרב סולוביצ'ק אין לנו את הקשר הרוחני לדברים הקדושים מפני שאם האדם לא קידש אותו אז הוא לא קדוש ולכן אנחנו יכולים לחיות בעולם שכולו חול ח"ו.

ואילו לפי שיטת הרב קוק הכול יכול להיות קדוש כל חפץ, זמן ומקום ולכן קיימת סכנה שאנחנו לא לעבוד את ה' מפני שהכול כבר קדוש ולכן לא צריכים להתפלל, ללמוד וכו'...
שיטה שלישית-שהיא השיטה האידאלית:

את השיטה הזאת מביאים השפת אמת וגם אנו מוצאים אותה אצל שלמה המלך בספר מלאכים והיא דרך האמצע של שני השיטות.

* השפת אמת אומר שמאז ומעולם היתה ארץ ישראל קדושה שהרי אברהם אבינו ושלכל האבות עוד מימי האדם הראשון שאיפתם היתה להגיע לארץ ישראל, מפני שאדמת ארץ ישראל היא קודש.

וממשיך להסביר, ש "ארץ ישראל היא סתים וגלילא" כלומר שהקדושה שמאז האדם הראשון היא קדושה שרק האבות, בגלל גדולתם הרגישו בה. ועם ישראל כשנכנס לארץ בתקופת יהושע ואח"כ בתקופת עזרא עסקו בעבודת הגילוי של הקדושה שבעצם כבר היתה קיימת בארצנו. ולכן גם הרב סולוביצ'ק וגם הרב קוק צודקים שתמיד היתה קדושה אבל עם ישראל לא ראה אותה ולכן רק שעם ישראל הגיע לארץ ועשה בה את המצות, רק אז הארץ היתה קדושה בשלמות. וכך כתב:

"וכבר בארצנו במקום אזור כי כשנכנסו בני ישראל לארץ ישראל אז נתגלה בארץ ישראל הקדושה המוכנת לה ולא לזינם נתזבטו האבות ומשה רבינו ע"ה לארץ ישראל. וכתוב (בראשית י"ב, א) אשר אראך כו' ש'ארץ ישראל היא סתים וגלילא. וכשבני ישראל נכנסו לתוכה נתגלה הקדושה".

(שפת אמת פרשת מסעי תר"ג)

* שלמה המלך שואל למה ה' צריך בית מקדש לשכון בו שהרי כל העולם לא מספיק לקב"ה והוא רוצה לשכון בבית המקדש?
אלא ענה שלמה המלך שבית המקדש לא נבנה בשביל הקב"ה, אלא בשבילנו שרק בבית המקדש התפילות יתקבלו יותר מכל מקום בארץ. כלומר שהקב"ה מקשיב יותר מכל מקום בעולם למי שמתפלל בבית המקדש.

"ועתה אלהי ישראל יאמן נא דברוך אשר דברת לעבדך הוד אבי:
כי האמנם ישב אלקים על הארץ הזו השמים ושמי השמים לא
יכלכלוך אף כי הבית הזה אשר בניתי: ופנית אל תפלת עבדך ואל
תזינתו יהיה אלוקי לשמוע אל הריצה ואל התפילה אשר עבדך
מתפלל לפניך היום:".

(מלאכים ב' פ"ח כ"ו-ל"א)

ולסיכום, נבין שלארץ ישראל יש קדושה עצמית תמידית, ואם כל זה, הופעת קדושתה
במציאות תלויה היא במעשיהם של עם ישראל.

היחס האישי שלי להבנה מהיא ארץ ישראל באמת השתנה בשנה האחרונה.
שפעם קדושת הארץ היתה באה לידי ביטוי אצלי בחשיבה שצריך להעניף את כל הערבים
מהארץ וכו' ורעיונות פשוטים אחרים. ולצערי לא באו מחשבות אילו מתוך ידיעה מהיא
באמת קדושת הארץ. ואילו היום אני מבין את הרעיון העמוק יותר של היחס של התורה
לדבר ולכן אני מתייחס יותר נכון ובשקול דעת לנושא זה, כלומר שאני מבין מדוע הארץ
קדושה ואיך שומרים עלייה וזאת מתוך רעיונות טובים וצודקים ולא בצורה פשטנית ולא
נכונה.

ועל כך רצוני להודות ל: **הרב בועז שרמן, הרב יאיר בידני, נפתלי קנדלר, לאבי
צפדיה ולשאר צוות הרבנים**, שבזכותם הבנתי את היחס הנכון לכל דבר בחיים
ולחשיבה יותר ברורה להמשך חיי ולניסיון בניית ערכים אידיאלית ונכונה.

תודות וברכות / הרב יאיר בידני

לִיקָר סַעְרֹן – תודה רבה על השירים והניגונים, אני זוכר את הפיוטים היפים במהלך הניווטים, תמשיך לפתח את הרצון לשיר שירים ולהפוך את כל החיים לניגונים. (בקדושה)

לְעוֹמֵר בַּשָּׁה – ממך למדתי הרבה השנה, איך אפשר לעשות שינויים בחיים ואיך לאט לאט בונים בניינים, תמשיך להתקדם בבניין החיים ואתה תתגבר על כל המכשולים ושוב תודה רבה על כל הלימודים.

לְאוֹהֵד זוֹרֵד – תודה רבה על הלימוד המרתק השנה תמשיך להקשיב לנפשך הרוחנית, יש לך הרבה צדדים רוחניים בחיים, ובעזרת ה' עוד תגיע רחוק בחיים.

לְאֵלֵי בַטְשׁוּלֵי – אני זוכר אותך עושה על האש בטיול המגבש, עולמך הוא עולם מלא, עולם של אמונה ותמימות עולם של אמונה ופשטות.

לְאַבְנֵר סוֹפֵר – תודה רבה על כל הלימודים המשותפים והנפלאים, דרכך היא דרך ברורה בחיים, דרך סלולה ללא פקפוקים. אתה יודע לקחת אתגרים ולא ליפול בקשיים שיהיה לך בהצלחה בצנחנים.

לְנָדָב פֶּרֶץ – נדב מלשון נדבה, כאשר אדם נודב הוא נודב מהלב אתה ברוך ה' כולך לב כולך אוהב, יש לך הרבה שאיפות ואידיאלים בחיים ובעזרת ה' תצליח לממשם בחיים **רַק** אם תחברם למעשים היום יומיים הקטנים והעקביים.

לִיקָר רוֹזֵמִים – אתה קשור לסניף באופקים ויש לך הרבה חברים טובים, אך מה שאצלך הוא דרך בחיים זה בעצם הקשר לרבנים רוחניים, תכונה זו היא תכונה נפלאה והיא ערובה לעלייה בטוחה.

לְרַפִּי גָּז – תכונת האמת היא נר לרגלך, האמת ניכרת בכל חייך וגם **בְּפִיךָ** אתה מכיר היטב את מקומך ובעזרת ה' עוד תמצא את יעודך.

לְנָדָב קְרוֹוֹאֵנִי – מידת הנאמנות היא אצלך בנשמה, נאמן להורים וגם לחברה, חברים הם דבר טוב בחיים כאשר הם סוחבים לדברים חיוביים.

לְשֵׁי אֶלְמוּעֵלָם – אופטימיות היא דבר טוב בחיים, ואתה ברוך ה' זורם עם כל המצבים, תמשיך להסתדר טוב עם כולם ותשאף לעלות למעלה בסולם (בלי תירוצים!).

לְנָתִי לוֹי – תודה רבה על הלימוד המשותף והמאלף, יום בלי להישבר ובלי להתעייף (וברוך ה' סיימנו את כל הכוזרי) תמשיך לחקור בשכל, לבנות בשכל ולהכניס קצת גם מהרגש, דרך צלחה.

לִפְתוֹז אַבְרָהָמִי – תודה רבה על הנהיגה המשותפת ברכבים, על כל "הקיקים" "והגלגלים" יש לך הרבה אומץ וגבורה בחיים, שבדרך כלל מסוגלים לדברים נפלאים.

לַעֲבוֹד אֶל גְּרִיזְשֵׁיִךְ – אני זוכר אותך בטיול המגבש עם החברים, איך לקחנו בקבוקים ונסינו לדוג דגים. ברוך ה' יש לך הרבה כישורים גם בשכל וגם בהרגשים (רגשות) תקשיב היטב לעצמך ותשאף לגבהים ואם כך תעשה תגיע לחיים מאד רוחניים.

לִיזַב כַּרְמִי – אתה נאמן לחברך וגם לאלוקיך, הדבר ניכר בכך תפילותיך אתה מכיר טובה לכל אחד מידידך ויהי רצון שתצליח במהלך חיך ("חזק וברוך").

לִישֵׁי עֵבוֹדִי – תודה רבה על שנה נפלאה, שנה של תקשורת והבנה טיול משותף בכל הספרים, עם הרבה **קֶשֶׁר אִישׁוֹי** וחיים תמשיך ללכת בדרכך הישרה ותשמור גם על קשר בצבא.

שלכם יאיר בידני.

תשמרו על קשר
056-759-249

יש דברים שרציתי לומר... / יקיר סעדון

השהות במכינה תרמה לי מאוד: בכך שהפכתי להיות עצמאי, בכך שיש באפשרותי ללמוד בכוחות עצמי דבר שלא עשיתי לפני כן, בכך שהרחיבה את האופקים והחשיבה, בכך שפגשתי דברים ואישים שלא פגשתי מקודם, בהסתכלות שלי על החיים, על הסובב אותי, על החברה ועל עצמי.

אחד הדברים המאפיינים את המכינה הוא היחס האישי שזוכים לה הלמידים. ברצוני להתייחס גם באופן אישי לאנשים שבאו במגע איתי במהלך שנה זו.

מרן, הרב בעז שרמן, ראש המכינה: אני רוצה להודות לך על כל השיחות והחברות שהיו בינינו, על היחס הלבבי החברי והחם, על כך שיכולתי לגשת אליך בכל עניין ובכל עת.

רב יאיר בידני, ר"מ במכינה: אני רוצה להודות לך על החברות שהקדיש לי, על תשומת הלב והסיפורים. במשמר האזרחי, לרוב היינו יחד ונהניתי מהנסיעה המוזרה והאיטית שלך. מאחל לך הצלחה, בריאות, אושר ועושר בכל מעשה ידך.

נפתלי קנדלר, מנהל המכינה: אני רוצה להודות לך על הכסף שגייסת בשבילנו, על הפיצות, הקולות והיד החופשית שנתת לנו. על הקירבה שבאה לידי ביטוי בצחוקים ודחקות, ליטופים וכאפות וטילים בכדורגל. זכיתי גם ללמוד איתך בחלק הראשון של השנה וחבל שנפסק.

אבי צפדיה: אני רוצה להודות לך על החברות הקצרות שהיו בינינו, על הטיולים והניוטים המעניינים שעמלת בשבילם אתה יותר אחד מהחברה כשיושבים כל החברים על בקבוק קולה למרות שלפעמים אתה הייתה קונה, אני מאחל לך הצלחה בכל מה שתעשה ומאחל בעזרת ה'

הזמנה לחתונה (מנדלי מוכר ספרים 8/1 באר שבע).

יפית: תודה רבה על כל מה שעשית בשבילנו שעבדת גם בזמנך הפרטי, ותודה על כך שזיכית אותי במצות הכנת הנס כל בוקר.

לחברים: אני רוצה להודות לכל אחד מכם על שנה נפלאה שעברנו ביחד.

רפאל רותם גז, כרמי יניב, אלירן אדרי: על הצחוקים שהרצתם לנו כל השנה.

בזכותכם עברנו שנה מצחיקה ומהנה, ולרפי על כל המטעמים שהיתה מביא בשבת.

יקיר רחמים, ונתי לוי: תודה על זה שהיתם שיפוצניקים שלנו ובזכותכם הבית החזיק מעמד, באמת תודה ממני ומכל הצוות.

נדב קרבני, ושי אלמועלם: תודה רבה על זה שגרמתם לנו להנות מן הפיצוצים ובזכותכם העברנו שנה פיצוץ.

בן דוד (אבנר סופר) וחבר של בן דוד (עמי גרינשטיין) שבאתם בתחילת השנה היתם נראים לנו מוזרים במקצת כי כל הזמן באתם והלכתם, באתם והלכתם, גם המראה שלכם היה "מוזר".

שאלתי את עצמי ותהיתי מה הקשר שלכם למכינה .

אבל שהכרנו אתכם הבנו איזה אנשים מיוחדים וצדיקים אתם השפעתם עלי ממש לטובה וגם גילתי משפחה חדשה באשקלון, (תודה רבה לאמך בן דוד על הקוסקוס הטעים).
שי עבודי,אלי בטאשוילי: למדתם אותי שהגודל לא קובע , שצריך להיות גאה בעצמך כמו שאתה.

שי למדת אותי שיש ערך גדול לכסף שצריך לחשוב פעמים לפני שאתה פותח את הארנק .
יפתח אברהמי: למידתה אותי שצריך לקחת משימה ולדבוק בה כמו שעשייתה דיאטה ונפלת כמה וכמה פעמים אבל למרות הכל עמדתה בזה.

נדב פרץ: לא הכרתי אותך ממש מקרוב כי לא יצא לנו לדבר הרבה אבל שמתי לב איזה אדם אתה עם אחריות רבה.

עומר בשה: למידתה אותי שבן אדם צריך להיות מסודר בחיים אצלך הכל מתוקתק לכל דבר יש לך סדר.

אוהד חדד: עלושה יקרה תודה רבה על כל השיחות שהקדשת. למדתי ממך הרבה מאוד דברים שיש ערך לחיים (לכל דבר חשיבות- אפילו לצ'ופר מקרטון). אני רוצה להקדיש לך שיר שלימדת אותי ולא התיאשת- "בשדה ירוק על גבעה תלולהה אהבת חיי ליפול עוד עלולהה".

תודה רבה לכולם מכל הלב, ממש נהניתי עם כולכם, מאחל לכולם הצלחה בכל אשר תפנו ועשו.

מקווה שנשמור על קשר (לכל החיים!).

תודה ל... / נדב קרואני

ברצוני להודות:

- ☞ לרב בועז שהשקיע בנו והקנה לנו ערכים ומידות שילוו אותנו במשך השירות הצבאי ואף לאחר מכן.
- ☞ לנפתלי שתמך בנו, לימד אותנו והשלים את כל מחסורנו.
- ☞ לרב יאיר בידני שהרבה ללמוד אתנו ולחזק אותנו בדברי תורה.
- ☞ לאבי צפדיה שהנהיג אותנו במישור הצבאי ולימד אותנו מהי אחריות (אולי!).
- ☞ ליפית המזכירה.
- ☞ לאוהד אסרף המד"ס ולאח שלו אבי
- ☞ לאברכים היקרים שלימדו אותנו כל יום בהתלהבות רבה .
- ☞ לכל התלמידים: יפתח, אלירן, נדב אוחנה, שי אלמועלם, אלי, עומר, רפי, עמי, אוהד, כרמי, אוראל לוי, נתי, כפיר, אבנר, יקיר .ס. , יקיר ה, שי עבודי, נדב פרץ, לכלבה "פנטה" ולכלב "סימבה".